

**БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ
НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ**
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ» НАПН УКРАЇНИ

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
Кафедра технологій навчання, охорони праці та дизайну**

ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ В ЕПОХУ ЦИФРОВОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА ІНСТРУМЕНТИ

**МАТЕРІАЛИ
РЕГІОНАЛЬНОГО НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО СЕМІНАРУ
(25 ЧЕРВНЯ 2024 РОКУ)**

БІЛА ЦЕРКВА 2024

**БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ
НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ**

ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ» НАПН УКРАЇНИ

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ**

Кафедра технологій навчання, охорони праці та дизайну

**ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ В ЕПОХУ ЦИФРОВОГО
ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА
ІНСТРУМЕНТИ**

Матеріали

регіонального науково-практичного семінару

(25 червня 2024 року)

Біла Церква 2024

УДК 004.9:378.1

*Затверджено Вченою радою Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України
(протокол № 7 від 26 вересня 2024 року)*

Рецензенти:

Сіпій Володимир Володимирович – кандидат педагогічних наук, провідний науковий співробітник Лабораторії виховання готовності до ринку праці Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України;

Кучеренко Ірина Анатоліївна – докторка педагогічних наук, професорка, завідувачка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін;

Русланова Тетяна Олександрівна – директор Науково-методичного центру професійно-технічної освіти у Харківській області.

Педагогічна діяльність в епоху цифрового освітнього середовища: сучасні підходи та інструменти: електронний збірник матеріалів регіонального науково-практичного семінару, м. Біла Церква, 25 червня 2024 р. / упорядники: Г. О. Коссова-Сіліна, А. М. Геревенко, Д.Ю. Головка. Біла Церква: БІНПО, 2024. 143 с.

У збірнику представлено тези доповідей учасників регіонального науково-практичного семінару «Педагогічна діяльність в епоху цифрового освітнього середовища: сучасні підходи та інструменти» (25 червня 2024 р. року, м. Біла Церква). У ході роботи семінару було розглянуто низку актуальних питань, серед яких: цифровізація освітнього середовища в закладах професійної (професійно-технічної) освіти як умова забезпечення якості професійної підготовки кваліфікованих робітників; розвиток цифрової компетентності педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти; використання цифрових інструментів та технологій в освітньому процесі; освітні платформи для навчання та самоосвіти; упровадження штучного інтелекту в освітній процес сучасного освітнього закладу; інформаційна безпека освітнього середовища закладу освіти; медіаграмотність учасників освітнього процесу..

Матеріали збірника стануть у нагоді керівникам, методистам, старшим майстрам, викладачам професійно-теоретичної підготовки та майстрам виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

За зміст і достовірність матеріалів несуть відповідальність автори тез.

© БІНПО УМО НАПН України, 2024

ЗМІСТ

ІНФОРМАЦІЙНЕ ПОВІДОМЛЕННЯ	7
ПРО ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ АДАПТИВНОГО НАВЧАННЯ	
Білан С.О.	10
ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ПРИ ПІДГОТОВЦІ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ	
Водяник Я.А.	15
КРЕАТИВНЕ ВІДЕОВИРОБНИЦТВО: СУЧАСНИЙ ДИЗАЙН ТА ТЕХНОЛОГІЇ	
Геревенко А. М.	19
ВИКОРИСТАННЯ SMART-РІШЕНЬ НА УРОКАХ ФІЗИКИ ТА ЕЛЕКТРОТЕХНІКИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	
Говор К.	22
ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТРАДИЦІЙНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ	
Головко Д.Ю.	30
МЕДІАГРАМОТНІСТЬ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ: АКТУАЛЬНІСТЬ, СУТНІСТЬ, ТА ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ	
Денисенко О. Г.	34
ВІЗУАЛІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ З ІСТОРІЇ ТА ГЕОГРАФІЇ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ЦИФРОВИХ ПЛАТФОРМ	
Дудка Я.В.	39
ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА ЗП(ПТ)О	

Князева М.О.	42
ЦИФРОВА ІНКЛЮЗІЯ В ОСВІТІ ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ	
Коссова-Сіліна Г.О.	45
ГОТОВНІСТЬ ПЕДАГОГА ЗП(ПТ)О ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ	
Костина А.М.	48
ВАЖЛИВІСТЬ МЕДІАГРАМОТНОСТІ ТА ПРОЯВУ ІНІЦІАТИВИ ДЛЯ БЛАГОПОЛУЧЧЯ КОЖНОГО ГРОМАДЯНИНА	
Лебідь О. М.	53
МОЖЛИВОСТІ ЦИФРОВОЇ ОСВІТИ У ОСІБ З ПОРУШЕННЯМ ЗОРУ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ	
Линчак О.В.	58
РОЛЬ МЕТОДИЧНОЇ СЛУЖБИ З РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗП(ПТ)О ОБЛАСТІ	
Мавдрик Т.М.	62
ДИСТАНЦІЙНИЙ КУРС ЯК ЦИФРОВИЙ ІНСТРУМЕНТ В ПРОФЕСІЙНІЙ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНІЙ) ОСВІТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	
Мамєдова Ю.А.	66
ІШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ, ЯК ІННОВАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАННЯ В ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ	
Назарець З.О., Гордієнко Т.Г., Котенко В.Г.	71

**ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВІЩА
ЗАКЛАДУ ОСВІТИ**

Олексюк Л.Р. 78

**ЗАСОБИ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ДАНИХ ЯК СКЛАДНИК
КОМПЛЕКСНОГО МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ П(ПТ)О**

Оліферчук О.М. 82

**ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ТА
ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ
РОБІТНИКІВ МАШИНОБУДІВНОГО ПРОФІЛЮ**

Паук В.В. 86

**ВИКОРИСТАННЯ ОСВІТНЬОЇ ПЛАТФОРМИ TEAMS ДЛЯ
ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИХ
КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ
ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ)
ОСВІТИ**

Пахомов І.В. 90

**ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ В РОБОТІ ПСИХОЛОГА З
ВИКОРИСТАННЯМ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ**

Повshedна Н.А. 95

**SELF-BLEND МОДЕЛЬ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ
ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ЗАКЛАДІВ
ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Сидоренко В.В., Грицан О.Г. 100

**ПРОБЛЕМА СОЦІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПІЛКУВАННЯ
В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ**

Торба Н.Г. 104

СПОСОБИ ВИРІШЕННЯ ВНУТРІШНЬООСОБИСТІСНИХ

**КОНФЛІКТІВ ЗДОБУВАЧІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ
ОСВІТИ**

Фурс О.Й. 109

**ВПЛИВ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ НА
ФОРМУВАННЯ ЗГУРТОВАНOSTI КОЛЕКТИВУ**

Цимбал І. П. 113

**РОЛЬ МЕДІАГРАМОТНОСТІ В ЕПОХУ ЦИФРОВОЇ
РЕВОЛЮЦІЇ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

Чертов В. І. 117

**РОЛЬ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА У
ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНИХ НАВИЧОК ЗДОБУВАЧІВ
ОСВІТИ ЗП(ПТ)О**

Чолак Т. Д. 122

**ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ: ДЕЯКІ АСПЕКТИ
УДОСКОНАЛЕННЯ**

Швидка С.П. 127

**ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ В ЕПОХУ ЦИФРОВОГО
ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА
ІНСТРУМЕНТИ**

Юденкова О.П. 132

ІНФОРМАЦІЙНЕ ПОВІДОМЛЕННЯ

25 червня 2024 року у Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України відбувся регіональний науково-практичний семінар «Педагогічна діяльність в епоху цифрового освітнього середовища: сучасні підходи та інструменти». Організатор заходу: кафедра технологій навчання, охорони праці та дизайну, науково-методичний центр професійно-технічної освіти у Харківській області та ДНЗ «Одеський професійний ліцей сфери послуг Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського».

Мета семінару: обмін досвідом щодо педагогічної діяльності та професійного розвитку фахівців в епоху цифрового освітнього середовища; пошук шляхів, сучасних підходів та інструментів для розв'язання актуальних проблем цифровізації освітнього середовища з урахуванням викликів державної освітньої політики, потреб роботодавців і ключових стейкхолдерів.

Захід зібрав понад 130 учасників із 13 областей України, зокрема Київської, Херсонської, Дніпропетровської, Чернігівської, Луганської, Донецької, Сумської, Черкаської, Рівненської, Миколаївської, Одеської, Вінницької, Харківської областей. Серед них: педагоги закладів професійної (професійно-технічної) освіти; керівники та методисти навчально-методичних центрів професійно-технічної освіти; представники закладів фахової передвищої та вищої освіти; здобувачі вищої освіти; випускники БНПО; роботодавці.

Тематика семінару була досить широкою і включала низку актуальних питань, серед яких: цифровізація освітнього середовища в закладах професійної (професійно-технічної) освіти як умова забезпечення якості професійної підготовки кваліфікованих робітників; розвиток цифрової компетентності педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти; використання цифрових інструментів та технологій в освітньому процесі; освітні платформи для навчання та самоосвіти; упровадження штучного інтелекту в освітній процес сучасного освітнього

закладу; інформаційна безпека освітнього середовища закладу освіти; медіаграмотність учасників освітнього процесу.

Роботу регіонального науково-практичного семінару розпочала **Вікторія СИДОРЕНКО**, директорка БІНПО, докторка педагогічних наук, професорка, яка висвітлила важливість професійного розвитку фахівців в умовах цифрової трансформації освіти та представила особливості цифрового освітнього середовища Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти.

Із вітальними словами до учасників семінару звернулися: **Юлія ДАВИДОВА**, заступник директора з навчально-методичної роботи Науково-методичного центру професійно-технічної освіти у Харківській області; **Тетяна ГОРБАЧОВА**, директорка ДНЗ “Одеський професійний ліцей сфери послуг Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського.

Із науковими доповідями під час конференції виступили **6 спікерів**:

Дар’я ГОЛОВКО, старша викладачка кафедри технологій навчання, охорони праці та дизайну БІНПО, із доповіддю: «Штучний інтелект як інструмент трансформації традиційних методів навчання»;

Тетяна ГОРДІЄНКО та Вікторія КОТЕНКО, викладачки ДНЗ «Харківське вище професійне училище № 6», із доповіддю: «Штучний інтелект: практичний досвід використання в освітньому процесі ЗП(ПТ)О»;

Ярослав ДУДКА, викладач ДПТНЗ «Харківське вище професійне училище будівництва», із доповіддю: «Візуалізація освітнього процесу з історії та географії шляхом використання сучасних цифрових платформ»;

Олена ГРИНЬОВА, викладачка української мови та літератури ДНЗ “Одеський професійний ліцей сфери послуг Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського”, із доповіддю: «Освітня платформа “Всеосвіта”: можливості для учасників освітнього процесу закладів професійної (професійно-технічної) освіти»;

Станіслав МАНЖОС, викладач фізичної культури ДНЗ “Одеський

професійний ліцей сфери послуг Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського”, із доповіддю: «Здоровий спосіб життя: інтеграція цифрових технологій у щоденні звички».

Андрій ГЕРЕВЕНКО, старший викладач кафедри технологій навчання, охорони праці та дизайну БІНПО, провів майстер-клас на тему «Креативне відеовиробництво: сучасний дизайн та технології», де представив особливості створення сучасного відеоконтенту для використання під час освітнього процесу в закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

Під час роботи семінару було представлено передові педагогічні практики та інструменти, спрямовані на підтримку активного навчання та індивідуалізацію освітнього процесу, що сприяє підготовці кваліфікованих робітників відповідно до вимог сучасного ринку праці.

Запис регіонального науково-практичного семінару доступний на YouTube-каналі БІНПО за посиланням: <https://www.youtube.com/watch?v=HZaPtFuSODU>.

ПРО ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ АДАПТИВНОГО НАВЧАННЯ

Білан С.О., викладач, Дніпропетровський центр професійно-технічної освіти державної служби зайнятості

Сучасне викладання все частіше використовує цифрові інструменти для супроводу навчання віч-на-віч. Таку систему називають гібридним навчанням. Ці цифрові інструменти включають переважно платформи дистанційного навчання на основі LMS (системи управління навчанням). LMS допомагають створювати онлайн-простори для зберігання та організації навчальних матеріалів для забезпечення педагогічного процесу навчання, для зв'язку освітніх спільнот. Незважаючи на безліч форм контенту, які можна реалізувати на цих платформах, від традиційних файлів до інтерактивного та анімованого контенту, ці системи залишаються пасивними та універсальними. Вони не можуть адаптуватися до здобувача освіти з точки зору навичок навчання, уподобань, мов, інтелектуальних здібностей, моделей та ритмів навчання.

Демократизація Інтернету у 1990-х роках сприяла розвитку інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та використанню їх в освіті. Заклади освіти використовують платформи дистанційного навчання, які інтегрують у себе електронну пошту, чат, дискусійні групи, відеоконференції для забезпечення управління та розповсюдження дистанційних курсів, а також моніторингу здобувачів освіти.

Важливість ІКТ в освіті ще більше проявилася під час кризи COVID-19. Ці технології створюють нові шляхи та інноваційні підходи для оптимізації якості викладання та покращення процесу навчання. Це дозволяє викладачам та здобувачам освіти користуватися відносно стандартизованими та взаємосумісними інструментами. Інфографіка на рисунку 1 показує

«еволюцію» персоналізованої освіти під впливом ІКТ.

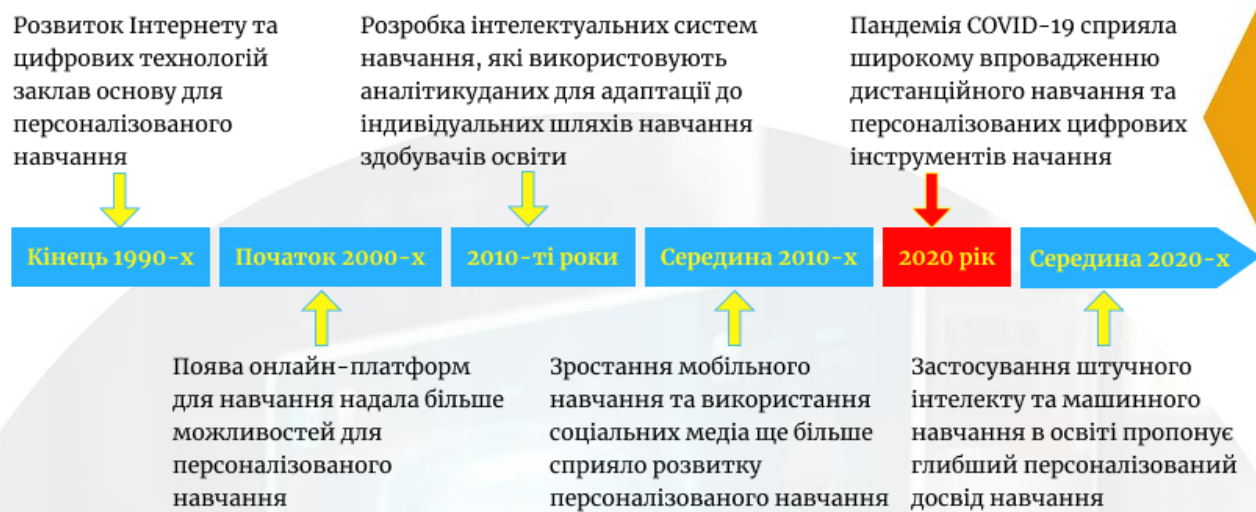

Рис.1. Хронологія ключових віх в еволюції персоналізованої освіти в цифрову еру

Штучний інтелект допомагає створювати інтерактивні навчальні матеріали та автоматизувати адміністративні завдання, що дозволяє викладачам більше часу приділяти безпосередньо навчанню. Освітні платформи з використанням ШІ також можуть ефективніше відстежувати прогрес здобувачів освіти і пропонувати відповідні рекомендації для покращення результатів навчання. Таким чином, розвиток ШІ сприяє підвищенню якості та доступності онлайн-освіти.

Дослідження та розвиток нейромереж сприяє тому, що науковці та освітяни усього світу активно працюють над вивченням можливостей інтеграції штучного інтелекту (ШІ) в освітній процес, зокрема для покращення онлайн-навчання. Проводяться дослідження, як ШІ може персоналізувати освітній досвід, забезпечуючи адаптивне навчання, яке враховує індивідуальні потреби здобувачів освіти. На підставі досліджень пропонуються моделі електронних платформ для онлайн та офлайн навчання, які дозволять персоналізувати навчальні шляхи [1].

Про те, що розглянутий напрямок не втрачає своєї актуальності, свідчить оголошений у журналі [«Nature»](#) прийом публікацій (до 28 червня 2024 р.) у розділі «Наука про навчання» до колекції «Implications of artificial intelligence

in learning and education» (Вплив штучного інтелекту на навчання та освіту).

Розробка моделей адаптивного навчання на основі ШІ є активною областю досліджень та розробок. У роботі S. V. Kolekar, R. M. Pai, M. Pai M.M. було запропоновано архітектуру адаптивної системи електронного навчання для Moodle на основі моделі стилю навчання Фелдера-Сільвермана (FSLSM) [2]. Модель адаптивної системи електронного навчання, яка генерує спеціалізований навчальний план для здобувача освіти на основі багатопараметричного підходу представлена у роботі U. Aroki, S. Ennouamani, H. Al-Chalabi, G. C. Crisan [3]. H.A. El-Sabagh пропонує методику побудови адаптивного онлайн-середовища навчання на основі стилів навчання VARK (*Visual* – візуальні учні, *Aural* – слухові учні, *Read/write* – учні читання/письма, *Kinaesthetic* – учні кінестетики), провівши дослідження впливу цього середовища на залучених здобувачів освіти [4].

У сучасному динамічному світі освітні інституції стикаються з постійною потребою адаптуватися до нових викликів та потреб. Створення адаптивного онлайн-середовища стає ключем до успішного навчання, яке відповідає індивідуальним потребам та стилю навчання кожного здобувача освіти.

Система управління навчанням (LMS) Moodle може слугувати міцною основою для створення такого середовища. Її гнучкість та багатofункціональність роблять Moodle ідеальним інструментом для розробки персоналізованого досвіду навчання, який відповідає унікальним потребам кожного користувача.

Інтеграція ШІ у систему Moodle може ще більше посилити її можливості для створення адаптивного онлайн-середовища, зокрема:

- **Персоналізовані рекомендації:** ШІ може аналізувати дані про активність здобувачів освіти та надавати їм персоналізовані рекомендації щодо контенту, курсів та ресурсів, які відповідають їхнім потребам та інтересам.
- **Інтелектуальні системи підтримки:** ШІ-чати та віртуальні помічники можуть надавати здобувачам цілодобову підтримку, відповідати на їхні запитання та допомагати їм вирішувати проблеми.

- **Автоматизована оцінка:** ІІІ можна використовувати для автоматизованої оцінювання певних типів завдань, звільняючи час викладачів для більш змістовного зворотного зв'язку та персональної підтримки.
- **Адаптивний контент:** ІІІ може динамічно адаптувати навчальні матеріали та завдання до індивідуального прогресу та потреб кожного здобувача.
- **Аналіз настроїв:** ІІІ може аналізувати текстові повідомлення та відеовзаємодії здобувачів, щоб виявляти ознаки емоційної напруги або труднощів з навчанням, дозволяючи викладачам вчасно втручатися та надавати підтримку.

У згаданій вище роботі [1] М. Kaouni, F. Lakrami, O. Labouidya представлено проектування та моделювання адаптивної системи навчання на основі стилів, визначених у 8 категоріях FSLM для LMS Moodle. Було розглянуто три рівні адаптації (зміст, навігація та представлення) і запропоновано дизайн системи, яка спирається в першу чергу на техніки штучного інтелекту, такі як глибоке навчання, машинне навчання та обробка природної мови.

Оскільки інтеграція ІІІ до Moodle поки що не реалізована, деякі функції на себе може перебрати викладач, який створює і підтримує курси, використовуючи можливості доступних платформ штучного інтелекту, наприклад:

- обробка відповідей здобувачів освіти на анкету FSLM, яка включає 44 питання, щоб мати можливість запропонувати здобувачу адаптовану програму курсу;
- генерація варіантів адаптивного контенту для різних стилів навчання VARK;
- періодичний аналіз вмісту чатів або форумів для виявлення ознак емоційної напруги або труднощів з навчанням.

Однак, така робота здебільшого не вивільняє викладача, а вимагає додаткового часу. Тому впровадження ІІІ у Moodle може зробити адаптивне онлайн-середовище більш ефективним, динамічним та персоналізованим, що

приведе до кращого навчання та кращих результатів для всіх учасників навчального процесу.

Важливо зазначити, що використання ШІ має відбуватися етично та відповідально. Необхідно забезпечити захист даних здобувачів освіти, запобігти упередженості та дискримінації, а також гарантувати прозорість та підзвітність систем ШІ.

Загалом, поєднання Moodle та ШІ має великий потенціал для революціонізації онлайн-навчання та створення більш персоналізованого, ефективного та доступного досвіду для всіх.

Список використаних джерел:

1. Kaouni M., Lakrami F., Labouidya O. The Design of An Adaptive E-learning Model Based on Artificial Intelligence for Enhancing Online Teaching. *International Journal of Emerging Technologies in Learning*. 2023. Vol.18, № 6. P. 202–219. URL: <https://online-journals.org/index.php/i-jet/article/view/35839>
2. Kolekar S.V., Pai R.M., Pai M.M.M. Adaptive user interface for moodle based E-learning system using learning styles. *Procedia Computer Science*. 2018. Vol. 135, P. 606–615. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877050918315229?via%3Dihub>
3. Apoki U., Ennouamani S., Al-Chalabi H., Crisan G.C. A model of a weighted agent system for personalised E-learning curriculum. *Communications in Computer and Information Science*. 2020. Vol. 1126. P. 3–17. URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-030-39237-6_1
4. El-Sabagh H. A. Adaptive e-learning environment based on learning styles and its impact on development students' engagement. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*. 2021. Vol. 18. № 1. P. 53. URL: <https://educationaltechnologyjournal.springeropen.com/articles/10.1186/s41239-021-00289-4>

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ПРИ ПІДГОТОВЦІ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ

Водяник Я.А., методист Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Черкаській області

Застосування цифрових технологій в освіті – наразі одна з найбільш важливих і стійких тенденцій розвитку освітнього процесу. Вони дозволяють інтенсифікувати освітній процес, збільшити швидкість та якість сприйняття, розуміння та засвоєння знань. Ці технології дозволяють зробити процес навчання мобільним, диференційованим та індивідуальним. При цьому технології не замінюють викладача, а доповнюють його. Як результат – здобувачі освіти набагато краще засвоюють інформацію, перебуваючи в комфортному середовищі, не втрачають бажання навчатись.

У професійній діяльності викладача визначальним індикатором конкурентності на ринку праці стає системне використання можливостей цифрових технологій в освітньому середовищі, готовність і здатність до технологічних, організаційних, соціальних інновацій, співпраці та взаємної відповідальності. В умовах глобальних процесів цифрової трансформації усіх сфер суспільного життя посилюється необхідність взаємодії викладача з учнями в освітньому середовищі навчального закладу як у традиційному форматі, так і з використанням цифрових технологій.

Тому сьогоднішній урок без цифрових технологій – це неправильно, хоча б тому, що учні ними володіють, і звикли до сучасного способу подання інформації. Ми живемо в епоху швидких цифрових змін, тож і ми, викладачі, крокуємо в ногу з часом, тому особливе значення приділяємо використанню сучасних цифрових технологій і засобів для організації процесу навчання.

Одним із головних інструментів успіху викладача є наскрізне застосування цифрових технологій в освітньому процесі. Я намагаюсь

створювати та використовувати мультимедійний та інтерактивний контент, щоб зацікавити цифрове покоління учнів. Тому зараз все більшого значення набуває використання хмарних та цифрових технологій у професійній діяльності педагогічного працівника, адже вони мають ряд переваг перед традиційними формами роботи та засобами навчання. Насамперед – це доступність та безкоштовність, відсутність витрат на програмне забезпечення, технічну підтримку роботи програмного засобу, інтерактивність, групова спільна робота, можливість використання мобільних пристроїв, співпраця та взаємодія усіх учасників освітнього процесу, можливість доступу до навчальних матеріалів з будь-якого планшета, смартфона при наявності мережі «Інтернет» [1. с.56].

Цифрові інструменти, що дозволяють створити викладачу в електронному освітньому середовищі (е-середовищі) умови для активної освітньої траєкторії учнів, можна класифікувати за такими напрямками:

- інструменти для постановки навчальної проблеми, узагальнення вивченого матеріалу, підведення підсумків (Google Диск, Google Сайт);

- інструменти для перевірки і закріплення знань, формування критичного мислення (Learningapps, Wordwall);

- інструменти для організації групової роботи, рефлексії (Mind Meister, Mentimeter, Bubbl.us);

- інструменти для організації самостійної роботи (Glogster, Thing Link, Google Диск).

За допомогою сервісів Google маю можливість організувати колективну роботу. Документи розміщені в мережі «Інтернет», може редагувати група учнів за допомогою смартфона та комп'ютерів.

Google Диск – це онлайн-середовище, де

систематизуються, зберігаються, змінюються, видаляються та додаються файли (малюнки, записи, відео, документи, таблиці тощо). Файли доступні з будь-якого пристрою на якому є підключення до мережі «Інтернет», а внесені зміни зберігаються автоматично.

Значимо, що цей інструмент може бути використаний у навчальному процесі викладачем будь-якої дисципліни (на лекційних, лабораторних, практичних заняттях). Можливість працювати через коментарі дозволяє синхронно чи асинхронно опрацьовувати завдання учнів з викладачем, приймати або відхиляти запропоноване рішення тощо. Це змушує учнів більш свідомо вивчати навчальний матеріал.

Презентації Google – це сервіс для створення презентацій, на основі яких можна провести цілий інтерактивний урок або ж просто опитування. Я розробляю презентацію на певну тему і надаю доступ учням, а учні працюють з нею безпосередньо на уроці зі смартфонів, планшетів чи комп'ютерів.

Презентація Google також дає можливість працювати, навіть якщо в учнів відсутнє підключення до інтернету, просто активуючи редагування офлайн.

Також за допомогою застосунку Wordwall я створюю цікаві вікторини, вправи для співставлення, ігри зі словами для закріплення певних професійних навичок. Інтерактивні вправи учні відтворюють на будь-якому пристрої, що має доступ до інтернету: на комп'ютері, планшеті, телефоні. Створивши ігрову вправу, я надаю посилання учням, вбудувавши посилання у свій блог.

Завдання легко можна персоніфікувати, тобто учень вказує своє прізвище. Завдяки цьому відстежується результат роботи кожного учня. Ігрові вправи використовую як тренажер при повторенні [2, с.73].

Thing Link – цей сервіс дозволяє зібрати до купи кілька посилань,

таблиць і картинок, надавши їм вигляд цілісного матеріалу. Найчастіше на сервісі створюють інтерактивні плакати. Втім, інтерактивним можна зробити будь-який матеріал: підручник, навчальні відео, діаграми, фото та екскурсії. Mentimeter – це сервіс для простого опитування під час рефлексії, який дає змогу проаналізувати настрій учнів після проведеного уроку або наприклад: «Чи зрозуміли ви нову тему?».

Віртуальну дошку Jamboard легко використовую для спільного та активного залучення учнів до навчання у групах, де учні роблять записи на дошці одночасно або по черзі. Віртуальну дошку використовую для розміщення інформації за темами, для проведення мозкового штурму, узагальнення та систематизації знань учнів.

Використання можливостей цифрових технологій викладачем в освітньому процесі для навчальних завдань забезпечують включення здобувачів освіти в процеси інформаційного обміну, зберігаючи індивідуальний підхід до кожного, врахування потреб здобувача освіти, створення умов для самореалізації, співпраці, рефлексії тощо. Здобувачам освіти оцінка надає інформацію про те, наскільки добре опрацьовано навчальний матеріал і які аспекти потребують вдосконалення.

Добір цифрових технологій для створення навчальних завдань залежить від освітніх цілей. Процес навчальної взаємодії з використанням цифрових технологій стає більш гнучким, доступним і персоналізованим, що відповідає викликам сучасного суспільства – освіта для самореалізації в житті та власної кар'єри. Активне їх впровадження в освіту є важливим чинником модернізації системи освіти.

Список використаних джерел

1. Баліцька Н.Г. Використання цифрових технологій навчання в професійній підготовці майбутніх учителів : монографія / Н. Г. Баліцька, О. А. Біда, Г. П. Волошина та ін. / Уман. держ. ун-т ім. П. Тичини. К. : Наук. світ, 2003. 138 с.

2. Берназюк О.О. Проблема наукового визначення поняття цифрових технологій у праві. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. 2017. Випуск 47. Том 2. С. 83-86.

3. Давидюк Н. М. Проблеми активізації творчого потенціалу особистості// Науковий вісник Чернівецького університету імені Юрія Федьковича. Серія: Педагогіка і психологія. 1999. Вип. 43. С.127-130.

КРЕАТИВНЕ ВІДЕОВИРОБНИЦТВО: СУЧАСНИЙ ДИЗАЙН ТА ТЕХНОЛОГІЇ

Геревенко А. М., старший викладач кафедри технологій навчання, охорони праці та дизайну Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України

Анотація. У матеріалі розглядається поради щодо послідовного створення сучасного відеоконтенту для використання під час освітнього процесу в закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Висвітлюється теоретичні та практичні аспекти, а також важливі особливості створення та просування відеоконтенту. Матеріал був представлений у вигляді майстер-класу на регіональному науково-практичному семінарі «Педагогічна діяльність в епоху цифрового освітнього середовища: сучасні підходи та інструменти»

Ключові слова. Професійна освіта, відеоконтент, відеовиробництво, сторітелінг, відеоредактор, соціальні мережі, штучний інтелект.

Теоретична частина дослідження креативного відеовиробництва включає кілька ключових аспектів. Спочатку розглядаються відеозаготовки, які можуть бути представлені у вигляді скріншотів та скрінкастів, створених за допомогою таких інструментів, як OBS Studio та Camtasia. Також до відеозаготовок відносяться відеоматеріали зі стокових ресурсів, таких як Pexels, Shutterstock, Pixabay, а також власні відеозаписи.

Далі, структура відеоконтенту передбачає наявність обкладинки, що приваблює увагу глядачів, а також інформативної частини, де важливо правильно структурувати інформацію для максимальної залученості глядачів, використовуючи методи сторітелінгу та виклад матеріалу. Завершується відео заключною частиною.

У розділі про відеоредактори розглядаються інструменти для різних платформ, таких як телефони, планшети, комп'ютери. Описуються можливості вбудованих редакторів та спеціалізованого програмного забезпечення, таких як Adobe Premiere Pro, Final Cut Pro, DaVinci Resolve, з порівнянням їхніх особливостей. Також наводиться огляд корисних розширень та плагінів для відеоредакторів, зокрема платформи Canva.

Особливу увагу приділено важливим аспектам, таким як ідея, творчість, креативність та використання штучного інтелекту [1] у відеовиробництві.

Просування відео включає оптимізацію для пошукових систем, зокрема використання ключових слів, тегів та опису відео, а також ефективне використання соціальних мереж, таких як Instagram, Facebook, Twitter для просування контенту. Для аналізу ефективності відео використовуються інструменти, такі як YouTube Analytics та Google Analytics. Структура теоретичної частини рис 1.

Рис 1. Структура теоретичної частини

Практична частина включає кілька основних етапів створення відеоконтенту. Спочатку необхідно визначити, з чого розпочати, тобто

підготувати всі необхідні матеріали, такі як стокові відео, скрінкасти та власні відеозаписи. Важливу роль відіграють зображення, включаючи обкладинки, логотипи та фотографії, які доповнюють відео. Не менш важливими є текстові матеріали, наприклад, описи слайдів, а також аудіофайли, які можуть включати музичний супровід або власний голос.

Далі слід опанувати простий відеоредактор, який може бути вбудованим або завантаженим безкоштовно. Важливо ознайомитися з основними функціями редактора для ефективної роботи з відео.

Наступним кроком є робота з YouTube. Потрібно створити акаунт та список відтворення, що відповідає предмету, професії або темі. Потім завантажити готове відео, створене у відеоредакторі, та авторську обкладинку розміром до 2 МБ. Важливо обрати аудиторію, для якої призначено відео, та пройти процес обробки та перевірки на порушення авторських прав. Останнім етапом є налаштування доступу до відео та створення покликання для його перегляду. Структура практичної частини рис. 2

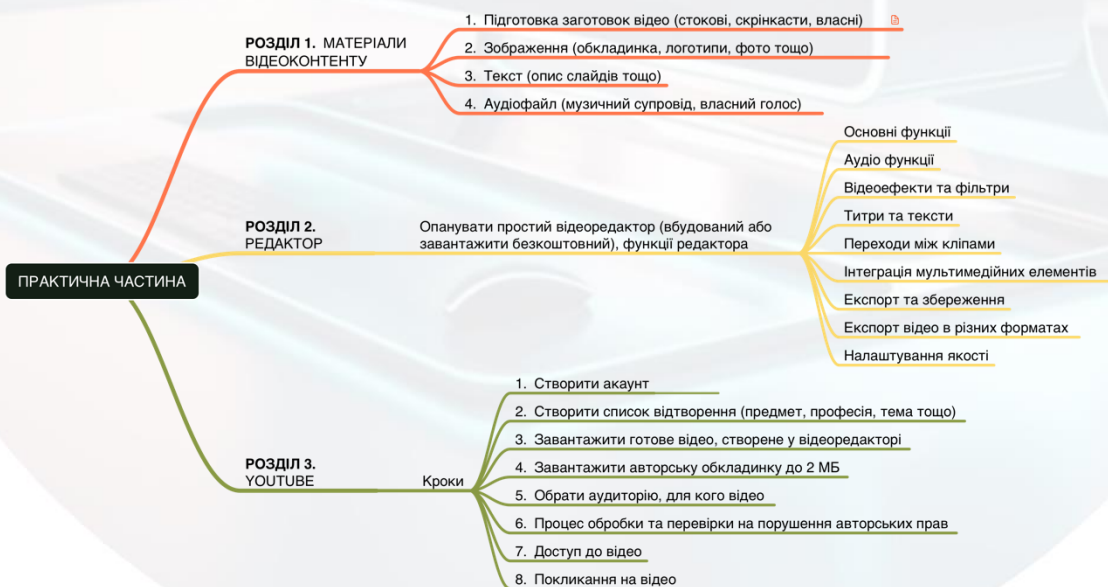

Рис. 2 Структура практичної частини

Заключення. Теоретична частина зосереджується на основах створення відеозаготовок, структурі відеоконтенту, виборі відповідного відеоредактора, а також на значенні ідеї, творчості, креативності та штучного інтелекту у

відеовиробництві. Також розглядаються методи просування відео, включаючи оптимізацію для пошукових систем та використання соціальних мереж.

Практична частина демонструє кроки, необхідні для створення якісного відеоконтенту: від підготовки матеріалів до опанування відеоредактора та роботи з платформою YouTube. Це включає створення акаунта, завантаження відео, налаштування доступу та обробку контенту для забезпечення його відповідності авторським правам.

В результаті, інтеграція теоретичних знань та практичних навичок дозволяє створювати відеоконтент, що не тільки ефективно передає навчальний матеріал, але й забезпечує високу залученість та інтерес аудиторії. Використання сучасних технологій та творчих підходів робить процес навчання більш динамічним та цікавим, що сприяє підвищенню якості професійної освіти [2].

Список використаної літератури

1. Titova, Liubov. Добір сервісів на основі штучного інтелекту для створення візуального навчального контенту. *International Science Journal of Education & Linguistics* 3.2 (2024): 114-125.

2. Настас, Дар. Використання відеолекції у педагогічній діяльності для підвищення ефективності сприйняття навчального матеріалу студентами. *Комп'ютер у школі та сім'ї* 151.7 (2018): 3-9

ВИКОРИСТАННЯ SMART-РІШЕНЬ НА УРОКАХ ФІЗИКИ ТА ЕЛЕКТРОТЕХНІКИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Говор К., викладач ЗП(ПТ)О «Регіональний центр професійної освіти залізничного транспорту та агротехнічного сервісу»

"Штучний інтелект - це галузь, яка буде вирішально важливою у майбутньому. Той, хто стане лідером у цій області, буде лідером світу."

Ілон Маск

Штучний інтелект у навчанні - це не просто інструмент, це ключ, який

відкриває двері до невідомого, надаючи учням можливість досліджувати, творити та відкривати світ навколо себе з новим рівнем розуміння та уяви. Швидкий розвиток технологій, зокрема штучного інтелекту (ШІ), значно змінює підхід до освіти. Уроки «Фізики», «Електротехніки», як і багато інших предметів, стають більш цікавими та ефективними завдяки використанню ШІ. Ця технологія не лише допомагає створити інтерактивне навчання, а й надає нові можливості для дослідження та розвитку навичок учнів. Перед усім з'ясуємо які переваги надає використання інтерактивних технологій.

Використання інтерактивних технологій на уроках фізики та електротехніки має кілька вагомих переваг. Перш за все, це дозволяє зробити навчання більш захоплюючим і цікавим для учнів. Інтерактивні вправи та демонстрації можуть викликати більший інтерес до предмета, сприяючи кращому засвоєнню матеріалу. Крім того, інтерактивні технології дозволяють створити більш реалістичні та візуалізовані зображення фізичних явищ. Вони можуть допомогти учням краще зрозуміти складні концепції та процеси, шляхом візуального подання інформації та можливості маніпулювати параметрами експерименту. Крім того, використання інтерактивних технологій може сприяти більш активному залученню здобувачів освіти до навчального процесу. Вони можуть бути використані для проведення групових дій, дискусій та спільних проєктів, що сприяє розвитку комунікаційних та співпрацівних навичок. Давайте розглянемо конкретні приклади, як ШІ змінює процес навчання цими предметами та наводимо кілька прикладів її використання.

1. Віртуальні експерименти та симуляції

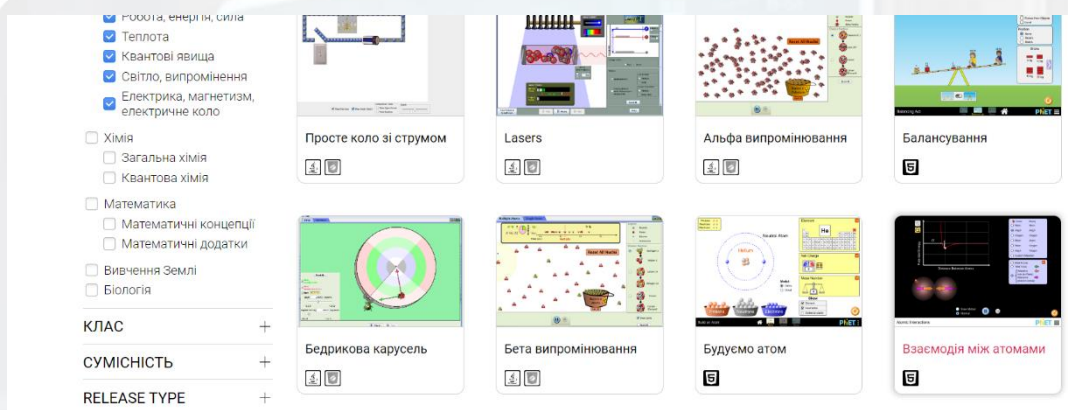
Одним з найбільш значущих внесків ШІ в навчання фізики є можливість проведення віртуальних експериментів та симуляцій. Завдяки спеціалізованим програмам та алгоритмам, учні можуть вивчати різні фізичні явища без необхідності в реальних лабораторних умовах. Наприклад, вони можуть досліджувати рух тіл, взаємодію між об'єктами, властивості рідини та багато іншого, користуючись лише комп'ютером або смартфоном. Найбільш

розповсюдженими прикладами таких програм є

✓ **PhET Interactive Simulations:** PhET - це безкоштовний проект, створений Колорадським університетом, який пропонує широкий вибір інтерактивних симуляцій з фізики (та інших наук). Вони охоплюють різні теми, від механіки до електрики та магнетизму. Ознайомитися з всіма інтерактивними симуляціями можна за посиланням

<https://phet.colorado.edu/uk/simulations/filter?subjects=physics&sort=alpha>

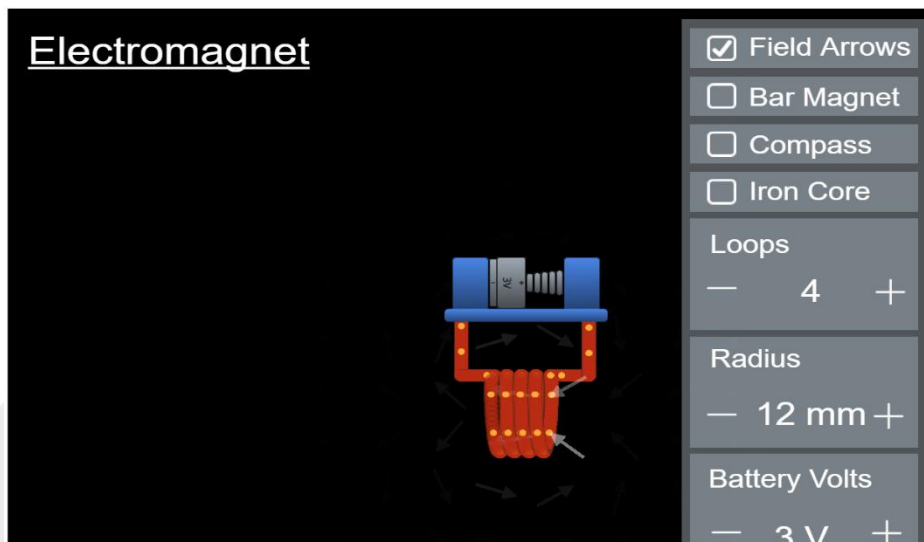

✓

✓

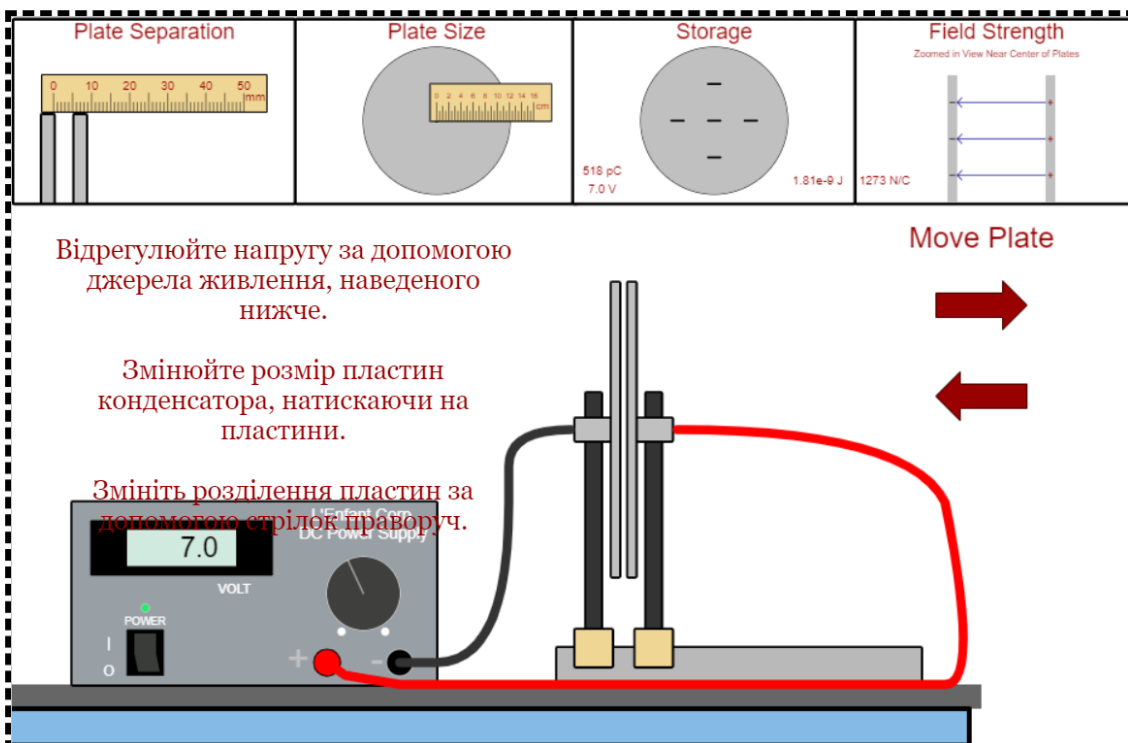
✓ **Physics Classroom Virtual Labs:** Цей сайт пропонує набір віртуальних лабораторних робіт з різних тем фізики, включаючи кінематику, динаміку, енергію та імпульс. Цей інтерактив дозволяє не лише виконувати дослідження з різноманітних тем, розв'язувати задачі, будувати графіки а і аналізувати динаміку розвитку навчальних досягнень здобувачів освіти. Ресурс безкоштовний, але для використання в повному обсязі потребує реєстрації.

Посилання на ресурс <https://www.physicsclassroom.com/Physics-Interactives/Task-Tracker>

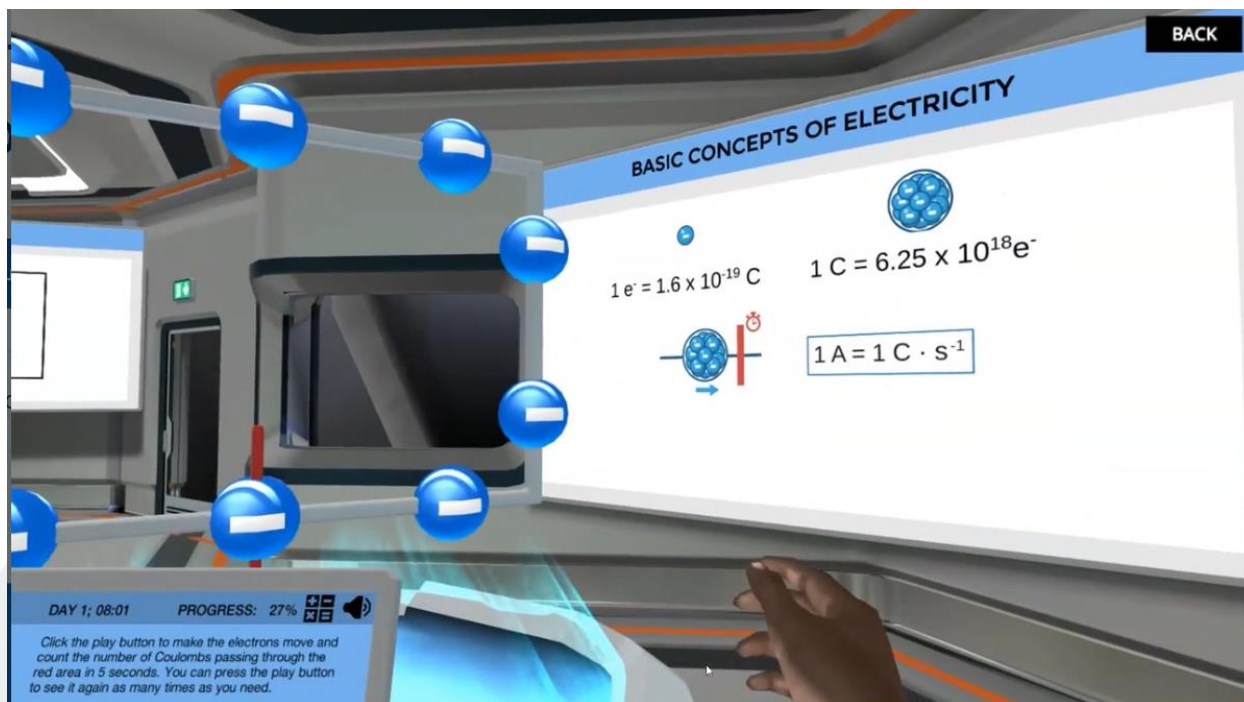

✓ **Physics Aviary:** Цей ресурс містить велику кількість віртуальних лабораторій та симуляцій з фізики та електротехніки, які можуть бути використані для вивчення різних тем, включаючи механіку, термодинаміку, акустику та інше. Зараз ресурс нараховує більше 100 дослідів, переведених українською мовою. Доступ до симуляцій безкоштовний і не потребує реєстрації. Кожен експеримент має додаткову інструкційну картку з детальним описом порядку проведення дослідження і контрольними питаннями. Також добувачі освіти мають доступ до ігрового контенту, що дозволяє в більш цікавій формі розширити свої знання з фізики. Посилання для доступу:

Лабораторія властивостей конденсаторів

✓ **Labster:** Labster - це платформа, яка пропонує віртуальні лабораторії з різних наук, включаючи фізику і загальну електротехніку. Вони пропонують інтерактивні симуляції та віртуальні експерименти, які допомагають учням зрозуміти фізичні концепції. Програму можна використовувати з елементами віртуальної реальності. Суттєвими недоліками цього ресурсу є відсутність україномовного контенту і потреба оплати для повного доступу. Але навіть обмежений матеріал, що можна переглядати безкоштовно дозволить здобувачам освіти отримати цікавий досвід у вивченні багатьох фізичних процесів. Доступ до ресурсу: <https://www.labster.com/simulations?course-packages=general-physics>

✓ **LabXchange:** Це безкоштовна онлайн-платформа, розроблена Гарвардським університетом, яка пропонує широкий вибір віртуальних лабораторних робіт та інших навчальних матеріалів з різних наук, включаючи фізику. Посилання на ресурс: <https://www.labxchange.org/library/pathway/lx-pathway:b92e42c8-ea41-4620-abb5-457959b4b92e>

- Глосарій з електромагнітної індукції, ланцюгів змінного струму та електричних технологій**
OpenStax
Цей текст висвітлює ключові терміни, важливі для вивчення індукованої ЕРС і магнітного потоку; Закон індукції Фарадея; закон Ленца; ЕРС руху...
- Індукована ЕРС і магнітний потік**
OpenStax
У цьому тексті розглядаються індукована ЕДС і магнітний потік. Advanced Placement® і AP® є торговими марками, зареєстрованими та/або належать Раді коледжу, яка не пов'язана з цим підручником і не...
- Електромагнітна лабораторія Фарадея**
PhET
Пограйте зі стрижневим магнітом і котушками, щоб дізнатися про закон Фарадея. Перемістіть стрижневий магніт біля однієї чи двох котушок, щоб лампочка засвітилася. Розгляньте силові лінії магнітного поля....

2. Індивідуалізоване навчання

Ще однією перевагою використання ШІ на уроках фізики та електротехніки є можливість індивідуалізації навчання. Системи штучного інтелекту можуть адаптувати матеріал до потреб та рівня знань кожного учня. Наприклад, з використанням алгоритмів машинного навчання, програми можуть аналізувати успішність учнів у виконанні завдань та пропонувати індивідуальні завдання та матеріали для покращення знань.

Існує кілька програм та платформ, які можуть аналізувати успішність учнів у виконанні завдань та пропонувати індивідуальні завдання та матеріали для покращення знань. Ось деякі з них:

✓ **Khan Academy:**

Особливості: Платформа пропонує інтерактивні відеоуроки, вправи та тести з різних предметів, включаючи фізику та деякі завдання з електротехніки. Вона використовує алгоритми для відстеження прогресу учнів і надає індивідуальні рекомендації на основі їхніх результатів.

Індивідуалізація: Khan Academy аналізує виконання завдань здобувачами освіти та пропонує матеріали для повторення чи поглиблення знань.

✓ **Edmodo:**

Особливості: Це соціальна платформа для навчання, яка дозволяє викладачам створювати та розповсюджувати завдання, відстежувати успішність учнів та надавати зворотний зв'язок.

Індивідуалізація: Edmodo аналізує результати здобувачів освіти і дозволяє вчителям надавати індивідуальні завдання на основі потреб учнів.

✓ **Google Classroom:**

Особливості: Це безкоштовна платформа, яка дозволяє вчителям створювати курси, роздавати завдання, надавати зворотний зв'язок та відстежувати успішність учнів.

Індивідуалізація: Google Classroom інтегрується з іншими інструментами Google, такими як Google Forms, для аналізу успішності та пропонування

індивідуальних завдань.

✓ **Microsoft Teams for Education:**

Особливості: Платформа дозволяє викладачу створювати віртуальні класи, роздавати завдання, оцінювати роботи та комунікувати з учнями.

Індивідуалізація: Вона інтегрується з іншими інструментами Microsoft, такими як OneNote та Forms, для відстеження успішності учнів і надання персоналізованих рекомендацій.

✓ **Socrative:**

Особливості: Socrative - це інструмент для оцінювання в реальному часі, який дозволяє вчителям створювати тести, опитування та вікторини.

Індивідуалізація: Платформа аналізує відповіді учнів і надає детальні звіти, що дозволяє вчителям розробляти індивідуальні навчальні плани.

✓ **Classcraft:**

Особливості: Ця платформа гейміфікує навчальний процес, перетворюючи його на гру, де учні можуть заробляти бали за виконання завдань та участь у класі.

Індивідуалізація: Classcraft дозволяє вчителям створювати персоналізовані навчальні плани та завдання на основі аналізу успішності учнів.

3. Розширена реальність (Augmented Reality, AR)

Технологія розширеної реальності відкриває нові можливості для навчання фізики. Завдяки AR, учні можуть спостерігати і взаємодіяти з тривимірними моделями фізичних об'єктів та явищ. Наприклад, вони можуть досліджувати будову атомів, вивчати електромагнетизм або спостерігати за рухом планет у сонячній системі, все це за

допомогою смартфона або планшета.

4. Автоматизоване оцінювання та зворотний зв'язок

ШІ також може бути використаний для автоматизованого оцінювання знань учнів та надання їм зворотного зв'язку. Системи розпізнавання мови та аналізу тексту можуть оцінювати письмові завдання, алгоритми можуть аналізувати відповіді учнів на тестові питання. Це дозволяє вчителям швидше та ефективніше відстежувати прогрес учнів та надавати їм індивідуальні поради для подальшого вдосконалення.

Використання штучного інтелекту (ШІ) має багато переваг, але також існують певні недоліки та виклики, які слід враховувати:

1. Залежність від технологій та відсутність людського фактору.

Надмірна залежність від ШІ може зменшити критичне мислення та творчість здобувачів освіти, оскільки вони можуть покладатися на алгоритми для виконання завдань замість власного аналізу та розв'язання проблем. ШІ не може замінити людську взаємодію та емпатію, що є важливими компонентами освіти. Здобувачі освіти потребують взаємодії з вчителями та однокласниками для розвитку соціальних навичок і емоційного інтелекту.

2. Проблеми конфіденційності та безпеки:

Використання ШІ передбачає збір та аналіз великої кількості даних про учнів, що може викликати занепокоєння щодо конфіденційності та безпеки персональної інформації.

3. Висока вартість:

Розробка, впровадження та підтримка систем ШІ можуть бути дорогими, що робить їх недоступними для деяких шкіл та навчальних закладів, особливо у регіонах з обмеженими ресурсами.

4. Потреба у технічній підготовці та можливість технічних збоїв.

Використання ШІ вимагає певного рівня технічних знань та навичок як від викладачів, так і від здобувачів освіти. Це може вимагати додаткового навчання

та ресурсів для підготовки. Як і будь-яка технологія, системи ШІ можуть мати технічні збої або помилки, що може порушити навчальний процес та вимагати додаткових ресурсів для їх виправлення.

5. Етичні питання:

Використання ШІ в освіті піднімає багато етичних питань, включаючи питання прозорості алгоритмів, відповідальності за рішення, прийняті ШІ, та впливу на працевлаштування викладачів. Також суттєвим є питання академічної доброчесності. Викликами для академічної доброчесності є автоматизоване створення контенту: здобувачі можуть використовувати інструменти ШІ для автоматичного створення текстів, доповідей або навіть програмного коду, що може ускладнити виявлення академічної недоброчесності. Прикладом такого контенту є GPT-3 (OpenAI). Також здобувачі освіти можуть користуватися підказками та відповідями. Інструменти ШІ можуть надавати учням миттєві відповіді на питання або допомогу у вирішенні завдань, що може призвести до шахрайства під час екзаменів або виконання домашніх завдань. Як приклад можуть використовуватися ресурси Chegg, Course Hero.

Узагальнюючи все вище сказане, використання штучного інтелекту на уроках фізики і електротехніки приносить значні переваги для навчання та розвитку здобувачів освіти. Віртуальні експерименти, індивідуалізоване навчання, розширена реальність та автоматизоване оцінювання — це лише деякі з інструментів, які сприяють покращенню рівня освіти у сфері цих дисциплін.

Використані джерела:

1. "Штучний інтелект в освіті: виклики та перспективи"
<https://osvita.ua/school/method/91077/>
2. «Штучний інтелект уже може писати замість учня: як це вплине на освіту» <https://osvita.ua/school/method/88118/>
3. «Школярі краще за вчителів обізнані про штучний інтелект»
<https://osvita.ua/school/90980/>

4. "Як штучний інтелект змінює освіту"

<https://hromadske.ua/posts/naukovci-zapustili-gru-shob-pokazati-yak-shtuchnij-intelekt-rozpiznaye-emociyi-hochut-privernuti-uvagu-do-problemi-stezhennya>

5. <https://www.edsurge.com/>

6. <https://www.teachthought.com/>

7. <https://iste.org/blog/5-tips-for-using-ai-in-the-classroom>

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТРАДИЦІЙНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ

Головко Д.Ю., старша викладачка кафедри технологій навчання, охорони праці та дизайну Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти

Штучний інтелект (ШІ) – це галузь інформатики, яка зосереджена на створенні розумних машин, здатних виконувати завдання, які зазвичай вимагають людського інтелекту, такі як навчання, вирішення проблем та прийняття рішень. Технологія штучного інтелекту діє як розширення людського інтелекту, дозволяючи машинам виконувати завдання, які раніше були можливі лише для людей [1].

Штучний інтелект охоплює такі технології, як обробка природної мови та машинне навчання, що дозволяє машинам виконувати завдання, що вимагають людського інтелекту. В освіті він відіграє трансформаційну роль, підвищуючи ефективність освітнього процесу за допомогою адаптивного навчання, прогностичної аналітики та персоналізованих рекомендацій. Програми ШІ в освіті включають інтелектуальні системи навчання, чат-боти для підтримки здобувачів освіти та автоматизоване оцінювання, що призводить до персоналізованого досвіду навчання та покращення результатів здобувачів освіти [3].

Освіта стикається з численними викликами, які потребують інноваційних рішень. Сучасний ринок праці висуває високі вимоги до кваліфікації фахівців, що зумовлює необхідність підготовки здобувачів освіти до реальних життєвих завдань. Впровадження штучного інтелекту в навчальний процес дозволяє створювати індивідуалізовані траєкторії навчання, де кожен здобувач освіти може розвиватися відповідно до власного темпу та потреб. ШІ сприяє об'єктивному оцінюванню знань і прогресу здобувачів, що забезпечує більш точний аналіз їхніх успіхів. Інтерактивні мультимедійні ресурси, розроблені з використанням ШІ, роблять навчання більш цікавим і сприяють творчому підходу до вивчення матеріалу [4].

Крім того, ШІ надає педагогам можливість оптимізувати програми та методи викладання, враховуючи індивідуальні особливості кожного студента. Це стимулює критичне мислення і забезпечує актуальність навчального процесу. Завдяки використанню ШІ в освіті, здобувачі отримують необхідні навички для подолання сучасних викликів та залишаються конкурентоспроможними на ринку праці [4].

Штучний інтелект може революціонізувати традиційні методи навчання, надаючи персоналізований зворотний зв'язок та адаптуючи стратегії викладання для задоволення індивідуальних потреб здобувачів освіти. Використовуючи інструменти на основі штучного інтелекту для вимірювання та оцінювання освіти, педагоги можуть підвищити точність та ефективність оцінювання, розробити персоналізовані освітні програми та, зрештою, покращити результати здобувачів освіти. Крім того, ШІ дозволяє трансформувати викладання шляхом впровадження цифрових технологій, що підтримують штучний інтелект, для створення інноваційних навчальних середовищ, які готують здобувачів освіти до цифрових компетентностей. Загалом, стратегічне впровадження штучного інтелекту в освіті може призвести до значних удосконалень методів викладання [2].

Технологія штучного інтелекту також сприяє розвитку інтерактивних навчальних платформ, які надають можливість здобувачам освіти взаємодіяти

з матеріалом у нових формах. Наприклад, віртуальні асистенти зі штучним інтелектом можуть відповідати на запитання користувачів у режимі реального часу, допомагаючи їм краще розуміти матеріал і долати труднощі. Крім того, такі платформи можуть використовувати гейміфікацію для підвищення мотивації здобувачів освіти [4].

Незважаючи на значні переваги, такі проблеми, як проблеми конфіденційності, етичні міркування та алгоритмічні упередження, потребують вирішення, щоб максимізувати потенціал штучного інтелекту в освіті. Відповідально використовуючи технології штучного інтелекту, педагоги можуть відкрити нові можливості для персоналізованого навчання, покращення досвіду навчання та просування в освіті. Педагоги також можуть використовувати аналіз даних, щоб ідентифікувати слабкі місця здобувачів освіти та надавати їм індивідуалізовану підтримку для досягнення кращих результатів.

Штучний інтелект має величезний потенціал для трансформації традиційних методів навчання. Індивідуалізація освітнього процесу, адаптивне навчання, інтерактивні платформи, автоматизоване оцінювання, розвиток навичок XXI століття та підвищення доступності освіти – усе це можливості, які відкриваються завдяки штучного інтелекту. Важливо продовжувати дослідження та впровадження цих технологій, щоб забезпечити найкращі умови для навчання у майбутньому.

Список використаних джерел

1. Cheng X. The Widespread Application of Artificial Intelligence in Education Necessitates Critical Analyses. *Science Insights Education Frontiers*. 2023. Vol. 16, no. 2. P. 2475–2476. URL: <https://doi.org/10.15354/sief.23.co081> (date of access: 27.06.2024).
2. Exploring the potential of artificial intelligence tools in educational measurement and assessment / V. J. Owan et al. *Eurasia journal of mathematics, science and technology education*. 2023. Vol. 19, no. 8.

- P. em2307. URL: <https://doi.org/10.29333/ejmste/13428> (date of access: 27.06.2024).
3. The emergent role of artificial intelligence, natural learning processing, and large language models in higher education and research / T. Alqahtani et al. *Research in social and administrative pharmacy*. 2023. URL: <https://doi.org/10.1016/j.sapharm.2023.05.016> (date of access: 27.06.2024).
4. Головка Д. Ю. Штучний інтелект у діяльності педагога закладу професійної (професійно-технічної) освіти: навчально-методичний посібник. Біла Церква : БІНПО ДЗВО "УМО" НАПН України, 2024. 73 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/740938> (дата звернення: 27.06.2024).

МЕДІАГРАМОТНІСТЬ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ: АКТУАЛЬНІСТЬ, СУТНІСТЬ, ТА ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ

*Денисенко О. Г., викладач-методист, практичний психолог, КЗО
«Покровське вище професійне училище» ДОР», (с.Олександрівка,
Дніпропетровська область)*

У сучасному світі, що швидко змінюється, медіа відіграють все більш важливу роль у нашому житті. Вони не лише інформують, розважають та формують наші погляди, а й значною мірою впливають на освітній процес. Саме тому, формування медіаграмотності учасників освітнього процесу стає дедалі актуальнішим завданням.

В інформаційному суспільстві медіаграмотність стає однією з ключових компетенцій, необхідних для ефективного функціонування в інформаційному просторі[1]. Різноманітність медіа-джерел, доступність інформації та швидкість її розповсюдження створюють як нові можливості, так і серйозні виклики для всіх учасників освітнього процесу. В умовах постійного

інформаційного потоку важливо не тільки отримувати інформацію, а й критично оцінювати її зміст, розуміти вплив медіа на суспільну думку, а також вміти створювати медіа-контент.

Актуальність медіаграмотності обумовлена зростанням ролі медіа в повсякденному житті. Сучасні підлітки стикаються з величезним обсягом інформації з різних джерел - від соціальних мереж до новинних порталів. Це ставить перед освітніми закладами завдання підготовки здобувачів освіти до критичного сприйняття інформації та вміння орієнтуватися в медіа-просторі. Крім того, фейкові новини та дезінформація стають все більш поширеними, що підкреслює необхідність вміння розпізнавати ненадійні джерела та захищати себе від маніпуляцій.

Медіаграмотність включає в себе набір навичок та знань, необхідних для адекватного сприйняття та використання медіа. Це вміння знаходити, аналізувати, оцінювати та створювати інформацію у різних формах. Медіаграмотність дозволяє зрозуміти, як медіа-вміст впливає на емоції, думки та поведінку молодої людини, а також допомагає усвідомити роль медіа в суспільстві. Сутність медіаграмотності також полягає в етичному використанні медіа-ресурсів та відповідальному підході до створення власного медіа-контенту.

Формування медіаграмотності учасників освітнього процесу включає декілька ключових напрямків:

- ✓ по-перше, це інтеграція медіаосвіти у навчальні програми. Викладання медіаграмотності повинно бути систематичним та послідовним, починаючи з початкової школи і закінчуючи вищою освітою;
- ✓ по-друге, важливо забезпечити підвищення кваліфікації педагогів, оскільки вони є основними провідниками знань та навичок медіаграмотності;
- ✓ по-третє, необхідно створювати позашкільні програми та проекти, які сприятимуть розвитку медіаграмотності серед здобувачів

освіти. Це можуть бути медіа-клуби, майстер-класи, тренінги та конкурси.

Медіаграмотність визначається як здатність отримувати, аналізувати, оцінювати та створювати медіаповідомлення[2]. Її формування серед здобувачів освіти, викладачів та інших учасників освітнього процесу має кілька важливих причин:

- ✓ **Критичне мислення.** Медіаграмотність допомагає розвивати критичне мислення, навички аналізу та оцінки інформації, що надзвичайно важливо в сучасному світі, насиченому медіаконтентом.
- ✓ **Безпека в Інтернеті.** Навички медіаграмотності дозволяють безпечно користуватися Інтернетом та соціальними мережами, розпізнавати фейки, маніпуляції та онлайн-загрози.
- ✓ **Активне громадянство.** Медіаграмотні громадяни здатні свідомо та відповідально споживати, створювати та поширювати інформацію, що сприяє розвитку демократії та відкритого суспільства.

Освітні можливості. Медіаграмотність відкриває нові освітні можливості, дозволяє ефективніше використовувати медіаресурси та технології у навчальному процесі.

Для розвитку медіаграмотності пропонується впровадження спеціальних курсів, інтеграція медіаосвітніх компонентів у навчальні дисципліни, а також створення медіацентрів та навчальних лабораторій. Такі заходи сприятимуть підвищенню рівня критичного мислення, аналітичних здібностей та інформаційної грамотності здобувачів освіти та педагогічних працівників.

Медіаграмотність охоплює кілька ключових компонентів:

- ✓ **Доступ до медіа.** Уміння знаходити, отримувати та використовувати медіаконтент.
- ✓ **Аналіз медіа.** Здатність критично аналізувати та оцінювати медіаповідомлення, розуміти їхні цілі, контекст та можливі наслідки.

✓ **Оцінка медіа.** Уміння визначати достовірність, надійність та об'єктивність медіаджерел.

✓ **Створення медіа.** Навички створення власного медіаконтенту з дотриманням етичних норм.

✓ **Відповідальне використання медіа.** Усвідомлення соціальної відповідальності за споживання та поширення медіаконтенту.

Формування медіаграмотності учасників освітнього процесу може здійснюватись за такими напрямками:

✓ **Інтеграція медіаосвіти до навчальних програм.** Включення тем медіаграмотності в освітні курси, проведення медіазанять, проєктів, дискусій.

✓ **Професійний розвиток викладачів.** Навчання педагогів методикам викладання медіаосвіти, розвиток їхньої власної медіаграмотності.

✓ **Співпраця з медіа.** Залучення медіапрофесіоналів для проведення майстер-класів, лекцій, тренінгів.

✓ **Інформаційно-просвітницька робота.** Поширення знань про медіаграмотність серед батьків, адміністрації закладів освіти.

Медіаграмотність є необхідною умовою для повноцінного розвитку особистості в умовах інформаційного суспільства[3]. Її формування потребує комплексного підходу та активної участі всіх учасників освітнього процесу. Лише через систематичну роботу та співпрацю можна досягти високого рівня медіаграмотності, що забезпечить захист від дезінформації та сприятиме розвитку критичного мислення.

Медіаграмотність передбачає здатність критично оцінювати та використовувати різноманітну медійну інформацію, а також створювати власний медіаконтент. Це є необхідним як для ефективного навчання, так і для формування інформаційної культури учасників освітнього процесу.

Формування медіаграмотності учасників освітнього процесу є важливим стратегічним завданням, вирішення якого дозволить підвищити якість та

ефективність навчання в умовах сучасного інформаційного суспільства.

Отже, медіаграмотність учасників освітнього процесу стає все більш важливою компетенцією в сучасному світі. Її формування дозволяє розвивати критичне мислення, безпечну та відповідальну поведінку в медіасфері, а також розкривати нові освітні можливості. Комплексний підхід до розвитку медіаграмотності серед здобувачів освіти, викладачів та інших учасників освітнього процесу є необхідним кроком для підготовки молоді до життя в інформаційному суспільстві.

Список використаних джерел

1. Медіаграмотність: теорія та практика / за ред. В. Ф. Іванова. – Київ: ІЗМН, 2018.
2. Медіаосвіта в Україні: стан, проблеми, перспективи розвитку / за ред. О. В. Свирида. – Київ: ІМВІ, 2019.
3. Медіаграмотність: актуальні питання теорії та практики / за ред. О. В. Федонюк. – Черкаси: ЧНУ, 2020.
4. Свирида О. В. Медіаосвіта в Україні: історія становлення та сучасний стан // Наукові записки Інституту журналістики. – 2019. – № 6. – С. 10-15.
5. Федонюк О. В. Медіаграмотність: актуальні питання теорії та практики // Науковий вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. – 2020. – № 23 (2). – С. 12-17.

Інші джерела:

- Національна стратегія розвитку медіаграмотності в Україні на період до 2025 року <https://www.kmu.gov.ua/>.
- Сайт "Медіаграмотність для вчителів" <https://medialiteracy.org.ua/>.
- Сайт "Медіаграмотний портал" <https://www.medialit.org/>.

ВІЗУАЛІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ З ІСТОРІЇ ТА ГЕОГРАФІЇ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ЦИФРОВИХ ПЛАТФОРМ

Дудка Я.В., викладач історії та географії у Державному професійно – технічному навчальному закладі «Харківське вище професійне училище будівництва»

З розвитком сучасних технологій у навчанні не лише діти, а й викладач повинен адаптуватись під сучасні реалії суспільства. Сучасний викладач – це той, хто може бути на «одній хвилині» з тими кого вчить. Кожного року людство створює нові технології, застосунки та нові способи отримання та пошуку інформації. Тому сучасний викладач повинен встигати за розвитком технологій.

Сучасне покоління здобувачів освіти уже не уявляє життя без телефонів, ноутбуків, планшетів та ін. Звичайно, підручники з різних предметів змінюються, доповнюються qr-кодами, гугл посиланнями, тому що, сучасні здобувачі освіти звикли отримувати інформацію, не читаючи, а дивлячись на неї в телефоні або ноутбуці.

Тому я, на уроках історії та географії намагаюсь використовувати якомога більше візуальної інформації, а саме презентації, відеоматеріали, схеми, фотографії та ін. Проте виникає питання, а де ж саме шукати якісний контент для кожного уроку?

Вивчення усіх нових та необхідних мені технологій займає дуже багато часу, проте усі вони активізують зацікавленість учнів на уроках. Поліпшуються процес викладання та засвоєння інформації із за великої кількості візуалізації.

Prezi.com – це веб-сервіс, за допомогою якого можна створювати інтерактивні мультимедійні презентації з нелінійною структурою. Цей сервіс для створення презентацій за допомогою використання відеоматеріалів, графіки та ін. Робота веб – сервіса заснована на технології масштабування

(наближення та віддалення об'єктів). У відмінності від «класичної» презентації PowerPoint, де презентація розбита на слайди, в Prezi основні ефекти зв'язані не з переходом від слайда до слайда, в збільшені окремих частин цього слайду. Язык інтерфейса англійський, проте через автоматичний переклад працювати можна навіть не володіючи англійським. Реєстрація можлива через Фейсбук або Gmail пошту. Має платну та безоплатну функції, проте безоплатної вистачить для стандартних дій. Мною нещодавно розпочато перехід на постійне використання сервісу Prezi.com та відходження від класичної технології PowerPoint.

Thinglink - онлайн-сервіс, який дозволяє наносити на зображення інтерактивні мітки (текст, посилання на інші ресурси, зображення, відео). Використовується для створення дидактичних матеріалів .

Сервіс, на якому до зображення можна додати інтерактивні відео, картинки, музику, тести та інші мітки.

Даний сервіс англійськомовний, однак через автоматичний переклад сервіс переводиться на українську мову. Більшість його функцій безкоштовні, проте є кілька і платних функцій.

Mozaweb – сервіс який створений для майбутнього. Є прикладом того, якими технологіями повинен користуватись сучасний викладач. У даному сервісу розміщені 3D моделі з таких предметів як: біологія, географія, хімія, технології, історія, математика, мистецтво та фізика. Тобто усі об'єкти є можливість бачити в об'ємі. Наприклад переглянути нервову систему людини, або прогулятись по Колізею. З плюсів даного сервісу можна назвати такі:

- сучасний та цікавий спосіб викладу матеріалів;
- уся інформація по 3D сценам коментується комп'ютером;
- анімації, що викликає інтерес учнів;
- прямі посилання на додаткову інформацію з інтернету (відео, статистика, фотографії та ін.);
- обертати на 360° усі 3D сцени;

- чітко розглядати найменші деталі (завдяки можливості приближення зображення);

- можливість провести закріплення знань (вбудоване у програму);
- реєстрація через gmail.com пошту;
- учні можуть встановити як додаток на телефон.

Проте є декілька мінусів:

- програма платна, проте є 5 безкоштовних 3D сцен (постійних);
- також є можливість відкривати 5 безкоштовних 3D сцен щотижня;
- працює лише онлайн, потрібен постійний інтернет.

На даному сервісі у наявності 182 3D сцен з географії, що в рази активізує зацікавленість дітей на уроках, робить урок захоплюючим та сучасним.

Онлайн-платформа **Google Arts & Culture** (Google Мистецтво й Культура) дає змогу здійснювати віртуальні тури музеями світу, швидко отримувати інформацію про художні роботи та створювати свої власні віртуальні колекції. Арт-проект Google співпрацює із 151 музеєм із 40 країн. На сайті доступні понад 81,8 тис. робіт. На платформі містяться зображення високої чіткості, серед яких велика кількість історичних фотографій, які просто необхідні для вивчення історії.

Pinterest.com – що це за сайт? Візуальна соціальна мережа, в якій користувачі діляться фотографіями. Всі публікації розділені на окремі блоки – так звані «Дошки». Можна створити кілька дошок: «Подорожі», «Захоплення», «Країни» – і розподілити зображення відповідно до груп. До кожної публікації можна додавати коментарі і лайки, а саме фото супроводжувати посиланням на сайт-джерело.

Пінтерест можна порівняти з пошуковою системою, тільки замість текстової видачі за запитом ви отримуєте сотні картинок. Натисніть один раз – фото збільшиться, ще раз – перейдете на сайт-джерело.

Тобто, дуже легко знайти якісний саме візуальний контент. Наприклад, під час вивчення розділу «Країни Європи», вводячи у пошук необхідну країну,

на дошці з'являється фотографії, схеми, картинки та інше.

Одразу дані фотографії можна додавати до своєї презентації, тому що вони мають великі пікселі, що робить фотографію яркою та чіткою. Також, можна знайти не лише фотографії, а одразу і схеми, як з географії, так і з історії. Наприклад тема «Світовий океан», вводячи у пошук дану фразу, знаходяться схеми, які я використовую не лише у презентації, а і як дидактичний роздрукований матеріал.

Отже, якісний візуальний контент на уроках історії та географії – це гарантія зацікавленості здобувачів освіти. Тому дані платформи, це можливість знайти максимально яскравий, цікавий та чіткий контент для своїх уроків.

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА ЗП(ПТ)О

*Князева М.О., старша викладачка кафедри методики професійної освіти
та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту
неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
НАПН України*

У наш час відбуваються швидкі зміни в технологіях і глобальні виклики встановлюють нові вимоги до фахівців у різних сферах, питання підготовки кваліфікованих кадрів набуває надзвичайної важливості. Суспільство постійно шукає інноваційні та ефективні методи навчання, щоб відповідати потребам сучасного ринку праці. Це питання стає ще більш актуальним у зв'язку з необхідністю врахування розвитку штучного інтелекту та його впливу на різні галузі діяльності.

Мала академія наук України спільно з Projector Creative & Tech Institute

за підтримки Factum Group Ukraine та Міністерства освіти і науки України провели дослідження перспектив використання штучного інтелекту у шкільній освіті. У вересні та жовтні 2023 року це опитування пройшли 1 747 учителів і 1 443 учні 8–11 класів.

Найпопулярніший сервіс ШІ серед учнів і вчителів — ChatGPT, а другий за популярністю — інструмент від проєкту «На Урок». Значно менше обидві аудиторії чули про Grammarly, Bard Google, Midjourney, Notion AI та Stable Diffusion.

За результатами дослідження, майже всі опитані вчителі чули про сервіси ШІ, зокрема 7 із 10 користувались принаймні одним із них за останні 6 місяців. Загалом 76% учителів щонайменше один раз користувались ШІ, і для половини з них цей досвід був позитивним. [1]

Однією з найпоширеніших форм штучного інтелекту є чат-боти, які здатні спілкуватися з людьми за допомогою тексту або голосу. Чат-боти використовуються для різних цілей, таких як розваги, отримання інформації, обслуговування клієнтів, маркетинг тощо. Проте не всі чат-боти однаково розумні та природні у спілкуванні. Деякі з них мають обмежений набір фраз та сценаріїв, за якими вони працюють, і не можуть адаптуватися до нових ситуацій або завдань.

Використання штучного інтелекту як персонального помічника педагога в професійній освіті відкриває широкі можливості для підвищення ефективності викладання та покращення освітнього процесу:

1. Персоналізоване навчання: інтелектуальні системи можуть аналізувати індивідуальні потреби та стилі навчання кожного здобувача, рекомендуючи персоналізовані завдання та матеріали для оптимального засвоєння матеріалу.

2. Автоматизоване оцінювання: ШІ може автоматизувати процес оцінювання завдань та надавати негайний фідбек здобувачам освіти, що полегшує викладачеві виправлення та стимулює активність здобувачів освіти.

3. Підтримка прийняття рішень: системи штучного інтелекту можуть аналізувати дані про успішність здобувачів освіти та надавати педагогу рекомендації щодо оптимізації програм та методів викладання.

4. Генерація змісту: інтелектуальні алгоритми можуть допомагати викладачеві генерувати новий зміст для занять та практичних завдань, відповідаючи актуальним тенденціям та вимогам ринку праці.

5. Системи взаємодії зі здобувачами освіти: віртуальні асистенти на базі штучного інтелекту можуть взаємодіяти зі здобувачами, відповідаючи на їхні запитання, надаючи додаткові пояснення та стимулюючи активну участь.

6. Моніторинг прогресу: інтелектуальні системи можуть відстежувати прогрес кожного здобувача освіти, вказуючи на слабкі місця та надаючи індивідуальні завдання для покращення.

7. Підготовка до практичної діяльності: симуляційні системи на базі штучного інтелекту можуть допомагати здобувачам освіти отримувати практичний досвід та навички в безпечному віртуальному середовищі. [2]

Таким чином, штучний інтелект у професійній освіті може бути надзвичайно корисним. Він здатний шукати першоджерела, підбирати матеріали для статей і лекцій, а також здійснювати аналітичне представлення інформації. Нейромережі можуть створювати чат-ботів для взаємодії з користувачами, проводити дослідження та розробляти аналітичні звіти. Крім того, ШІ може автоматизувати рутинні завдання, що дозволить викладачам більше зосередитися на індивідуальному підході до навчання та розвитку критичного мислення здобувачів освіти.

Список використаних джерел

1. Всеукраїнське дослідження використання ШІ у шкільній освіті, 2023,
URL:

https://drive.google.com/file/d/1NtSIqk4iM_auwMJc_Pr7Fein3haSMfjF/view

2. Головка Д.Ю., Штучний інтелект у діяльності педагога закладу професійної (професійно-технічної) освіти: навчально-методичний посібник. БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, м. Біла Церква, Україна – 2024.

ЦИФРОВА ІНКЛЮЗІЯ В ОСВІТІ ОСІБ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Коссова-Сіліна Г.О., кандидат педагогічних наук, завідувачка кафедри технологій навчання, охорони праці та дизайну, Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти

Використання цифрових технологій означає зміну парадигми в підходах до викладання і навчання, що є потенціалом для трансформації професійної освіти та можливістю замовникам освітніх послуг досягти успіху в умовах глобальної економіки, забезпечуючи персоналізацію навчального процесу та подолання дистанції між академічним середовищем і виробництвом [1].

В ході дослідження тенденцій розвитку сучасних технологій навчання в галузі професійно-технічної освіти співробітниками кафедри технологій навчання, охорони праці та дизайну Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти (БІНПО) проведено аналіз взаємодії технологій інклюзивного навчання та сучасних цифрових технологій, зосереджений на розумінні того, як ці два елементи можуть взаємодіяти для створення інклюзивного освітнього середовища [4, 5, 6]. Визначено шляхи та можливості застосування цифрових технологій в процесі інклюзивного навчання (цифрова інклюзія): цифрові інструменти для оцінювання результатів навчання (Kahoot, Plickers, Triventy, Mentimeter, Wordwall та інші), інструменти спільної візуалізації (Padlet, RealtimeBoard, Mural, Flipgrid), інструменти для групової комунікації (Flowdock, Slack, GoToMeeting, WebEx, Zoom, Appear та інші), мобільні застосунки для осіб з порушеннями комунікації (Digital Inclusion, Connect by BeWarned, Facing Emotions та інші) [3, 5].

Використання цифрових технологій у навчанні замовників освітніх послуг з особливими освітніми потребами може відбуватися в різних організаційних формах: онлайн-курси, онлайн-консультування, онлайн-

тренінги, хакатони, вебінари, використання інтерактивних цифрових платформ, електронних віртуальних лабораторій, електронних соціальних мереж, створення презентацій, платформ спілкування за науковими інтересами, віртуальних технопарків та інших. Електронний освітній контент передбачає: бібліотечне та інформаційно-ресурсне забезпечення навчання; колекції електронних освітніх ресурсів, відповідний зміст сайтів освітніх установ.

Впровадження та інтеграція цифрових технологій вимагає значних інвестицій в інфраструктуру та постійну підтримку для забезпечення їхньої стійкості та ефективності. Успішним прикладом такого інфраструктурного рішення є єдина освітньо-цифрова екосистема БІНПО, яка поєднує інтелектуальний, науковий, професійний, освітній, технологічний потенціал суб'єктів мережевого освітньо-цифрового середовища БІНПО, передбачає використання цифрових, андрагогічних та інтерактивних технологій у віртуальному просторі.

Висновки, зроблені в результаті дослідження, вказують на те, що хоча цифрові технології мають потенціал для значного підвищення якості професійної освіти, їхнє успішне впровадження залежить від вирішення пов'язаних із цим викликів. Важливим є постійне оцінювання, вивчення та впровадження в освітній процес нових ініціатив у сфері цифрового навчання та цифрової інклюзії, постійне оновлення освітнього процесу через інтеграцію цифрових технологій, забезпечення відповідної якості освітніх програм та ресурсів.

Список використаних джерел

1. Геревенко, А. М., Ільїна, Т. В., Ібрагімова, Л. А. Використання цифрових платформ для підвищення якості професійної освіти. Академічні візії, (31) 2024. стор. 1-12. URL: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/1149>

2. Дитина з особливими освітніми потребами: медичні та психолого-педагогічні аспекти розвитку, навчання та виховання / Бойчук Ю.Д., Сіліна Г.О. та ін. [За заг. Ред.. Покроєвої Л.Д.]. Харків: Харківська академія неперервної освіти, Видавництво «Точка», 2014. 292 с.
3. Коссова-Сіліна Г.О. Інклюзивне навчання в ЗП(ПТ)О в умовах воєнного стану: навчально-методичний посібник / Галина Коссова-Сіліна. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2024. 129 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/740470>
4. Kossova-Silina Halyna, Kravchenko Hanna. Scientific and methodological support for the development of inclusive competence of vocational education specialists under martial law /Вісник Глухівського Національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, серія: Педагогічні науки, Вип. 1(54), 2024. С.60-67 URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/740516>
5. Kossova-Silina Halyna. Problems of digital inclusion in vocational (vocation-technical) education institutions / Електронне наукове фахове видання «Адаптивне управління: теорія і практика». Серія «Педагогіка» Випуск 19 (37), 2024 URL: <https://amtp.org.ua/index.php/journal/article/view/709>
6. Kravchenko H, Ryabova Z, Kossova-Silina H, Zamojskyj S, Holovko D. Integration of information technologies into innovative teaching methods: mproving the quality of professional education in the digital age. Data and Metadata. 2024; 3:431. URL: [https://Integration of information technologies into innovative teaching methods: Improving the quality of professional education in the digital age | Data and Metadata \(saludcyt.ar\)](https://Integration of information technologies into innovative teaching methods: Improving the quality of professional education in the digital age | Data and Metadata (saludcyt.ar))

ГОТОВНІСТЬ ПЕДАГОГА ЗП(ПТ)О ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

Костина А.М., викладачка кафедри технологій навчання охорони парци та дизайну Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

Інтеграція освітнього простору, відкритість, що призводить до спільного існування різноманітних моделей і технологій освіти – все це досить різко змінює уявлення про те, які професійні характеристики сучасного педагога є важливими. У цьому ракурсі актуальною є проблема вдосконалення підготовки кваліфікованого вчителя початкової школи до здійснення інклюзивної освіти дітей молодшого шкільного віку. В Україні практика впровадження інклюзивних форм освіти в систему загальноосвітніх навчальних закладів є складною, що пов'язано з наявністю бар'єрів загальної освіти, а саме: недостатній рівень компетентності в межах цієї проблеми педагогічного корпусу вищих педагогічних навчальних закладів; відсутність системного бачення проблеми інклюзії і шляхів її вирішення в різних освітніх структурах; пріоритети і цінності сучасної загальноосвітньої школи орієнтовані на результат, а не на особистість. Соціальне партнерство, як обов'язковий атрибут інклюзії, підмінений в загальній освіті конкуренцією, де цінуються тільки розумні, красиві і сильні

Інклюзивна освіта є однією з тих концепцій, яка вимагає зміни усталених уявлень, що формувалися протягом багатьох десятиліть в усіх учасників системи освіти. Розгляд освіти через призму інклюзивності означає зміну уявлень про те, що проблемою є дитина, і перехід до розуміння того, що змін потребує сама система освіти. Варто наголосити на тому аспекті, що інклюзивна освіта не буде побудована швидко, це довгостроковий проект, який передбачає, насамперед, формування професійно-особистісної

готовності усіх учасників педагогічного процесу, і зокрема вчителів початкової школи до роботи в інклюзивних умовах.

На думку педагогів, найбільш суттєвими перепонами у навчальному процесі та середовищі загальноосвітніх закладів освіти для дітей з особливими потребами є навчальні (відсутність індивідуальних програм) та матеріально-технічні (відсутність в навчальному закладі спеціальної літератури та обладнання). Педагоги серед головних проблем визначають психологічне навантаження, брак спеціальних знань, нестачу методичних матеріалів. Однак досвід доводить, що вчителі спроможні подолати всі внутрішні бар'єри, якщо буде забезпечено науково обґрунтовану та скоординовану психологічну та методичну підготовку освітян до впровадження інклюзії.

Мотивація вчителя щодо інклюзії і переконаність у її правильності як засобу та мети навчання дітей з особливими освітніми потребами, а також рефлексія власного досвіду буде сприяти підвищенню його компетентності. Це свідчить про необхідність спеціальної підготовки педагогів з метою формування в них високого рівня професійної готовності. Аналіз літературних джерел і власні наукові дослідження дали можливість визначити такі компоненти професійно-особистісної підготовки майбутнього педагога до роботи в умовах інклюзивної освіти:

1. особистісний – рефлексивна установка, мотиваційна спрямованість свідомості, волі і відчуттів педагога на інклюзивну освіту дітей;

2. мотиваційний – сукупність стійких мотивів до роботи в умовах інклюзивної освіти, спрямованість на визнання кожної дитини суб'єктом навчально-вихованої діяльності;

3. креативний – творча активність і особистісні якості педагога, які дозволяють створювати нові матеріальні і духовні цінності, а також розвивати творчий потенціал дітей з особливостями психофізичного розвитку, враховуючи їхні можливості;

4. діяльнісний – система професійно-педагогічних знань про проблему. Основними умовами становлення професійно-особистісної підготовки

педагога до роботи з дітьми з особливостями психофізичного розвитку є: рефлексія педагога та внутрішня мотивація до здійснення інклюзивної освіти; орієнтація на особистісну індивідуальність кожного вихованця, забезпечення диференційного та індивідуальнотворчого підходу; інформаційне забезпечення підготовки педагога у вузі, застосування комунікаційних технологій, інтернет-ресурсів, модульна побудова процесу формування підготовки, що передбачає переведення студентів з пасивного виконавця в активного суб'єкта саморозвитку; включення студентів в науково-дослідну роботу через залучення до проектної діяльності і участі в міжвузівських студентських олімпіадах; використання проблемних, інтерактивних, дискусійних, інноваційних методів.

Важливими аспектом у процесі підготовки педагогів до роботи в інклюзивних умовах є формування у них професійно-ціннісних орієнтацій, професійно-особистісних якостей, умінь та компетенцій. Професійно-ціннісні орієнтації педагога, який працює з дітьми з особливими освітніми потребами – це спрямованість на розвиток особистості в цілому, а не тільки на отримання освітнього результату; усвідомлення своєї відповідальності за дітей. Професійно-особистісними вміннями педагога є: креативність, творчий підхід до вирішення проблем; вміння дотримуватися конфіденційності службової інформації та особистісних таємниць вихованця. Щоб навчання в інклюзивних класах відбувалося успішно, педагог повинен оволодіти спеціальними знаннями і навичками: ознайомитися з анамнезом, мати уявлення про основні види порушень психофізичного розвитку дитини; вивчати стан уваги, стомлюваності, темп роботи кожної дитини; враховувати стан слуху, зору, загальної та дрібної моторики дитини; навчатися спостерігати за дітьми та оцінювати їх розвиток під час занять; навчитися адаптувати навчальні плани, методики, наочний матеріал та середовище до спеціальних потреб дітей; формувати у дітей досвід відносин у соціумі, навичок адаптації до середовища; ставитися з повагою до дітей. Поради від колег з інших країн щодо дітей з ООП внаслідок війни

У дослідженні «Турботливе навчання» Вілле Ваклін (2016) дітей з ООП внаслідок бойових дій в Уганді.

- Діти з ООП внаслідок війни потребують більшої делікатності. У порівнянні з тими, хто має певні фізичні особливості з дитинства, в них може не бути самоідентифікації себе як, приміром, людини на інвалідному візку. Тож необережне слово однокласників може травмувати. Профілактикою цього має бути роз'яснювальна робота з однолітками та їхніми батьками.

- Діти, які були поранені, зазнали жахів війни викликають значно більше бажання пожаліти, ніж інші діти з ООП. Але сприйняття себе як жертви — не те, чого хочуть такі учні. Акцент варто робити на тому, що вони — ті, хто вижили, вийшли переможцями з ситуації. Навіть оповідання для таких дітей мають назви на кшталт «Герої теж плачуть».

- Якщо діти з ООП через психотравму не можуть працювати на уроках, треба дати змогу індивідуально та за бажанням говорити про почуття, думки, які заважають займатися.

- Надважливим є почуття безпеки. Його створюють та дають відчуття керованості щоденні однакові рутини, які робляться спільно з вчителями (ранкове коло, спільний обід, спільне декорування кабінетів тощо).

- Існує феномен посттравматичного зростання: такі діти по суті є психологічно старшими за однолітків. У них вивільняються ресурси, які дають змогу активно розвиватися. Це дає надію, що, з допомогою вчителів, такі учні ще зможуть проявити себе та повернутися до більш-менш безпального життя.

Таким чином, ефективне інклюзивне навчання можливе лише за умови спеціальної підготовки і перепідготовки педагогічних кадрів. Метою такої підготовки є оволодіння педагогами загальноосвітніх шкіл основними методиками, засобами та прийомами навчання, які використовуються в інклюзивному середовищі.

Список використаних джерел

1. Альохіна С. Інклюзивна освіта в Україні : здобутки, проблеми та перспективи: резюме аналітичного звіту за результатами комплексного

- дослідження / С. Альохіна [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.twirpx.com/file/974948>.
2. Зайцев Д. Интегрированное образование детей с ограниченными возможностями / Д. Зайцев // Социальная политика и образование. – М., 2005. – С. 39–54.
  3. Коссова-Сіліна Г.О. Інклюзивне навчання в ЗП(ПТ)О в умовах воєнного стану: навчально-методичний посібник / Галина Коссова-Сіліна. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2024. 129 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/740470>
  4. Мартинчук О. Основи корекційної педагогіки : [навч.-метод. посібник для студентів] / О. Мартинчук. – К. : Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – 288 с.
  5. Підготовка майбутніх педагогів до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.allbest.ru>.
  6. Цюман Т. П., Бойчук Н. І. Кодекс безпечного освітнього середовища : метод. посібник. За заг. ред. Т. П. Цюман. Київ : Український фонд «Благополуччя дітей», 2018. 56 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/protidiabulingu/21kbos.pdf>
  7. Щербата В. Г. Психологічна безпека освітнього середовища в умовах впровадження інклюзивної освіти : репозитарій Національного університету «Чернігівський колегіум» ім. Т. Г. Шевченка. URL: <http://surl.li/ftnte>

ВАЖЛИВІСТЬ МЕДІАГРАМОТНОСТІ ТА ПРОЯВУ ІНІЦІАТИВИ ДЛЯ БЛАГОПОЛУЧЧЯ КОЖНОГО ГРОМАДЯНИНА

Лебідь О. М.; старша викладачка, кафедра методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін, студентка магістратури Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти, майстер виробничого навчання Державного навчального закладу "Буцький політехнічний професійний ліцей", смт Буки

Наша держава, починаючи з 2016 року, проводила на рівні влади багато експериментів в системі освіти, направлених на медіаграмотність. Україна одна із перших пострадянських держав, які займались таким питанням.

Україна — одна з небагатьох пострадянських країн, де не лише громадський сектор, але й держава робить певні кроки в напрямі медіаосвіти. Кроки ці, щоправда, недостатньо координовані і традиційно з майже нульовим фінансуванням. Однак завдяки ентузіазму й мотивації великої кількості педагогів процес упровадження медіаосвіти рухається.[1]

Не зважаючи на те, що ми намагаємось рухатись у напрямку європейської інтеграції, наш менталітет значно відрізняється від менталітету народів європейських країн, особливо тих, що далі на Захід від нас, проте які є більш розвинутими в економічному плані. А багато із цих країн, щодо яких існує стереотип, що вони «більш розвинуті» взагалі не відповідають рівню цифровізації, що є у нас. Ми також відрізняємось від північно-східних сусідів, яких ми вважали братами, але тепер ми – вороги. Ми не схожі, ні на Європу, ані на Росію, ми – унікальні, знаходимось на границі двох різних цивілізацій, тому, можливо, війна саме на нашій території. Ми не повинні намагатись бути на когось схожими, проте не цуратись чужих ідей, якщо вони принесуть нам користь, навіть якщо це ідеї ворогів. Не вся європейська практика ідеально підійде Україні і навпаки, не всі радянські стандарти є однозначно поганими.

Тому Україна рухається своїм шляхом, оглядаючись на інших, проте формує свою стратегію розвитку.

Медіаграмотність в навчальних закладах повинна враховувати брудні інформаційні війни. Багато українських журналістів підхоплюють ворожі наративи, помилково розповсюджуючи неправильну інформацію, або просто бажають більше заробити, і їм також не можна вірити. На фоні бойових дій така проблема стоїть гостро.

Держава – це ми. Тому, окрім владної ініціативи, впровадження інновацій, а з ними – поширення медіаграмотності, має бути ініціатива від учасників навчального процесу, керівництва навчальних закладів, громади, батьків, всіх зацікавлених осіб. Державні органи створюють закони і просять про зворотній зв'язок. Ми ж розуміємо, що той, хто створює закон, не може його на собі перевірити, бо він не працює в сфері, для якої створює цей закон, а зайнятий лише створенням цих законів, і все. Отже, будьмо активними, і якщо нам щось не підходить, ми обов'язково про це повинні говорити, із ціллю, що наші побажання будуть враховані, а також пропонувати покращення, а не просто розповсюджувати конфлікти і у так нестабільній ситуації.

Освітніми інноваціями є новостворені або вдосконалені освітні, навчальні, виховні, психолого-педагогічні та управлінські технології, методи, моделі й рішення в галузі освіти, що підвищують ефективність навчання. Експериментом є комплексний метод дослідження, який забезпечує перевірку висунутої на початку гіпотези й дозволяє з'ясувати умови, потрібні для втілення пропонованої інновації. [1]

В результаті таких експериментів з освітніми інноваціями, у навчальний процес запроваджується медіаграмотність, як результат частини освітнього процесу – медіаосвіти. Перш за все, необхідно навчати педагогів. Педагоги і керівники навчальних закладів повинні розуміти, наскільки важлива медіаграмотність їх, їх підопічних, клієнтів, особливо у стані війни. Багато працівників навчальних закладів звикли чекати команду зверху і не проявляти

ініціативу. Іноді важко розробляти свої ідеї і подавати покращення. Проте ми маємо потреби, на робочому місці існують певні проблеми, вирішення яких може знати тільки та людина, яка безпосередньо в цей виробничий процес залучена, і чії потреби не задоволені. В пострадянському світі існує велика кількість людей, які привчені до того, що за ініціативу часто карають. А за неї і будуть карати ті, хто нічого не хоче робити, і працюватиме лише на загнивання нашої держави. Проти таких треба боротись в усі часи.

Медіаграмотність – рівень медіакультури, який передбачає безпечне користування сучасними засобами мас-медіа (ЗМІ) та свідоме й критичне сприйняття інформації з різних джерел. Медіаграмотність формується у процесі медіаосвіти, тобто є результатом медіаосвіти. Медіаосвіта – частина освітнього процесу, що спрямована на формування медіаграмотності та медіакультури, підготовку особистості до безпечного та ефективного користування сучасною системою мас-медіа з урахуванням розвитку інформаційно-цифрових технологій (ІЦТ). [2]

Як медіаграмотність допоможе виховувати свідомих громадян, які не піддаються брехні? Вона навчить, як сприймати інформацію з медіа не через фальшиву призму, яку створили автори. Часто інформація в медіа містить штучно сконструйовану реальність. Медіа намагається сформувати певне відношення до об'єкта у глядачів, налаштувати їх за чи проти певного явища, завдання медіаграмотності – **навчити не піддаватись таким емоційним закликам. Медіа переслідує певні цілі. Всі хочуть мати вигоду і користь, а не просто «врятувати світ від брехні», «відкрити всім очі», як вони можуть повідомляти. Безкорисних цілей не буває, бо безкорисливі давно вмерли від голоду, а безкоштовно все тільки у пастці. Можливо вижити, коли все суспільство безкорисливе, але то є утопія. Таку утопію намагались створити, коли говорили про комунізм. В результаті**

комуністами назвались терористи, створивши радянський союз, убивці, які зробили «розкуркулення» роботящих людей, і до цього слова тепер є відраза. Хоча сам комунізм ніколи не існував: от приклад низької медіаграмотності у населення.

Особи, які здобули медіаграмотність, завжди інтерпретують інформацію, яку отримують, згідно свого досвіду. Вони не ставляться упереджено до групи осіб, тому що так сказало медіа, а думають, чи не траплялась схожа ситуація з ними, і не було перекручене сприйняття, бо комусь так було вигідно. Вони дивляться на ситуацію з іншого боку, так, як їм показує досвід. Такі люди є добре соціалізовані, вони багато часу проводять в колективі, на роботі, у різних активних групах. Що стосується людей, які часто проводять час в чотирьох стінах, з різних причин, вони не мають такого досвіду, і приймають все так, як говорить телевізор чи новини в інтернеті. Що ми можемо спостерігати у росіян: безробіття і геноцид там призводить до того, що телевізор – це єдиний їх соціальний досвід, а у багатьох немає навіть інтернету, вони ізольовані від цифрового та сучасного соціального розвитку.

Медіаграмотність означає, що людина розуміє, коли сприймає медіапродукт, що він створений для того, щоб принести комусь прибуток. Необхідно про це не забувати, і тоді матеріал сприймається як такий, що може бути суб'єктивним, а не істина в останній інстанції. Критика у медіа може бути направлена на конкурентів. Наприклад, як трапляється з ГМО: продукти ГМО проклинались всіма медіа як такі, що можуть знищити того, хто їх споживає і весь їх рід. Чому? Їх шкідливість не доведена. Проте перехід на ГМО зробив би їжу більш дешевою, а теперішні виробники залишилися би без прибутку. Якби населення було більш медіаграмотне, воно б розуміло, що при розщепленні в шлунку продукт ГМО розкладається на ті ж молекули, що і звичайний продукт. А вкиди були зроблені, щоб загальмувати розвиток і стрибок науки вперед, і щоб нинішні виробники залишалися такими ж

магнатами. Теперішні виробники годують тварин такими хімічними речовинами, які, можливо, є більш шкідливими, аніж ГМО. Тому запровадження медіаграмотності в навчальних закладах дуже важливе: ми бачимо, що вона просуне технологічний прогрес вперед.

Що стосується «моди» чи людей, «які не мають смаку». Це також помилка відсутності медіаграмотності. Навіщо виробник одягу або косметики буде підлаштовуватись під великий спектр смаків, коли він може в журналі чи по телебаченню пустити наратив що «такий вигляд є без смаку, а така косметика – тепер не в моді». Немає людей «без смаку», у кожного свій смак, медіаграмотні особи пам'ятають це.

Очікувані результати від запровадження медіаграмотності: посилення медіаімунітету — спроможності протистояти агресивному медіа середовищу та зберігати психологічний комфорт при споживанні медіапродукції; уміння обирати необхідну інформацію, оминати інформаційне «сміття», досягати власної мети та особистого успіху з медіа; спроможність критично мислити, свідомо споживати медіа продукцію, осмислювати власні медіа потреби, адекватно оцінювати та тлумачити інформацію; здатність до медіаторчості, до компетентного і здорового особистісного самовираження; розвиток візуальної, музичної медіакультури, естетичних смаків щодо форм мистецтва, сучасних напрямів медіа арту; культура комунікації у соціальних мережах; покращення між особових стосунків та приязності соціального середовища.[3]

Отже, медіаграмотність є дуже важливою для майбутнього нашої держави. Вона формуватиме незалежних від чужої думки свідомих громадян, задоволених собою, дозволить розвиватися людям з широким спектром різноманітних смаків і навіть просуне технологічний прогрес.

Список використаних джерел

1. Що таке експеримент із медіаосвіти в Україні: 15 запитань та відповідей. URL: <https://ms.detector.media/mediaosvita/post/20202/2017-12-18-shcho-take-eksperyment-iz-mediaosvity-v-ukraini-15-zapytan-ta-vidpovidey/> (дата доступу 10.06.2024).

2. Медіаграмотність і Медіаосвіта. URL: <https://mediagramotnistvosviti.blogspot.com/2018/10/blog-post.html> (дата доступу 10.06.2024).

3. Презентація “Система формування медіаграмотності учасників освітнього процесу позашкільного закладу”. URL: <https://naurok.com.ua/prezentaciya-sistema-formuvannya-mediagramotnosti-uchasnikiv-osvitnogo-procesu-pozashkilnogo-zakladu-365368.html> (дата доступу 10.06.2024)

МОЖЛИВОСТІ ЦИФРОВОЇ ОСВІТИ У ОСІБ З ПОРУШЕННЯМ ЗОРУ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Линчак О.В., докторка біологічних наук, с.н.с., професорка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін

Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти

ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

В умовах війни і повоєнного відновлення України забезпечення права кожної особи з особливими освітніми потребами залишається одним із найпріоритетніших напрямів освіти в нашій державі. Зокрема, це стосується професійно-технічної освіти, надання якої для осіб з інвалідністю, наприклад, можна розглядати як форму їх соціального захисту. Варто зауважити, що важливим є продовження здобуття професійної (професійно-технічної) освіти дітьми з особливими освітніми потребами за місцем їх проживання, для чого актуальним є збереження кадрового потенціалу педагогічних працівників, які забезпечують їх навчання. Актуальним та нагальним до вирішення залишається також створення безпечного освітнього середовища й надання якісних психолого-педагогічних послуг.

Окремого підходу потребує організація доступного та безпечного середовища для людей з порушеннями зору, з повною або частковою сліпотою, а також забезпечення їм вільного доступу до необхідних ресурсів та підтримки. Адже щорічно кількість сліпих зростає на 1-2 млн. осіб, що п'ять секунд втрачає зір один дорослий, а кожну хвилину – 1 дитина. В Україні точної офіційної статистики щодо кількості людей з порушеннями зору немає, за неофіційними даними, – це приблизно 100 тисяч людей, з них понад 10 тисяч – діти.

Порушення зору можуть бути вродженими чи набутими. Останні можуть виникнути в результаті механічних травм ока; порушення режиму дня (неправильне харчування та порушення сну); поганого освітлення та невідповідності меблів для занять; зорових перенавантажень; впливу стресу, особливо довготривалого.

Важливим інтегральним показником, який характеризує стан здоров'я є показник інвалідності, який тісно пов'язаний із захворюваністю та по суті завжди є її результатом. Він дає уявлення про необхідні обсяги соціального захисту державою осіб з ускладненням хронічних захворювань, наслідками травм, вродженими вадами розвитку, з однієї сторони, і про потреби в залученні додаткового педагогічного персоналу, з іншої сторони.

За даними МОЗ України серед дітей інвалідність по причині хвороб ока та придаткового апарату за 2018-2022 рр. мало більше 26 тис. осіб (7,11 на 10 тис.), зокрема, майже 2 тис. дітей мали інвалідність по причині сліпоти на обидва ока (0,52 на 10 тис.) і майже 3,5 тис. – по причині сліпоти одного ока (0,91 на 10 тис. дітей).

Що ж до 15-17-річних юнаків та дівчат, то їх відповідно нараховувалося 8164 осіб з хворобами ока та придаткового апарату, 431 – з сліпотою на обидва ока та 1057 осіб – з сліпотою одного ока. Варто звернути увагу на те, що розрахований показник інвалідизації 15-17-річних осіб по причині хвороб ока та придаткового апарату (14,24 на 10 тис. 15-17 річних) у два рази вищий порівняно з таким серед усього дитячого населення. Таке двократне

перевищення показника інвалідизації показано і по причині сліпоти одного ока (1,84 на 10 тис.), тоді як по причині сліпоти на обидва ока перевищення було лише в 1,4 разу (0,75 на 10 тис.).

Необхідно також відмітити, що частка хвороб ока та придаткового апарату у загальній структурі інвалідності склала серед загалу дітей 3,31 %, тоді як серед 15-17 річних вона була в 1,4 разу більшою і склала 4,72 % відповідно.

Тому інклюзивне навчання для людей з сліпотою – це не лише їх право на освіту, але й їхня можливість досягти успіху в житті, розкрити свій потенціал та збудувати краще майбутнє. І якраз цифрова освіта відкриває широкий спектр можливостей для людей з порушенням зору. Адже завдяки сучасним технологіям та інструментам, люди з порушенням зору можуть отримувати доступ до освітніх ресурсів, спілкуватися з викладачами та одногрупниками, а також виконувати практичні завдання на рівні з іншими учнями.

Серед можливостей цифрової освіти для людей з порушенням зору варто виділити можливості:

- доступу до інформації і навчальних матеріалів у різних форматах (тексти, що читаються комп'ютером, аудіозаписи, відео з тифлосубтитрами та візуальні описи);
- спілкування з викладачами та одногрупниками за допомогою електронної пошти, онлайн-чатів, форумів та відеоконференцій;
- виконання практичних завдань за допомогою спеціального програмного забезпечення та допоміжних технологій, таких як робота з комп'ютером, програмування, створення веб-сайтів тощо;
- індивідуалізації навчання шляхом персоналізації навчання з врахуванням потреб та можливостей кожного;
- віддаленого (дистанційного) навчання, що дозволяє отримати освіту, не виходячи з дому.

Для того, щоб реалізувати можливості цифрової освіти для людей з

порушенням зору, ЗП(ПТ)О потрібно:

- забезпечити доступ до комп'ютерів та інших технологічних пристроїв;
- встановити спеціальні програмні забезпечення та допоміжні технології;
- навчити викладачів та персонал використовувати доступні технології;
- розробити навчальні матеріали у доступних форматах;
- створити інклюзивне середовище, де учням з порушенням зору буде комфортно та вони відчуватимуть підтримку.

Системний підхід до вирішення проблеми інклюзивної освіти для незрячих потребує залучення громадських організацій та спільнот, які є дотичними до проблем незрячих і де можна знайти чи отримати корисну інформацію. Для прикладу, це:

- Громадська організація «Харківський центр реабілітації молодих осіб з інвалідністю та членів їх сімей «Право вибору»;
- Громадська спілка "Всеукраїнська ліга організацій осіб з інвалідністю по зору "Сучасний погляд";
- Всеукраїнська громадська організація людей з інвалідністю по зору «Генерація успішної дії»;
- Навчально-інформаційний комп'ютерний центр українського товариства сліпих;
- БО "БФ "Фундація
- Унікальний безбар'єрний простір ТРІНІТІ ХАБ
- Українська спільнота незрячих власників техніки Apple в телеграм.
- Діджиталізаріум - інформаційні технології для незрячих.

Висновок. Впровадження цифрової освіти в ЗП(ПТ)О може значно покращити якість життя людей з порушенням зору, відкриваючи для них нові можливості для навчання, працевлаштування та особистого розвитку. Залучення до реалізації інклюзивного навчання в ЗП(ПТ)О зусиль з боку всіх учасників навчального процесу, включаючи викладачів, персонал, учнів та їх батьків дозволить підвищити ефективність навчання.

РОЛЬ МЕТОДИЧНОЇ СЛУЖБИ З РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗП(ПТ)О ОБЛАСТІ

Маврик Т.М., *методист Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Дніпропетровській області*

У сучасному світі, де технології розвиваються стрімко, як ніколи важливо, щоб наші педагоги йшли в ногу з часом. Вміння використовувати цифрові інструменти стає не просто корисною навичкою, а й ключовою компетенцією, яка робить освітній процес більш цікавим, інтерактивним та результативним.

Одним із ключових напрямків роботи НМЦ ПТО у Дніпропетровській області методичної служби з розвитку інформаційно-цифрової компетентності педагогічних працівників ЗП(ПТ)О області є Школа розвитку ІТ-компетентності, яка розпочала свою діяльність у цьому навчальному році.

Слухачами Школи стали і адміністрація освітніх закладів і викладачі загальноосвітньої та професійно-теоретичної підготовки, майстри виробничого навчання, бібліотекарі, соціальні педагоги та практичні психологи.

Заняття проходило один раз на місяць у дистанційному форматі. На першому занятті була проведена діагностика рівня цифрової компетентності педагогів, яка показала, що близько 60% педагогів мають рівень нижче достатнього. Також було визначено потреби в отриманні якісних освітніх послуг, що дозволило удосконалити організацію та зміст роботи Школи.

За 2023-2024 навчальний рік було проведено 9 занять за різними форматами навчання, включаючи лекції та онлайн презентації з використанням сучасних ІТ-технологій. Вивчались онлайн-інструменти та платформи, які стануть у нагоді під час викладацької діяльності: Google,

Kahoot!, OBS Studio, Thinglink, Canva, Edpuzzle, Ourbox, Е-портфоліо та інші. Практична складова кожного заняття Школи реалізувалася через майстер-класи та активну участь педагогів в інтерактивних вправах.

На заключному занятті слухачі Школи презентували свої електронні портфоліо, в яких було відображено їх професійна діяльність. Також було проведено вихідне анкетування, яке показало позитивну динаміку рівня цифрової компетентності слухачів, а саме, те що педагоги збагатили свої знання та навички щодо використання цифрових технологій у навчанні, стали більш впевненими у своїй здатності використовувати технології для покращення навчальних результатів та мають нові ідеї щодо інтеграції технологій у свої навчальні плани.

За підсумками роботи педагоги отримали сертифікати підвищення кваліфікації.

Школа стала чудовою можливістю для педагогів ЗП(ПТ)О: покращити свої ІТ-компетентності; ознайомитися з сучасними методами та прийомами використання цифрових технологій в освітньому процесі; поділитися досвідом та кращими практиками з колегами.

Окрім Школи, НМЦ ПТО пропонуємо низку розроблених тренінгів та дистанційних курсів, спрямованих на підвищення рівня цифрової грамотності наших педагогів. Серед них:

- ✓ "Цифрова обізнаність педагогів з розробки інтерактивних плакатів за допомогою різних сервісів";
- ✓ "Методика розробки міждисциплінарних онлайн-квестів";
- ✓ "Штучний інтелект в професійній освіті";
- ✓ "Створення імерсивного навчального контенту (VR/AR)";
- ✓ базові курси за програмою Cisco.

Cisco – це міжнародна освітня програма в галузі ІТ та кібербезпеки, яка об'єднує партнерські навчальні заклади по всьому світу. За підтримки академії CISCO Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» на базі НМЦ ПТО у Дніпропетровській обл. діє мережева

академія Cisco. В ній підвищують інформаційно-цифрову компетентність не тільки викладачі, а і здобувачі освіти.

Педагогічні працівники ЗП(ПТ)О області активно беруть участь у цих тренінгах та дистанційних курсах, що підтверджується не лише їхньою участю, а й результативністю. Про це свідчать презентації виконаних домашніх завдань, які демонструють їхні успіхи у різних напрямках розвитку цифрової компетентності і за результатами, яких вони отримують сертифікати.

Також потужним інструментом розвитку ІК-компетентності педагогів є засідання методичних секцій. Саме на цих засіданнях об'єднуються зусилля методичної служби та педагогічних працівників ЗП(ПТ)О, педагоги діляться досвідом та кращими практиками використання цифрових технологій в своїй роботі. З метою просування безпечного та позитивного використання цифрових технологій педагогічні працівники приймають активну участь у проведенні Тижня інтернет-безпеки.

Важливою складовою методичної роботи НМЦ ПТО у Дніпропетровській області є індивідуальний підхід до кожного педагогічного працівника. Ми розуміємо, що саме від їхньої готовності й бажання вдосконалюватися залежить успіх всієї системи ПТО області. Тому постійно надається педагогам методична підтримка в процесі розвитку їх ІТ-компетентності, проводяться індивідуальні онлайн-зустрічі з питань, які виникають під час виконання домашніх завдань.

Не менш важливою є й співпраця з іншими закладами та організаціями. Прикладом того є спільно з Криворізьким державним педагогічним університетом (КДПУ) проведений змістовний та цікавий майстер-клас «Використання штучного інтелекту у підготовці здобувачів освіти ЗП(ПТ)О». Учасники заходу отримали можливість поглиблено розглянути технологічні інновації, які вже використовуються або мають потенціал для застосування в системі професійно-технічної освіти. Зокрема, використання чат-ботів для

надання підтримки здобувачам освіти, персоналізовані системи навчання та автоматизовані системи оцінювання.

Окрім того, НМЦ ПТО бере участь у регіональних та Всеукраїнських конференціях, семінарах та вебінарах, Тижнях ПТО в Україні з питань використання інформаційно-комунікативних та цифрових технологій в освітньому процесі.

Ми також приділяємо значну увагу методичному супроводу роботи команди НМЦ ПТО Kahoot!, яка налічує 61 педагога з усієї області. Kahoot – це ігрова навчальна платформа, що користується популярністю в усьому світі. На початку навчального року НМЦ ПТО звернувся до команди Kahoot! з проханням надати педагогам ЗП(ПТ)О області безкоштовний доступ до усіх функцій платформи. Завдяки успішним переговорам, методична служба отримала цю можливість і НМЦ ПТО став адміністратором групи.

Постійна методична підтримка та надання необхідної інформації допоможе педагогам ефективно використовувати як Kahoot!, так і інші цифрові ресурси в освітньому процесі. Ми ділимося з педагогами освітніх закладів методичними матеріалами та порадами, які сприяють ефективному використанню набутих знань. Ці матеріали доступні на сторінках інформаційно-методичного збірника «Методичний вісник ПТО Дніпропетровщини» (сайт НМЦ ПТО у Дніпропетровській області, розділ «Цифрова трансформація»).

Розвиток інформаційно-цифрової компетентності – це безперервний процес. НМЦ ПТО й надалі буде працювати над вдосконаленням методичної роботи в цьому напрямку. Впевнені, що спільними зусиллями зможемо зробити освітній процес у закладах професійної (професійно-технічної) освіти Дніпропетровської області більш сучасним, цікавим та ефективним!

ДИСТАНЦІЙНИЙ КУРС ЯК ЦИФРОВИЙ ІНСТРУМЕНТ В ПРОФЕСІЙНІЙ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНІЙ) ОСВІТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Мамєдова Ю.А., заступник директора з навчально-виробничої роботи
КОМУНАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ОСВІТИ «ПОКРОВСЬКЕ ВИЩЕ
ПРОФЕСІЙНЕ УЧИЛИЩЕ» ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»

В умовах воєнного стану в Україні система освіти зазнала суттєвих змін. Багато закладів освіти були змушені перейти на дистанційну форму навчання. І наше училище не стало винятком. Це стало можливим завдяки розвитку електронних засобів навчання, зокрема дистанційних курсів.

Дистанційний курс – це організована система навчально-методичних матеріалів, представлених в електронному середовищі, яка забезпечує самостійне вивчення певного навчального предмету, курсу чи дисципліни.

Впровадження дистанційних курсів у професійній (професійно-технічній) освіті має ряд *переваг*:

- *Доступність*: дистанційні курси доступні для навчання в будь-який час і з будь-якого місця, де є доступ до Інтернету. Це робить освіту більш доступною для людей з обмеженими можливостями, а також для тих, хто проживає у віддалених населених пунктах;
- *Гнучкість*: дистанційні курси дають можливість здобувачам освіти самостійно планувати свій освітній процес, обираючи темп навчання та час виконання завдань;
- *Інтерактивність*: сучасні дистанційні курси можуть містити різноманітні інтерактивні елементи, такі як тести, вікторини, симуляції, що робить процес навчання більш цікавим та ефективним;
- *Персоналізація*: дистанційні курси можуть бути персоналізовані під потреби кожного здобувача освіти, що робить навчання більш результативним;

- *Економічність*: використання дистанційних курсів дозволяє закладам освіти економити кошти на оренді приміщень, заробітній платі викладачів тощо.

Застосування дистанційних курсів у професійній (професійно-технічній) освіті в умовах воєнного стану може бути корисним у таких напрямках:

- *проведення основних видів навчальної діяльності*: дистанційні курси можуть використовуватися для проведення лекцій, практичних занять, лабораторних робіт, семінарів тощо;
- *реалізація інклюзивної освіти*: дистанційні курси дають можливість забезпечити доступ до освіти людям з обмеженими можливостями;
- *підготовка та перепідготовка кадрів*: дистанційні курси можуть використовуватися для підготовки та перепідготовки кадрів за новими спеціальностями, які затребувані на ринку праці в умовах воєнного стану;
- *підвищення кваліфікації педагогічних працівників*: дистанційні курси можуть використовуватися для підвищення кваліфікації педагогічних працівників, які змушені були перейти на дистанційну форму навчання.

Однак важливо зазначити, що використання дистанційних курсів не може повністю замінити традиційну форму навчання. Дистанційне навчання потребує від здобувачів освіти високого рівня самоорганізації, самодисципліни та мотивації.

Для ефективного використання дистанційних курсів у професійній (професійно-технічній) освіті в умовах воєнного стану необхідно:

- 1) *Забезпечити доступ до якісних дистанційних курсів*: важливо, щоб дистанційні курси відповідали сучасним вимогам та були розроблені кваліфікованими фахівцями.
- 2) *Навчити здобувачів освіти та педагогічних працівників використовувати дистанційні курси*: здобувачі освіти та педагогічні працівники повинні мати навички роботи з електронними засобами навчання.

3) *Створити сприятливі умови для дистанційного навчання:* важливо, щоб студенти мали доступ до комп'ютерів та Інтернету, а також щоб у них було тихе місце для навчання.

Використання дистанційних курсів може допомогти зробити професійну (професійно-технічну) освіту більш доступною, гнучкою та ефективною, що є особливо важливо в умовах воєнного стану

Метою дистанційного курсу є реалізація освітнього процесу в училищі за допомогою інформаційних технологій при вивченні конкретної навчальної дисципліни, а також застосування новітніх методів і форм навчання, таких як: електронне (мережеве) навчання; індивідуальне навчання; змішане навчання.

Дистанційний курс як системний інформаційний ресурс дисципліни, що містить навчальні, дидактичні, методичні матеріали, засоби контролю результатів навчання, програмно-технічні та організаційні способи взаємодії учасників освітнього процесу, призначений для якісного виконання освітньо-професійних програм відповідно до змісту навчального плану підготовки кваліфікованих робітників.

Сьогодні, існує достатньо віртуальних і дистанційних систем навчання. Останнім часом підвищився інтерес та потреба до різних форм дистанційного навчання у педагогів ЗП(ПТ)О, і тому можна зробити висновок, що проблема використання елементів дистанційного навчання для теоретичної підготовки кваліфікованих робітників є актуальною.

Адже це забезпечить:

- урізноманітнення форм професійної освіти і навчання;
- задоволення індивідуальних освітньо-професійних потреб особистості;
- підвищення якості професійної підготовки кваліфікованих робітників ;
- підвищити мотивацію та зацікавленість здобувачів освіти;

- індивідуалізувати навчання;
- покращити засвоєння знань;
- підвищити доступність освіти.

Завдяки сучасним сервісам дистанційного навчання кожен може отримати доступ до якісної освіти, незалежно від місця розташування та часу. Як *навчальне середовище* в дистанційному курсі можна використовувати різні платформи. Усе залежить від уподобань і потреб педагога.

Педагогічні працівники КЗО «Покровське вище професійне училище» ДОР» мають досвід розробки дистанційних курсів з професійно-теоретичної підготовки наступних професій: «Водій автотранспортних засобів», «Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування», «Кухар», «Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва».

Дистанційний курс може бути створений у вигляді цифрових книг з текстом, зображеннями, відео, інтерактивними вправами, інтерактивними плакатами, Google-малюнками та презентаціями на платформі [Book Creator](#). Крім того до книг є можливість завантажувати відеоматеріали. [Book Creator](#) – простий інструмент для створення цифрових книг, за допомогою яких можна зробити навчання цікавішим та додати творчості, а також збільшити рівень залученості здобувачів освіти в освітній процес.

Для розробки дистанційних курсів викладачі училища також використовують платформу [Flipbuilder](#), яка дає можливість створювати фліпбуки з текстом, зображеннями, відео, інтерактивними вправами.

Дистанційний курс з професії «Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування» створений викладачем на платформі [Padlet](#) у вигляді онлайн дошки, до якої вбудовано відео викладача з поясненнями. Також на платформі розміщені інтерактивні плакати, створені за допомогою онлайн-сервіса [Thinglink](#) для візуалізації інформації на основі одного зображення, до якого «мітками» (інтерактивними точками) прикріплені посилання на веб ресурси, інтернет-документи, мультимедійні

об'єкти: відео, аудіо, презентації, опитування.

Переваги комп'ютерно-орієнтованих навчальних курсів:

- Підвищення мотивації та зацікавленості здобувачів освіти: при створенні дистанційного курсу викладачі можуть використовувати інтерактивні елементи, такі як ігри, симуляції та візуалізації, щоб зробити навчання більш цікавим та захоплюючим.
- Індивідуалізація навчання: даний курс можна адаптувати до потреб та стилю навчання кожного здобувача освіти, надаючи їм можливість вчитися у власному темпі та фокусуватися на темах, які їм потрібні.
- Покращення засвоєння знань: комп'ютерно-орієнтовані навчальні курси можуть використовувати різні методи навчання, такі як демонстрації, практики та тести, щоб допомогти здобувачам освіти краще засвоїти знання та навички.
- Підвищення доступності освіти: всі матеріали можуть бути доступні для здобувачів освіти з будь-якого місця та в будь-який час, що робить освіту більш доступною.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Андрусенко В. В., Кухаренко В. М. Дистанційне навчання: теорія та практика. – К.: Видавничий дім "Києво-Могилянська академія", 2005.
- Біда О. А., Кузьмінський А. І., Чичук А. В. Дистанційне навчання у системі підготовки фахівців вищої освіти. // Педагогіка, психологія та соціальна робота. – 2020. – № 1. – С. 167-174.
- Біда О. А. Дистанційне навчання: теоретико-методологічні засади та організація. – К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2012.
- Вауліна Ф. Навчання під час війни: дистанційні школи та навчальні платформи для школярів. // Зб. наук. пр. Дніпровського національного

університету імені О. Гончара. Серія: Педагогічні науки. – 2022. – Вип. 29 (2). – С. 117-124. <http://distance.dnu.edu.ua/>

- Іванова О. В., Савченко О. В. Дистанційне навчання: сучасний тренд освітнього простору. // Інформаційні технології та засоби навчання. – 2019. – Т. 71. – С. 197-204.
- Яворська Г. В., Гоменюк О. О. Впровадження дистанційного навчання у закладах загальної середньої освіти. // Вісник Хмельницького національного університету. – 2020. – № 6 (80). – С. 143-148.
- Журавльова Г. П. Дистанційне навчання: методичний посібник. – Х.: Вид-во НТУ "ХП", 2014.
- Кухаренко В. М. Дистанційне навчання: історія, теорія, практика. – К.: Видавничий дім "Києво-Могилянська академія", 2001.
- Трайтенко З. А. Дистанційне навчання: теорія та практика. – К.: Видавничий центр "Академія", 2008.

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ, ЯК ІННОВАЦІЙНА ТЕХНОЛОГІЯ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАННЯ В ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ

Назарець З.О., методист НМЦ ПТО у Харківській обл.

Гордієнко Т.Г., Котенко В.Г., викладачі ДНЗ «Харківське вище професійне училище №6»

Генрі Форд, американський промисловець і бізнес-магнат, одного разу сказав знамениту фразу: «Якби я запитав людей, чого вони хочуть, вони б сказали, що швидших коней». Як проілюстрував Генрі Форд у цій аналогії: інновації не означають працювати, а суспільство має працювати лише з тим, що було нормою, наприклад, шукати способи зробити коней швидшими. Іноді доводиться виходити за межі норми, розвивати нові способи дій. Замість того, щоб робити коней швидшими, побудуйте автомобіль, який буде швидшим за коня. Ці принципи та підходи сприяли стрімкому розвитку технологій протягом багатьох років, особливо в освіті.

Комп'ютерні та інформаційно-комунікаційні технології протягом багатьох років продовжували розвиватися, що призвело до розвитку штучного інтелекту. Штучний інтелект, згідно з Коппіном [1], — це здатність машин адаптуватися до нових ситуацій, справлятися з виникаючими ситуаціями, вирішувати проблеми, відповідати на запитання, планувати пристрої та виконувати різноманітні інші функції, які вимагають певного рівня інтелекту, типового для людей

Світ динамічний, і для того, щоб йти в ногу з часом, потрібно адаптуватися до змін та інновацій. І найголовніше – розглядати ці можливості не як загрозу, а як допоміжний інструмент освітньої професійної діяльності. Передумовою цього стало запровадження та використання нових технологій: інтернет, телекомунікації, великі бази даних, штучний інтелект, мобільність та доступність технологічних пристроїв. Перспективним напрямом цифровізації навчання є використання штучного інтелекту в професійній освіті.

Штучний інтелект — це область дослідження, а також інновації та розробки, що призвели до появи комп'ютерів, машин та інших артефактів, які мають людський інтелект, що характеризується когнітивними здібностями та здатністю до навчання. Важливим є оволодіння сучасною системою компетенцій, практичними вміннями і навичками інформаційних технологій, адаптованих до індивідуальних здібностей і можливостей здобувачів освіти та відповідного педагогічного супроводу. На слайді можна побачити використання ШІ на виробництві

Науковці М. Мар'єнко та В. Коваленко в доробку «Штучний інтелект та відкрита наука в освіті» [2] висловлюють думку про те, що методично виважене використання засобів штучного інтелекту та хмарних сервісів відкритої науки може суттєво урізноманітнити та покращити унаочнення навчального матеріалу з огляду на те, що в Україні зросла роль дистанційного та змішаного навчання. Вони вважають, що використання штучного інтелекту може допомогти здобувачам освіти виконувати звичайні завдання в освітньому процесі та визначити попередній рівень підготовки. Автори

звертають увагу і на серйозні проблеми, пов'язані з використанням штучного інтелекту в освіті. Зроблено висновок, що штучний інтелект можна використовувати в освітньому процесі як помічника педагога для створення персоналізованого освітнього середовища та забезпечення зворотного зв'язку з учнями. Для тих педагогів, хто робить перші кроки у використанні штучного інтелекту під час проведення уроку, слід звернути увагу на зображення, створені штучним інтелектом. Разом з тим можуть бути і ризики, які спричинені використанням штучного інтелекту: послаблення ролі педагога, зниження креативності та навичок критичного мислення здобувачів освіти, збільшення розриву між учнями з високим і низьким соціально-економічним статусом.

Найбільш перспективним у закладах освіти є застосування технологій, у яких вбудовано можливості штучного інтелекту в супроводі освітньої діяльності [3]. Це можуть бути хмарні технології, орієнтовані на інтеграцію різних інформаційних ресурсів у навчальній програмі з метою спрощення користування ними, виконання різних проєктних робіт у хмарі.

В освітньому процесі використовують цифрові технології контролю та самоконтролю; технології, призначені для створення нових способів доставки навчальних матеріалів здобувачам освіти, побудови нового формату взаємодії між педагогами та здобувачами освіти.

О. Гуменний [5] в своїй монографії «Розвиток цифрової культури керівників закладів професійної освіти» висловив декілька можливих класифікацій ШІ в контексті освітнього середовища:

1. За функціональністю

Аналітичний: використовується для аналізу даних, таких як результати навчання здобувачів освіти, вивчення патернів відвідуваності та успішності здобувачів освіти.

Генеративний – створення навчальних матеріалів, таких як відео, презентації, навчальні модулі тощо.

Комунікативний – підтримка здобувачів освіти та викладачів через чат

боти, автоматизовані відповіді на запитання, вирішення проблем тощо.

2. За рівнем складності

Наративний – автоматизація шаблонних задач, просте сортування та фільтрація даних.

Адаптивний – підлаштовується під індивідуальні потреби здобувачів освіти; адаптація навчального процесу

Самонавчальний – системи, які можуть самостійно навчатися та оптимізувати свої алгоритми на основі зібраних даних.

3. За способом використання

Допоміжний – асистування викладачам та здобувачам освіти, спрощення процесів навчання

Навчальний – використання в навчальному процесі для підвищення ефективності навчання

Аналітичний – оцінювання й аналіз навчальних трендів, результатів та вдосконалення навчальних програм.

Штучний інтелект увірвався в життя освітян з відкриттям доступу до сервісу **ChatGPT** у 2022 році [4], він стрімко здобув популярність у світі, тепер доступний і в Україні. Але за цей час було стільки дискусій, статей, дописів, круглих столів, семінарів та майстер класів про ШІ, що здається, він з нами вже давно.

Новий чатбот **ChatGPT** змусив говорити про себе світ. Бот може генерувати тексти на задану тему та відповідати на запитання користувачів. Результати вразили багатьох, хто випробував чатбот. Сем Альтман, генеральний виконавчий директор лабораторії дослідження штучного інтелекту OpenAI, розповів про рівень інтересу до штучного співрозмовника - понад 1 млн користувачів за менш ніж тиждень.

Для порівняння – **Facebook** досяг таких показників за 10 місяців, а, наприклад, компанія серіалів і фільмів **Netflix** – за 3,5 років. Навіть для динамічної сфери інформаційних технологій, ці показники вражають.

Але компанія попереджає, що чатбот може давати не до кінця коректні

відповіді та демонструвати упереджену поведінку.

Серед потенційних проблем, які викликають занепокоєння є те, що штучний інтелект може посилити поширення дезінформації або зруйнувати наявні інститути та послуги, наприклад, **ChatGPT** зможе написати успішний мотиваційний лист на роботу, учнівське есе чи заявку на грант.

В Україні 60% здобувачів освіти вже використали сервіси штучного інтелекту (ШІ) для підготовки домашніх завдань, а 40% – у роботі на уроках. Такі результати дослідження проводяться за підтримки Міністерства освіти і науки України.

Але насправді технології штучного інтелекту, зокрема й ті, що лежать в основі славнозвісного **ChatGPT**, існують уже не один десяток років. Викладачі, вже знають, що можна отримати конспект уроку, план проведення заходу, список тестових питань, стислий виклад статті, створити ілюстрації, презентації за лічені секунди. Для цього не потрібно самостійно переглядати джерела, обирати важливе, укладати його в логічну послідовність – все це може зробити, використовуючи генеративний штучний інтелект, який працює на основі великої мовної моделі. Подібний механізм можна спостерігати у пошуковому рядку Google, коли ввівши початок фрази, наприклад, «Що таке...» ми отримуємо пропозиції автозаповнення цієї фрази. Кожен користувач отримує власні рекомендації, які базуються на статистиці попередніх пошуків, враховуючи мову, територіальне розміщення, час доби, тип пристрою та інші фактори. Рекомендаційні алгоритми YouTube чи розпізнавання відбитків пальців, голосове введення тексту, прокладання маршрутів на картах – усе це приклади застосування певних технологій штучного інтелекту.

Використання штучного інтелекту у освітньому процесі – не фантастичне майбутнє, а сьогоднішня реальність. У 2023 році в Україні провели власне загальнонаціональне дослідження перспектив штучного інтелекту у вітчизняній освіті. Його організатори – Мала академія наук ознайомила з результатами цього дослідження. Згідно з результатами, майже 20%

здобувачів освіти вже використовували **ChatGPT** для допомоги з домашніми завданнями, іспитами та навчальними проєктами.

На уроках ІІІ активно використовують педагоги як загальноосвітніх, так і професійно-теоретичних предметів. Також простежується залежність: чим менший стаж роботи педагога, тим активнішим з його боку є використання такого ІІІ-інструменту, як ChatGPT. Він є найпопулярнішим ІІІ-сервісом серед педагогів та учнів з-поміж усіх інших. Рівень знання серед учнів (76% опитаних) дещо вищий, аніж серед викладачів (68% опитаних). На другому місці за рівнем популярності серед опитаних є інструмент ІІІ від проєкту На Урок. Про цей сервіс знають 49% опитаних викладачів, рівень знання серед учнів – 35%.

Єдиний спосіб справді адаптуватися до появи ІІІ – впровадити принципово нові формати навчання. При цьому важливо зауважити, що роль викладача залишається незамінною в контексті навчання та стає ще більш важливою.

Очевидно, що типові реферати чи лабораторні роботи ІІІ може виконувати "на відмінно", тому такий тип завдань, мабуть, має залишитися у минулому. Натомість задачі, які вимагають аналізу, індивідуального підходу та критичного мислення, повинні займати все більшу частку навчального процесу. Важливо навчити учнів не просто повторювати наявні ідеї, а використовувати їх як основу для творчих розв'язків та нових досліджень. У цьому сенсі **ChatGPT** - подібні застосунки AI відкривають додаткові можливості для здобувачів освіти та педагогів.

ІІІ для освітян:

1. **EditGPT** — співпрацює з **ChatGPT** та контент англійською мовою в ньому. Може виправити помилки за вашим запитом: лише граматику, перефразувати текст, покращивши лексику, відредагувати, дотримуючись певного стилю.

2. **Consensus** — величезна наукова база на основі ІІІ. Тут ви можете знайти потрібний вам висновок з рецензованих досліджень. По суті це

штучний інтелект, який замість вас читає наукові статті та знаходить необхідну інформацію.

3. **Exam Cram** — додаток, що перетворює складні навчальні матеріали на картки та тести для самоперевірки. Алгоритм аналізує матеріал (лекцію, уривок з підручника) та визначає ключові поняття з них. Тоді на їхній основі формулює відповідні запитання.

4. **YouTube Summary with ChatGPT** — безкоштовне розширення для **Chrome**, що дозволяє швидко перетворити відео з **YouTube** на текст. Замість повного розшифрування відео ви можете також отримати до нього коротке резюме.

5. **ChatBA** — згенерує слайди для презентації за вашим запитом.

6. **Explain Me Like I'm Five** — пояснить складні теми простою мовою. Ви можете ввести запит та вибрати рівень складності. А штучний інтелект видасть відповідно до нього простий та зрозумілий текст із поясненням.

Ми, педагогічні працівники Державного навчального закладу "Харківське вище професійне училище №6", використовуємо штучний інтелект при створенні лекцій, проектів, завдань, інструкційних карток та різноманітних вправ. Для швидкої роботи по створенню тестів нам допомагає Автоматичний інструмент *Gemini* з застосуванням голосових команд та зображень. Для використання ШІ потрібно чітко сформулювати питання, щоб отримати правильний результат.

Робота над завданнями, які не мають чіткої правильної відповіді та *стимулюють критичне мислення*, є важливою в сучасному освітньому процесі. Підходи, де аргументована дискусія та аналіз різних позицій, при формуванні яких ШІ виступає лише помічником в зборі інформації – мають лежати в основі сучасної якісної освіти. Такі способи навчання будуть відповідати вимогам реальності та готувати дійсно освічені покоління майбутнього.

Список використаних джерел:

1. В. Coppin, *Artificial Intelligence Illuminated*, Boston, MA, USA: Jones and

Bartlett, 2004.

2. Мар'єнко М., Коваленко В. Штучний інтелект та відкрита наука в освіті. Фізико-математична освіта / Сум. держ. пед. ун-т імені А. С. Макаренка, Фіз.-мат. ф-т. Суми : [СумДПУ імені А. С. Макаренка], 2023. Вип. 1 (38). С. 48–53.

DOI: <https://doi.org/10.31110/2413-1571-2023-038-1-007>.

3. Гуралюк А. Штучний інтелект, як інноваційна, інформаційна технологія у педагогічних дослідженнях. Аналітичний вісник у сфері освіти й науки : довід. бюл. / наук. ред. М. Л. Росток ; бібліобліогр. ред. Л. О. Пономаренко ; НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. – Вінниця : ТВОРИ, 2023. – Вип. 18. – 120 с. DOI: <https://doi.org/10.33407/lib.NAES.737306> ISBN 978-617-552-492-3

4. Пасічник О., консультантка з онлайн-навчання Європейського центру ім. Вергеланда. Штучний інтелект в освіті. <https://osvita.ua/school/method/91077/>.

5. Гуменний О. Розвиток цифрової культури керівників закладів професійної освіти: монографія.- Київ: - 280с. 2024

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Олексюк Л.Р., викладач інформатики ДПТНЗ «Бородянський професійний аграрний ліцей»

Однією з основних ознак розвитку сучасного суспільства є стрімкий розвиток комп'ютерних інформаційних технологій. На основі використання ІКТ сучасна людина може навчатися, обговорювати проблеми, що турбують, знайомитися та спілкуватися з людьми. Сьогодні Інтернет став невід'ємною частиною нашого життя. Проте слід зазначити, що використання мережі Інтернет сприяє не тільки розвитку здібностей, покращенню знань та розширенню кола інтересів, але й використання Інтернет-ресурсів підростаючим поколінням може бути небезпечним[1].

Проблема безпеки дітей під час використання Інтернет-ресурсів на

сьогоднішній день є актуальною. Ніхто не може заперечити, що на сьогодні вона постала особливо гостро. Щороку аудиторія користувачів всесвітньої мережі дедалі розширюється і її переважну частину становить молоде покоління – діти та підлітки, які повністю не усвідомлюють загрозу, що може чекати на них у віртуальному просторі. У наш час сучасна молодь може вільно використовувати Інтернет-ресурси і багато з них не розуміють, як без цього жив світ понад 20-ть років тому. У всьому світі діти та підлітки є найактивнішими користувачами інформаційно-комунікативних технологій[1].

Щороку в Україні у другий тиждень лютого місяця проводиться Всесвітній День безпечного Інтернету. У ДПТНЗ «Бородянський професійний аграрний ліцей» з здобувачами освіти проведено моніторингове дослідження «Мій віртуальний світ» та «Найбільш впливові засоби ЗМІ», мета якого - дослідити вплив засобів масової інформації на ліцеїстів; сформувані в здобувачів освіти уявлення про актуальні ризики в Інтернеті; розглянути позитивний і негативний вплив ЗМІ на свідомість людини; з'ясувати причини популярності тих чи інших фільмів, серіалів, програм тощо. У ході дослідження було використано метод анкетування, в якому брало участь 53 респонденти I та II курсів віком від 16 до 18 років.

На основі аналізу отриманих результатів можна зробити висновок, що сучасна молодь витрачає багато часу на спілкування через мережу Інтернет, зокрема соціальні мережі. Майже всі респонденти не вважають себе залежними від сучасних технологій, проте їх відповіді свідчать, що вони дуже багато часу витрачають на віртуальне спілкування (12% опитаних спілкуються телефоном більше однієї години на добу та 17,7% респондентів обох досліджень проводять в мережі Інтернет більше 3-х годин на добу). Необхідність застосування мережі різна: для роботи (70%), для пошуку відомостей (60%), для спілкування через соціальні мережі (65%), для розваг (55%), для передавання повідомлень (25%). 75% респондентів ставляться до соціальних мереж позитивно та 25% нейтрально. 100% респондентів є користувачами соціальних мереж, з яких 85% використовують щодня, 15% -

кілька разів на тиждень. 20% опитуваних сказали, що могли б прожити без глобальної мережі Інтернет, 15% - не могли, 65% опитуваних не дали однозначної відповіді. Тож, проаналізувавши всі підходи та відповіді учасників дослідження, можна говорити про те, що соціальні мережі мають можливість на існування, але потрібно раціонально використовувати час, проведений в мережі Інтернету та більш схилитись до звичайних способів спілкування, які позитивно впливають на особистість підлітка.

В.І.Шахненко і А.В.Трищук зазначають, що сучасні технології стали невід'ємною частиною життя молоді, яка не уявляє без них повноцінного життя. А подальший розвиток може призвести до зростання темпів залежності підростаючого покоління від технічних засобів комунікації. І тому, хочеться порадити батькам підліткового покоління: залучайте дитину до реального світу, вчіть спілкуватися з іншими дітьми, підберіть спільно з підлітком гурток чи секцію, де багато однолітків - нехай жива розмова і «живі» друзі стануть кращими співрозмовниками, ніж віртуальні[5].

Соціальні мережі дуже змінили наше життя, особливо з появою Інтернету. Їх по праву можна вважати основою сучасної цивілізації. Вони надали нам величезний потенціал для розвитку відносин, надали доступ до величезної кількості інформації у світі, яка прагне до стирання всіх можливих кордонів [3].

За допомогою Інтернету підлітки задовольняють свої базові потреби, а саме соціальні потреби (спілкування, визнання) і потреби, пов'язані з розвитком особистості (пізнання, розуміння, самореалізації). Не можна однозначно судити про вплив соціальних мереж на особистість підлітка. Звичайно ж, у всьому є свої мінуси і плюси. Слід лише пам'ятати, що все потрібно робити з почуттям міри, в тому числі і користуватися Інтернетом. Соціальні мережі стали хворобою, віднімають купу реального часу, за який людина могла встигнути зробити і побачити багато всього цікавого [4].

Разом із тим варто звернути увагу на те, що більшість користувачів інтернет-ресурсів навіть не здогадуються, наскільки широкому колу осіб

надана ними інформація може стати відомою, не усвідомлюють реальну й потенційну небезпеку можливого протиправного використання накопиченої протягом тривалого часу персональної інформації [4].

На основі аналізу даних, отриманих під час дослідження можна зробити висновок, що соціальні мережі відіграють важливу роль у житті підростаючого покоління. Також було визначено, що у підлітків є окремі ознаки Інтернет-залежності та того факту, що Інтернет-ресурси поступово використовуються здобувачами освіти замість підручників. Також ліцеїсти розважаються і спілкуються через всевітню павутину.

Отже, використання Інтернет-ресурсів не завжди є безпечним. І це повинні знати навіть найменші його користувачі. Тож, необхідно формувати у підростаючого покоління звички цивілізованого спілкування разом із формуванням загальнокультурних цінностей; знайомити з правилами використання Інтернет-ресурсів та з вимогами до оформлення поштової скриньки й електронного повідомлення, таким чином зменшуючи негативний вплив на особистість здобувача освіти.

Список використаних джерел

1. Безпечний Інтернет http://bezpeka.kyivstar.ua/rules/for_parents/
2. Губарова О. Безпека дітей в Інтернеті // Шкільний світ.-2011.-№6.
3. Ковальчук В.Н. Проблеми інформаційної безпеки дітей різних вікових категорій / В.Н. Ковальчук // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2010. – № 8. – С. 58 – 62.
4. Сайт віртуального прес-центру «Майкрософт Україна» [Електронний ресурс] : Більше половини дітей, які користуються Інтернетом, нічого не знають про ризики в мережі. 2011 – Режим доступу до сайту: <http://microsoftua.wordpress.com/2011/02/08/onlandia-sid2011/>
5. Шахненко В. І. Пропаганда інформаційної безпеки на уроках основ здоров'я й інформатики / В. І. Шахненко, А. В. Тріщук // Основи здоров'я. – 2015. –№ 3 (51). – С. 9-11.

ЗАСОБИ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ДАНИХ ЯК СКЛАДНИК КОМПЛЕКСНОГО МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ П(ПТ)О

Оліферчук О.М., старший викладач кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін

*Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України*

В умовах змішаного та дистанційного навчання візуалізація освітнього контенту стала невід'ємною частиною навчальної діяльності закладів професійної (професійно-технічної) освіти. Крім того засоби візуалізації даних є ефективним інструментом реалізації комплексного методичного забезпечення освітнього процесу.

Загальновідомими стали результати наукових досліджень про більший відсоток запам'ятовування людиною візуальної інформації. Якщо ж поєднати візуальний і звуковий способи передачі інформації, то сприйняття змісту інформації збільшується до 65 %. Варто відзначити й особливості сприймання інформації сучасним поколінням молоді. До них належить своєрідне «кліпове» мислення, сприйняття світу як низки мало пов'язаних подій і фактів. Сучасна молодь має можливість навчатися в інтернеті, швидко взаємодіє завдяки використанню соціальних мереж, живе в умовах інтенсивного інформаційного навантаження, проте проблемою є концентрація уваги, виокремлення головних аспектів інформаційного й навчального матеріалу, встановлення взаємозв'язків, логіки подій, застосування системного підходу до процесів і явищ навколишнього світу [3].

Візуалізація навчальної інформації передбачає відбір, структурування і оформлення навчального матеріалу в візуальний образ, заснований на різних способах пред'явлення інформації і взаємозв'язках між цими способами, що

сприяють активній роботі мислення здобувача освіти при читанні й осмисленні змісту представленого матеріалу.

А тому цілями використання візуальної інформації є:

- інформаційне навчання, спрямоване на відтворення інформації, тобто репродуктивне;

- розвиток розумових здібностей, як от аналіз, синтез, класифікація, узагальнення, систематизація, тобто пізнавальна, перетворювальна та продуктивна діяльність;

- спонукання здобувачів освіти до використання, представлення засвоєних і нових знань у нових ситуаціях, що відбувається зокрема під час виконання ними практичних завдань із застосуванням візуалізації інформації.

Водночас для значної кількості педагогів закладів професійної (професійно-технічної) освіти своєрідним викликом стала життєва і професійна необхідність опанування сучасними цифровими інструментами візуалізації інформації [1,2].

Цифрові технології, а саме засоби візуалізації даних дозволяють якісно організувати змішане та дистанційне навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти, виходячи з потреб та інтересів здобувачів освіти для здійснення підготовки конкурентоспроможних фахівців на міжнародному, національному та регіональному ринках праці [1,2,4,6].

Тому виникає необхідність методичного супроводу педагога закладу П(ПТ)О в умовах неформальної та інформальної освіти. Використання достовірних джерел, що містять банк передового педагогічного досвіду, приклад практичного впровадження новітніх педагогічних та виробничих технологій в освітній процес, результати використання цифрових технологій, зокрема для візуалізації процесів під час уроків теоретичного та виробничого навчання педагогами закладів П(ПТ)О.

Інформаційно-аналітичний ресурс «Методична скарбничка» БІНПО надає можливість педагогам отримати методичну підтримку для свого професійного зростання маючи доступ до методичних розробок уроків

професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки, банку матеріалів кращих освітніх практик за професіями, інструкційно-технологічних карток, презентацій, контрольних-аналітичних та інших методичних матеріалів, які допоможуть різним категоріям педагогічних працівників в практичній діяльності [5].

Фахові (професійні) компетентності педагога закладу професійної (професійно-технічної освіти) визначені стандартом «Майстер виробничого навчання». Вказаний нормативний документ відображає перелік трудових функцій та професійних компетентностей (за трудовою дією або групою трудових дій), які допомагає **розвивати інформаційно-аналітичний ресурс «Методична скарбничка» БІНПО** [6]:

- **здійснення освітнього процесу** – здатність використовувати цифрові технології в освітньому процесі;

- **здійснення методичної роботи** – здатність розробляти навчально-методичний комплекс з виробничого навчання та виробничої практики, здатність використовувати цифрові технології для розв’язання методичних завдань, здатність до інноваційної діяльності, апробації та поширення її результатів, здатність до аналізу та використання позитивної педагогічної практики;

- **професійний розвиток** – як здатність до самоаналізу та коригування власної професійної діяльності з урахуванням результатів педагогічного впливу; розробляти та реалізовувати програму професійного самовдосконалення; проводити майстер-класи, відкриті уроки, тренінги тощо; вживати заходи для збереження фізичного та психологічного здоров’я, профілактики професійного вигорання.

Сервіси для створення візуального контенту пропонують безліч шаблонів, фотографій, зображень, анімаційних картинок шрифтів, ефектів для створення презентацій, таблиць, шаблонів, обкладинок, сертифікатів тощо. Усі шаблони мають встановлені розміри зображень для стандартних типів візуального контенту — наприклад, розмір слайду презентації, обкладинки

для публікації в різних соціальних мережах, фону для Zoom тощо. MS PowerPoint, Canva, Crello мають багато шаблонів, дотичних до сфери освіти: розклад занять, сертифікати, таблиці й шаблони для різноманітних навчальних активностей, мають інтерфейс українською мовою [4].

Сервіси для створення і зберігання відеоконтенту (OBS Studio, Camtasia, YouTube) дозволяють записати лекції, інструкції або презентації з екрану комп'ютера чи іншого пристрою, зберегти й оприлюднити відеоконтент (фрагмент виробничого процесу, обробка вузла виробу, етап приготування страви тощо).

Сервіси для створення завдань на закріплення, узагальнення, контроль знань Learningapps, OnlineTestPad, Kahoot, Quizlet, Classtime використовуються для перевірки знань (проведення тестування з використанням питань і завдань різного типу), створення кросвордів, ребусів.

Використання засобів візуалізації даних дозволяє підвищити якість освітнього процесу у закладах професійної (професійно-технічної освіти) для підготовки висококваліфікованих конкурентоспроможних на ринку праці фахівців. Використання позитивної педагогічної практики банку передового досвіду інформаційно-аналітичного ресурсу «Методична скарбничка» сприяє професійному самовдосконаленню педагога щодо здатності розробляти навчально-методичний комплекс з виробничого навчання та виробничої практики; навчально-методичний комплекс предмета.

Список використаних джерел

1. Європейська рамка цифрової компетентності для освітян. URL: <https://ec.europa.eu/jrc/en/digcompedu> (дата звернення: 05.06.2024).
2. Закон України №2145-VIII «Про освіту» (2017). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>. (дата звернення: 05.06.2024).
3. Навчально-методичний посібник для закладів професійної (професійно-технічної) освіти. Змішане навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти/Оксана Пасічник, Юлія Єлфімова, Христина

Чушак, Олена Шинаровська, Андрій Донець. — К.: 2021. — 92 с. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/pto/2021/11/30/Zmish.navch.u.zakl.P-PT-O.30.11.pdf?fbclid=IwAR0QurJJmg-t4lIWdVe5lHPab6c_EUzyCfmf7M76f3TLGqbteYLaVKfoJfg.

4. Опис цифрової компетентності педагогічного працівника (проект) / Н. Морзе, О. Базелюк, І. Воротникова, Н. Дементієвська, О. Захар, Т. Нанаєва, О. Пасічник, Л. Чернікова // Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету. — 2019. — Вип. спецвип. — С. 1–53. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/27905/1/digital%20comp%20teacher%20Morze.pdf> (дата звернення: 05.06.2024).

5. Петрушак О. М. Роль інформаційно-аналітичного ресурсу «Методична скарбничка» Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти для професійно-особистісного розвитку педагога. Імідж сучасного педагога: електрон. наук. фах. журн. (категорія «Б»). 2023. № 4 (211). С. 62–69. <http://isp.poippo.pl.ua/article/view/282572> URL: <http://lib.iitta.gov.ua/735848/>

6. Професійний стандарт «Майстер виробничого навчання» 17 серпня 2021 року № 430-21. URL: https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/346-430_majster_virobnicogo_navcanna.pdf (дата звернення: 05.06.2024).

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ТА ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ МАШИНОБУДІВНОГО ПРОФІЛЮ

Паук В.В., викладач ДНЗ «Харківське вище професійне училище №6»

Становлення та розвиток інформаційного суспільства є характерною рисою XXI століття. Саме в інформаційному суспільстві набувають активного розвитку інформаційно-комунікаційні технології, створюються умови для ефективного використання знань у вирішенні різноманітних завдань, які постають перед суспільством. Це безпосередньо стосується процесів підготовки кваліфікованих робітників в закладах професійної(професійно-

технічної) освіти (ЗП(ПТ)О).

Єдине інформаційне освітнє середовище поєднує широкий вибір навчального програмного забезпечення та мережних технологій, включаючи електронну пошту, форуми, програмне забезпечення колективного використання, чати, відео конференції, записи аудіо та відео [1].

Особливістю розвитку і застосування цифрових технологій навчання є те, що вони мають тенденцію приймати адаптивні властивості, які дозволяють встановлювати безпосередні зв'язки з учнями [2].

Сучасній людині вже недостатньо мати певну суму знань, а необхідно сформувати ряд життєвих компетентностей, які забезпечать успіх у професійній діяльності та самореалізації у житті.

Велика швидкість зростання потоків нової інформації, оновлення технологій її обробки та зберігання, зумовило розвиток нових технологій навчання, запровадження сучасних освітніх інструментів, що впливають на ефективність процесу навчання.

Нинішній стан розвитку освіти визначає інформаційно-комунікаційні технології як незамінні для організації спільної діяльності вчителів і учнів, адже завдяки їх використанню вдається розв'язати велику кількість дидактичних завдань. Інформаційно-комунікаційні технології є інструментом розвитку інтелектуальних здібностей, формування цифрової грамотності, потенціалу і готовності учнів до розв'язання на творчій основі комунікативних і комунікаційних завдань, які постають перед ними сьогодні та очікують у майбутньому в професійній діяльності [3].

Запровадження цифрових інновацій на даному технологічному етапі у глобалізованому суспільстві вимагає від педагогічного працівника закладу професійної (професійно-технічної) освіти високого рівня володіння цифровими засобами та технологіями, які необхідно постійно удосконалювати та розвивати [4].

Під час проведення уроків з професійно-теоретичної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників з професій машинобудівного профілю

особливу увагу слід приділяти процесам візуалізації навчального матеріалу. Це відбувається за рахунок використання презентацій, відеоматеріалів, які розміщені в мережі Internet, а також розробляються безпосередньо викладачами та майстрами виробничого навчання. Наприклад, при вивченні теми «Фрезерні верстати та роботи, що виконуються на них» для верстатників широкого профілю було знято відео, яке взяло участь в у веб-фестивалі освітнього відеоконтенту «Road Skills» на Youtube-каналі НМЦ ПТО у Харківській області.

Зараз при розробленні презентацій навчального матеріалу, проведенні профорієнтаційних заходів широко використовуються можливості сервісу для графічного дизайну Canva. Графічний редактор дає доступ до вбудованої бібліотеки шаблонів, фотографій, ілюстрацій і шрифтів. На платформі можна створювати як зображення для публікації в інтернеті, так і макети для поліграфічної продукції. Під час проведення профорієнтаційної кампанії в ДНЗ ХВПУ №6 (місто Харків) цей сервіс використовується для розробки відеороликів, презентацій з різних професій.

Професійна освіта – це процес оволодіння певним рівнем знань, умінь і навичок з конкретних професій, а також розвиток компетентності, професіоналізму, виховання загальної та професійної культури. Вона забезпечує здобуття здобувачами освіти професії відповідно до їх покликань, інтересів та здібностей. А застосування сучасних технологій навчання викликає в учнів зацікавленість обраною професією та мотивують до досягнення високого рівня знань й якості [4]. Для зацікавленості учнів ЗП(ПТ)О під час проведення уроків з предметів професійно-теоретичної підготовки кваліфікованих робітників з професій «Верстатник широкого профілю», «Слюсар-ремонтник», «Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів» широко використовуються різні онлайн-платформи та сервіси, в тому числі сервіс Learning Apps. Конструктор Learningapps призначений для розробки, зберігання інтерактивних завдань з різних предметних дисциплін, за допомогою яких учні можуть перевірити і закріпити свої знання в ігровій

формі, що сприяє формуванню їх пізнавального інтересу. Сервіс Learningapps надає можливість отримання коду для того, щоб інтерактивні завдання були розміщені на сторінки сайтів або блогів викладачів та учнів [5]. Багато цікавих завдань пропонує цей сервіс, однак завдяки конструктору є можливість розробляти завдання самотійно. Це зацікавлює не тільки учнів при виконанні завдань, а і викладачів під час їх створення.

Цифрові технології і засоби надають нові освітні можливості педагогічним працівникам закладів професійної освіти, але водночас спонукають до пошуку нових підходів до реалізації завдань освітнього процесу, що неможливо здійснити без високого рівня володіння цифровими засобами та розвитку власної цифрової компетентності і культури. Значна кількість цифрових сервісів і додатків стає певним стримувальним чинником у цьому процесі. Цифрова культура педагогічного працівника закладу професійної освіти є складовою його професійної компетентності і означається як інтегральний феномен, прояви якого можна знайти у кожному з її компонентів [4].

Необхідність людині будь якого віку адаптуватися до нових технологій цифрового середовища активізує освітню парадигму щодо навчання упродовж життя як форми підвищення власної цифрової компетентності, саморозвитку, професійної і життєвої самореалізації [6].

Список використаних джерел

1. Становлення і розвиток інформаційного суспільства :<https://buklib.net/books/27579/>
2. Використання сучасних цифрових технологій в освітньому процесі: <https://naurok.com.ua/vikoristannya-suchasnih-cifrovih-tehnologiy-v-osvitnomu-procesi-342096.html>
3. Використання сучасних освітніх інструментів для підвищення рівня цифрової компетентності педагога НУШ:

<https://medialiteracy.org.ua/vykorystannya-suchasnyh-osvitnih-instrumentiv-dlya-pidvyshhennya-rivnya-tsyfrovoyi-kompetentnosti-pedagoga-nush/>

4. Вибір і використання цифрових засобів в освітньому процесі закладів професійної (професійно-технічної) освіти: <http://adult-education-journal.com.ua/index.php/aej/article/view/106/69>

5. Онлайн-інструменти: <https://vchymo.com/application/Learning-Apps>

6. Цифровізація освіти: педагогічні пріоритети: https://naps.gov.ua/ua/press/about_us/2545/

ВИКОРИСТАННЯ ОСВІТНЬОЇ ПЛАТФОРМИ TEAMS ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Пахомов І.В., старший викладач кафедри педагогіки, психології та менеджменту Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

В сучасних умовах дистанційної та гібридної роботи використання цифрових інструментів для проведення відеозустрічей, запису відеоконтенту є одним із способів, який забезпечує організацію різних видів діяльності в режимі реального часу, підвищення ефективності, продуктивності в умовах воєнного стану країни. Проведений аналіз вітчизняних та зарубіжних досліджень з використання сервісів для проведення відеоконференцій в освіті, зокрема Microsoft Teams, є підставою для визначення припущення щодо ефективності застосування цього інструменту для синхронної взаємодії під час організації різних видів освітньої діяльності.

Метою даного дослідження є оцінка ефективності Microsoft Teams для синхронної взаємодії під час дистанційного та гібридного навчання за

розробленими критеріями та відповідними показниками. Для досягнення поставленої мети дослідження використовувалися такі методи: аналіз теоретичних джерел, вивчення успішних практик застосування Microsoft Teams в освітньому процесі закладів освіти різних рівнів; узагальнення та систематизація досвіду використання інструментів для підтримки е-навчання в синхронному режимі; емпіричні методи, зокрема, опитування та спостереження за різними видами на освітньої діяльності в режимі реального часу під час дистанційного та гібридного навчання в сучасних умовах.

До інструментів, які дозволяють запланувати зустріч, провести заняття онлайн, а також надати доступ для опрацювання різноманітного освітнього контенту, відносять сервіс Microsoft Teams. Gartner визнав його лідером у сфері уніфікованих комунікацій як послуг (UCaaS) і рішень для організації зустрічей в режимі реального часу.

Microsoft Teams – це одна із служб Office 365. Компанія Lizard Soft, яка є офіційним представником Microsoft Office в Україні, надала Білоцерківському інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (далі – БІНПО) безкоштовну ліцензію і допомогла налаштувати комунікації Microsoft Teams. Це єдина платформа, яка поєднує різні програми в одному місці. На ній можна створювати групи, давати завдання для здобувачів освіти і призначати термін виконання, писати меседжі, робити оголошення, спілкуватися в чатах, призначати та проводити заняття, які можна записувати на відео, а здобувачі освіти можуть його переглядати у зручний час.

Отже, сервіс MS Teams має широкий спектр функцій для віртуальних класів з відеозв'язком, чатом, розкладом занять, журналом оцінок, створенням завдань, індивідуальних і групових дзвінків, спільною роботою з документами, що зберігаються на OneDrive, роботою в групах і багато іншого. Зручність роботи в тому, що існують три версії Microsoft Teams: веб-версія; додаток до ПК; додаток до мобільних телефонів і планшетів. Всі ці версії доступні, безкоштовні і легкі у роботі. Створивши команду «Заходи БІНПО»,

ми маємо можливість спілкуватися з колегами на відстані, обмінюватися досвідом роботи, проводити педради. Програма містить шаблони протоколів, які можна легко застосовувати за необхідності.

Microsoft Teams допомагає створювати віртуальні групи, організовувати завдання і спільно працювати над файлами Word, Excel та PowerPoint у режимі реального часу. Спілкування здійснюється в безпечному цифровому середовищі завдяки таким можливостям, як відеоконференції та контрольовані повідомлення для учнів. Є можливості надсилання та зберігання інформації з рукописних нотаток та завдань за допомогою Office Lens, розподілу здобувачів на менші групи для невимушеного спілкування, підготовки до іспитів, обговорень або роботи в групах, призначення завдання, опитування здобувачів, використання критеріїв оцінювання та відстеження прогресу здобувачів за допомогою функції «Завдання та оцінки». Також можливо перекладати лекції бажаною мовою за допомогою функції «OneNote Динамічні субтитри».

Використовуючи Microsoft Teams, викладач можете синхронізувати всі свої програми, документи та ресурси в одному захищеному місці, працювати разом над файлами Word, Excel та PowerPoint на будь-якому пристрої, візуалізувати свої творчі ідеї на «Дошці», шукати та поширювати завдання у OneNote.

Також БІНПО зареєстровано на платформі MS Office 365 та надано 500 тис. безкоштовних ліцензій для викладачів і 1 млн. для здобувачів освіти (безкоштовна ліцензія версії Microsoft Office 365 A1 для навчальних закладів). Microsoft Teams – центр командної роботи в Office 365 від Microsoft, що включає користувачів, вміст та інструменти, необхідні для ефективнішої співпраці. На платформу заведені списки слухачів та сформовано всі навчальні групи, а також групу викладачів БІНПО. Розроблено політику прав для слухачів та можливості викладення освітніх матеріалів викладачами на даній платформі. Розроблені інструкції по роботі на платформі для викладачів БІНПО та для здобувачів освіти. З метою розвитку цифрової компетентності

науково-педагогічних працівників, забезпечення якості освітнього процесу регулярно проводяться засідання Online Академії цифрових технологій.

Microsoft Teams – це робочий простір для колективної роботи, заснований на чотирьох ключових ідеях – сучасний чат, центр взаємодії, можливості індивідуальних налаштувань і надійний захист. Хмарне середовище Microsoft Teams дозволяє учасникам робочої групи: проводити аудіо- та відеоконференції; створювати миттєво або планувати заздалегідь у календарі онлайн-наради, а потім перемикатися між вікнами групового чату й відеоконференції одним натисканням; ділитися повідомленнями, файлами, посиланнями зі своєю командою, надсилаючи їх у груповому чаті; публікувати в рамках робочого простору групи новин та загальні документи; вести планування спільної діяльності учасників команди; ефективно використовувати всю різноманітність функцій і можливостей Office 365; підключати додаткові онлайн-сервіси Microsoft.

Контент платформи MS Office 365 має практично безмежні можливості широкого охоплення всіх категорій замовників освітніх послуг із виходом ключових стейкхолдерів, організації вільного доступу до розроблених науково-педагогічними працівниками БІНПО інформаційно-освітніх ресурсів. Запропонована структура забезпечує опанування теоретичних і практичних аспектів навчальних курсів слухачів. Освітня локація платформи Microsoft Office 365 (zareestrovano більше 2600 учасників) уміщує категорії слухачів (науково-педагогічні працівники, педагогічні працівники, методичні служби всіх рівнів тощо), викладачів та тьюторів навчальних груп.

Професійна значущість використання хмарного сервісу Microsoft Teams платформи Office 365 як освітньо-цифрового середовища полягає у вдосконаленні зовнішніх комунікацій між надавачами освітніх послуг, їхніми замовниками та ключовими стейкхолдерами, формуванні навичок використання цифрових засобів, нарощування обсягів інформації, створення власних цифрових продуктів. У робочому просторі Microsoft Teams для слухачів відкрито вебресурси. Наповнення зазначених ресурсів

здійснено професорсько-викладацьким складом БІНПО, який забезпечував освітній процес.

Вихід на платформу БІНПО для проведення онлайн занять здійснюється відповідно розкладів занять. Для кожної групи слухачів адміністратором у вкладці «Файли» розміщено папку «Навчальні матеріали», яка представлена наступними розділами: інструктивно-методичні матеріали, які включають інформацію по роботі на платформі, по оформленню облікових даних слухачів, розподілу тем випускних робіт, контактної інформації тьютора та викладачів груп, розклади занять груп, тематику випускних робіт за напрямками кафедр Інституту, графіків освітнього процесу, етапів проходження курсів тощо; навчальні модулі згідно з навчальним планом (інформація надається викладачами груп згідно з розкладами, містить матеріали для самостійного опрацювання слухачами, питання для самоконтролю, анкети для слухачів груп, додаткові матеріали за тематикою тощо); елементи зворотного зв'язку (тематичні форуми, тести самоконтролю слухачів тощо).

Також на платформі надається можливість спільної роботи з документами та мультимедійним контентом. Microsoft Office 365 – це програмний комплекс, за допомогою якого простіше залишатися на зв'язку та виконувати завдання. Для роботи на даній платформі необхідно мати підключення до мережі Інтернет та високі технічні характеристики комп'ютера. Переваги роботи на платформі Office 365: легкість та зручність інтерфейсу; мобільність (можливість працювати на платформі як з комп'ютера, так і з мобільного телефону); безпечність у використанні; безкоштовна ліцензія для навчальних закладів; постійний доступ до даних; кращі умови роботи для викладачів, слухачів, інших учасників освітнього процесу; електронні поштові скриньки для всіх слухачів, викладачів, адміністрації. Для ефективної роботи науково-педагогічних працівників створені цифрові робочі місця, які забезпечують присутність викладачів у режимі реального часу та дають можливість проводити онлайн-зустрічі,

використовувати електронний документообіг, безпаперові цифрові технології, хмарні технології та кіберзахист.

Таким чином, використання платформи Microsoft Teams для проведення занять у форматі онлайн зустрічей, створення та доставка відеоконтенту дозволяє підвищити ефективність формування професійно-педагогічних компетентностей педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти на курсах підвищення кваліфікації у БНПО, забезпечити гнучкість освітнього процесу, надати доступ здобувачам освіти до змістовного наповнення освітньої програми, організувати освітній процес віддалено та розширює можливості віртуальної взаємодії в синхронному режимі.

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ В РОБОТІ ПСИХОЛОГА З ВИКОРИСТАННЯМ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Повshedна Н.А., студентка II курсу, групи ПС-23-11-ЗМ спеціальність 053 «Психологія» Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти

Штучний інтелект поєднує в собі дві складові - "штучність" і "інтелект". Термін "штучність" вказує на те, що цей інтелект створений штучними засобами, шляхом використання комп'ютерних програм, алгоритмів і технологій. Термін "інтелект" означає здатність до самостійного мислення, розуміння і аналізу інформації, а також вирішення проблем.

Штучний інтелект у психології досліджує, як розумові процеси людини можуть бути модельовані та відтворені штучно. Він досліджує природу когнітивних функцій, таких як сприйняття, увага, пам'ять, мислення та розумові здібності.

Штучний інтелект у психології охоплює такі аспекти:

1. Розробка комп'ютерних моделей, які визначають, як людина сприймає і обробляє інформацію.
2. Використання штучного інтелекту для покращення когнітивних

процесів, таких як пам'ять або мислення.

3. Дослідження взаємодії між людиною та комп'ютером з метою покращення когнітивних здібностей.

Застосування штучного інтелекту у психології може мати великий потенціал для розвитку і вдосконалення технік та методів психологічного дослідження. Додаткові дослідження в цій галузі допоможуть виокремити нові підходи та можливості в психологічній науці, що базуються на штучному інтелекті.

Існує чотири основні напрямки застосування ШІ в психології:

1. Робота з клієнтами:

Збір анамнезу та інформації: ШІ може допомогти психологам швидше та ефективніше збирати інформацію про клієнтів, аналізувати її та ставити діагнози.

Інструменти самопомоги: чат-боти та віртуальні психологи, засновані на принципах КПТ (когнітивно-поведінкової терапії), можуть надавати підтримку людям з нескладними психологічними проблемами.

Емоційний ШІ: ця модель здатна розпізнавати емоційний стан людини на основі аналізу мови, міміки та рухів очей. Це відкриває нові можливості для психологів у роботі з клієнтами.

2. Навчання психологів:

Тренажери та моделі: завдяки ШІ можна створювати реалістичні симуляції, на яких студенти-психологи можуть практикуватися без ризику завдати шкоди реальним людям.

Навчання у «зірок»: моделі поведінки та емоцій видатних психологів, таких як Зигмунд Фрейд або Карл Густав Юнг, можуть допомогти студентам краще зрозуміти принципи роботи людської психіки.

Розвиток емоційного інтелекту: вивчення роботи ШІ та емоційного ШІ допомагає психологам краще розуміти людські емоції та розвивати власний емоційний інтелект.

3. Організація роботи психолога:

Ведення календаря та записів: ШІ може автоматизувати ці рутинні завдання, звільняючи час психолога для більш важливої роботи з клієнтами.

Маркетинг та оплата: ШІ може допомогти психологам просувати свої послуги та організувати оплату від клієнтів.

4. ШІ як окрема спеціалізація:

Психологія штучного інтелекту: це нова галузь, яка досліджує природу когнітивних функцій людини та можливості застосування ШІ в психології.

Переваги використання ШІ в психології:

Доступність: ШІ може зробити психотерапію доступнішою для людей з низьким доходом або тих, хто живе у віддалених місцях.

Ефективність: ШІ може допомогти психологам швидше та ефективніше діагностувати та лікувати психічні розлади.

Персоналізація: ШІ може використовуватися для створення персоналізованих планів лікування для кожного клієнта.

Важливо зазначити, що ШІ не замінює психолога. Він використовується як інструмент для полегшення роботи психолога та надання кращої допомоги клієнтам.

Українські платформи використовують штучний інтелект, зокрема, і для підбору психологів. ШІ аналізує відповіді користувачів на запитання та підбирає психолога, який найкраще відповідає їхнім потребам.

Також штучний інтелект використовується і для надання першої психологічної допомоги. Розроблено чат-боти, які можуть надавати підтримку людям з нескладними психологічними проблемами.

Штучний інтелект стрімко інтегрується в усі сфери нашого життя, і психологія не стала винятком. В Україні платформи, такі як Європейська школа психології, активно використовують ШІ для покращення досвіду користувачів та надання якісної психологічної допомоги.

Україна останніх років, у зв'язку з повномасштабною війною, знаходиться в стресовому, напруженому стані, що негативно позначається на

психічному здоров'ю кожного її мешканця, у тому числі дітей, як найуразливішої категорії . В часи невизначеності та здебільшого дистанційного навчання, важливо особливу увагу звернути на психологічну підтримку та емоційний стан дітей. Для цього українські фахівці шукають ефективні способи допомоги дітям, які постраждали в результаті бойових дій в Україні, спеціалісти розробляють новий інструментарій, впроваджують новітні ідеї та методи психологічної допомоги дітям війни, одним із таких методів є штучний інтелект. «Штучний інтелект» – це здатність автоматизованої системи або комп'ютерної програми виконувати функції людини, приймаючи оптимальне рішення на основі аналізу зовнішніх чинників та з урахуванням життєвого досвіду людства. Широке розповсюдження емоційного штучного інтелекту в різних сферах життя людини, дійсно може полегшити діяльність практичного психолога, але вимагатиме знань зі статистики та аналізу, навичок програмування, вміння взаємодіяти з різноманітними технологіями емоційного штучного інтелекту. Також відчувається необхідність в експрес методах та інструментах індивідуальної та особливо групової роботи з дітьми, які мають високий рівень екологічності, що допомагають ефективно вирішувати як діагностичні завдання, і терапевтичні. Одним із таких інструментів є метафоричні асоціативні карти (МАК), що є достатньо популярними серед практичних психологів різних напрямів. Метафоричні асоціативні карти – це набір картинок розміром з гральну карту. Асоціативні карти з'явилась ще у 1975 році, коли канадський мистецтвознавець і художник Е. Раман створив першу колоду і назвав її «ОН». Але у роботі з клієнтами ці карти були застосовані вперше у 1983 році, коли психотерапевт Моритц Егетмейєр спробував за допомогою асоціативних карт підштовхнути своїх клієнтів до відвертої розмови про себе та свою проблему . Є наступні переваги їх застосування з дітьми:

- створюють атмосферу безпеки та довіри;
- зменшують внутрішній спротив;

- допомагають сформувати навички пошуку розв'язання проблемної ситуації; розвивають мислення (образне, творче мислення, критичне); поліпшують комунікативні та соціальні навички;

-можуть застосовуватися для розвитку креативності та фантазії, емоційного інтелекту;

- можуть бути підтримкою в процесі навчання та розвитку. Практика роботи даного методу з молодшими школярами дозволяє уникнути додаткової травмуючої ситуації, пов'язаної з наполегливим розпитуванням з боку дорослої людини.

Метафоричні асоціативні карти можуть бути використані для роботи з дітьми в роботі з їхніми емоціями, допомагаючи їм легше розуміти та керувати своїми почуттями. карти надають їм можливість візуалізувати свої емоції та ставлення до різних ситуацій. МАК можуть бути захопливими та цікавими для молодших школярів, що сприяє підвищенню мотивації для участі в сеансах психологічної підтримки. За допомогою штучного інтелекту можливо створювати метафоричні асоціативні картки, які враховують індивідуальні потреби та особливості кожної дитини, це дозволяє психологу створити інструмент, який оптимально підходить для конкретного клієнта. Даний метод є інноваційним та ефективним способом сприяти психологічному відновленню, емоційній стабілізації, підтримці дітей, корекції негативних станів. Такий підхід є сучасним, допомагає зробити сесії з психологом більш цікавими та ефективними для учнів. Метод також покращує спілкування та розуміння між психологами та дітьми. Використання метафоричних карт для відновлення та підтримки емоційного стану дітей в ситуації невизначеності. В реаліях сьогодення використання психологами МАК і ІІІ в умовах війни та кризи можуть бути направлені на відновлення після стресів, травматичних ситуацій. Акцент на знаходженні ресурсів дитини, внутрішніх опор, активізації сильних сторін та якостей. Пошук стратегій, знаходити вихід з ситуацій (згадати ситуації успіху). З метою навчити дитину висловлювати свої почуття та переживання на прикладі персонажів з карток. Застосувати

казкотерапію через зображення на картках. ШІ може автоматично класифікувати текстовий контент на різні категорії або теми. Наприклад, це може бути важливо для створення карт на конкретні теми, такі як емоційний розвиток, страхи або міжособистісні відносини. Генерація тексту та зображень (візуальних компонентів). ШІ може генерувати візуальні елементи для МАК, такі як ілюстрації, схеми, іконки та графіку. Ці компоненти можуть ілюструвати ключові поняття або враження, згадані в тексті. Саме створення карток відбувається через різні неймережі. Одна з них є Midjourney – генеративна неймережа, яка може створювати зображення на основі текстового опису, наданого користувачем. Він доступний тільки через робот Discord. Користувачі можуть генерувати зображення через пряме спілкування з ботом на офіційному сервері Midjourney.

Використання ШІ в психології відкриває нові можливості для покращення психічного здоров'я людей. Важливо використовувати штучний інтелект етично та відповідально, щоб він приносив лише користь!

SELF-BLEND МОДЕЛЬ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сидоренко В.В., доктор педагогічних наук, професор, директор Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України

Грицан О.Г., аспірант 1 року навчання спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки_освітньо-наукова програма Освітні, педагогічні науки, кафедра педагогіки, психології та менеджменту Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

У Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти використання технологій змішаного навчання при підготовці фахівців спричинено посиленням глобальних викликів, які виникли перед світовою економікою на сьогодні, посиленням впливу ринку праці й освітніх трендів на

підготовку сучасного фахівця, і найбільше – *розвитком технологій нового покоління, необхідністю підвищення якості освіти та освітніх послуг і конкурентоспроможності закладу в новому соціокультурному контексті.*

У БІНПО впровадження **змішаного або гібридного навчання (blended learning)** передбачає перехід закладу на нову освітню модель, заміну традиційно-класичного освітнього простору на віртуально-мережевий, цифрову трансформацію всіх напрямів діяльності Інституту, забезпечення всіх учасників освітнього процесу рівних можливостей доступу до послуг, інформації та знань, що надаються на основі цифрових технологій.

Не лише епідемія COVID-19, а передусім запит від зовнішніх стейкхолдерів, достатній рівень цифрової компетентності науково-педагогічних і педагогічних працівників БІНПО, технологічні можливості стали рушієм переходу закладу до змішаного навчання.

У БІНПО розроблена **власна модель реалізації змішаного навчання – Self-blend модель, що ґрунтується на основі взаємного доповнення технологій традиційного, електронного, дистанційного і мобільного навчання та технічних засобів (комп'ютери, мобільні Інтернет-пристрої, мобільні Інтернет-комунікатори, смартфони, планшети, ноутбуки, ультрабуки, інтерактивна дошка тощо), становить мікс онлайн-навчання з періодичним виходом на викладача для консультацій, супервізії, мобільного навчання, коучингу в межах курсового і міжкурсого періодів. Self-blend модель змішаного передбачає використанням в освітньому процесі до 70% технологій дистанційного навчання, при цьому мережеві технології використовуються не тільки для зберігання і передачі навчального матеріалу, але й для виконання завдань, реалізації контрольних заходів, колаборації, навчальної взаємодії (консультацій, обговорення, коучингу, супервізії) та іншої навчальної взаємодії всіх суб'єктів освітнього процесу, ключових стейкхолдерів, представників виробництва і бізнесу. При цьому має місце самоконтроль студента/слухача за часом, місцем, індивідуальною траєкторією і темпом навчання.**

Формування власної стратегії впровадження й розвитку змішаного навчання передбачено нормативною базою БІНПО, зокрема Стратегією розвитку БІНПО на 2020-2025 рр. [2] (Стратегічна ціль 1. Забезпечення якості освітньої діяльності для освіти впродовж життя. маркетинг освітніх послуг. Стратегічна ціль 2. Цифрова трансформація інституту, подолання цифрового розриву у сфері вищої і професійної освіти), Планом роботи БІНПО на 2024 рік, «Положенням про організацію освітнього процесу в умовах змішаного навчання у БІНПО» [1], «Положенням про організацію освітнього процесу в умовах дистанційного навчання», «Положенням про організацію та проведення опитувань внутрішніх і зовнішніх стейкхолдерів», «Положення про індивідуальну освітню траєкторію здобувачів вищої освіти», «Положення про освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку здобувачів вищої освіти у Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти», «Положення про дотримання принципів академічної доброчесності» тощо.

Self-blend модель змішаного навчання, що поєднує формальне, неформальне та інформальне навчання здобувачів освіти (рис. 1).

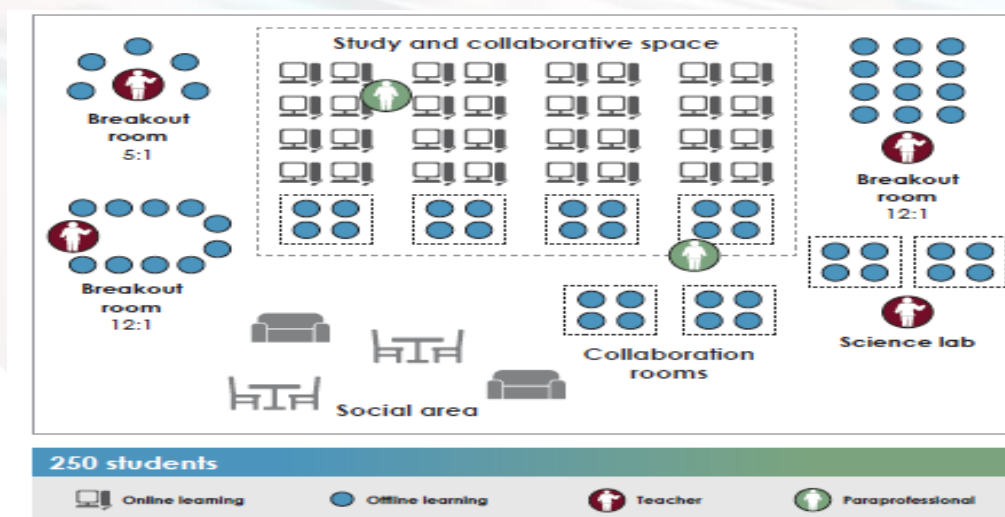

Рис. 1. Self-blend модель змішаного навчання у БІНПО

Self-blend модель змішаного навчання БІНПО, відповідно до якої здобувачі вищої освіти та слухачі курсів підвищення кваліфікації, крім

розміщених на освітній платформі навчальних матеріалів, асинхронно (у цифровій бібліотеці БІНПО, матеріалах навчальної групи, Електронній бібліотеці НАПН України) опрацьовують кілька цифрових навчальних ресурсів на додаток до матеріалів курсу (навчальної дисципліни), отримують після опрацювання завдання для самостійної роботи та рефлексії, стають обов'язковими учасниками науково-практичних семінарів, які організовуються БІНПО для кожної області за певною темою/проблемою, доповідачами науково-практичних конференцій, учасниками низки заходів. Окрема увага приділяється доступу замовників освітніх послуг до онлайн-матеріалів за допомогою різних пристроїв (ПК, ноутбук, планшет, смартфон).

Окрема увага приділяється доступу до онлайн-матеріалів за допомогою різних пристроїв (ПК, ноутбук, планшет, смартфон).

У БІНПО **Self-blend** модель змішаного навчання **адаптована для потреб і запитів і має певні особливості**. Ця модель передусім:

- враховує існуючий міжнародний досвід, зокрема акумулює **міжнародний стандарт навчання SFIA** (Skills for Information Age – *навички інформаційного століття*), **спрямований на формування навичок Soft skills**. Зауважимо, що за цим стандартом важливим є вміння фахівців на практиці, а не те, який курс вони прослухали, передбачає розвиток ключових і фахових компетентностей та набуття понад 90 компетенцій, що характеризуються різним ступенем впливу, складності, застосування та навичок;
- модель базується на принципах персоналізованого, компетентнісного, андрагогічного та діяльнісного підходів у навчанні, що забезпечують впровадження **адаптивного навчання** (Adoptive learning);
- **поєднує теорію і практику без відриву від навчання або навчання на «робочому» місці (Vocational Study)**;
- характеризується інтерактивною взаємодією учасників, опосередкованим використанням цифрових технологій та електронних освітніх ресурсів;
- реалізує модульно-блочний принцип навчання.

Упровадження у БІНПО за **Self-blend** моделлю змішаного навчання **дозволяє забезпечити:**

- доступність та інклюзивність;
- гнучкість навчання для окремих категорій здобувачів освіти, зокрема які працюють без відриву від виробництва;

- упровадження дуальної освіти;
- навчання замовників освітніх послуг за індивідуальною траєкторією;
- узгодження змісту освітніх (освітньо-професійних) програм;
- забезпечення постійного моніторингу якості освіти та якості надання освітніх послуг;
- демонстрацію окремих курсів потенційним замовникам освітніх послуг;
- зміну мотиваційної готовності й здатності педагогів до навчання впродовж життя;
- можливу комерціалізацію навчального контенту.

Список використаних джерел

1. Положення про організацію освітнього процесу в умовах змішаного навчання у Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти. Вікторія Сидоренко, Володимир Кулішов. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2021. 14 с.
2. Стратегія розвитку Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти на 2020-2025 роки. Вікторія Сидоренко. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2020. 76 с.

ПРОБЛЕМА СОЦІАЛЬНОЇ КУЛЬТУРАИ ТА СПІЛКУВАННЯ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ.

Торба Н.Г., к.пс.н., доцент кафедри педагогіки, психології та менеджменту
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО
«Університет менеджменту освіти» НАПН України

Освітній процес у закладі професійної (професійно-технічної) освіти має забезпечувати необхідні умови для всебічного розвитку особистості, громадянина, здатного до свідомого суспільного вибору, займаючи певну ланку в навколишньому середовищі. Важлива роль в цьому процесі належить педагогам ЗП(ПТ)О. Перед ними постає одне із головних завдань – розвинути у здобувачів освіти професійні навички та вміння на основі здобутих знань та виховати в них конкурентоспроможних працівників для потреб сучасного ринку праці.

Проблема соціальних мереж в освітньому середовищі набуває дедалі більшої актуальності серед науковців сьогодення. Це пов'язано з постійними змінами та нововведеннями в усіх сферах і галузях соціуму. Соціальні мережі виступають відповіддю на всі ті вимоги, що висуває суспільство перед сучасною людиною, дозволяють постійно оновлювати знання.

Використання соціальних мереж у професійній діяльності педагога обумовлена тим, що дана тема є важливою для діяльності педагогів у контексті підвищення результативності освітнього процесу, адже соціальні мережі дозволяють збагачуватися знаннями, саморозвиватися, та самовдосконалюватися. Через всепоширеність кожен педагог може залучатися до процесу здобуття необхідних компетенцій в галузі спілкування що сприятиме розвитку суспільного потенціалу загалом.

Соціальна культура та спілкування в соціальних мережах особливо в умовах воєнного стану набуває все більшої актуальності. Отже до основних функцій соціальних мереж відносяться: комунікативна, інформаційна, соціалізуюча, самоактуалізуюча, ідентифікаційна, розважальна.

Всі форми Інтернет - спілкування, мають свої особливості.

1. Анонімність. Не дивлячись на те, що іноді є можливість отримати деякі відомості анкетного характеру і навіть фотографію віртуального співрозмовника, це недостатньо для реального і більш - менш адекватного сприйняття особистості. Крім того, при віртуальному спілкуванні спостерігається переховування або презентація неправдивих відомостей про себе. Внаслідок такої анонімності та безкарності в Мережі проявляється й інша особливість, пов'язана зі зниженням психологічного і соціального ризику в процесі спілкування, афективна розкутість, ненормативність і деяка безвідповідальність учасників спілкування. Людина в мережі може виявляти і виявляє більшу свободу висловлювань і вчинків (аж до образ, нецензурних виразів, сексуальних домагань), тому що ризик викриття і особистої негативної оцінки оточуючими мінімальний.

2. Добровільність і бажаність контактів. Користувач Інтернету добровільно зав'язує всілякі контакти або йде від них, а також може перервати їх у будь-який момент.

3. Затруднення емоційного компонента спілкування. І, в той же час стійке прагнення до емоційного наповнення тексту, що виражається у створенні спеціальних значків для позначення емоцій або в описі емоцій словами (у дужках після основного тексту послання).

4. Прагнення до нетипового, ненормативного у поведінці. Часто користувачі Інтернету презентують себе з іншого ракурсу, ніж в умовах реальної соціального середовища.

Віртуальна особистість наділяється ім'ям, часто псевдонімом (який ще називають - «нік»). Існує точка зору, згідно з якою конструювання віртуальних особистостей в Інтернеті це відображення змін структури ідентичності людини і є відображенням соціальних змін. Якщо людина повністю реалізує всі аспекти свого «Я» у реальному спілкуванні, мотивація конструювання віртуальних особистостей у нього, швидше за все, відсутня, тоді спілкування в Інтернеті носить характер доповнення до основного виду спілкування. Але віртуальне спілкування може мати і компенсаторний характер, це відбувається у випадку формування Інтернет - залежності. Поведінково така залежність проявляється у тому, що люди настільки воліють жити в Інтернеті, що фактично починають відмовлятися від свого реального життя, проводячи до 18 годин на день у віртуальній реальності. Інтернет-залежні отримують в Інтернеті різні форми соціального визнання. Отже, в цілому можна сказати, що основними причинами звернення до Інтернету, як інструменту спілкування може бути недостатнє насичення спілкуванням у реальних контактах у подібних випадках користувачі швидко втрачають інтерес до Інтернет-спілкування, якщо з'являються нові можливості для задоволення відповідних потреб у реальному житті.

Необхідно відзначити ряд характерних особливостей комунікації за допомогою комп'ютерних мереж.

По-перше, можливість одночасного спілкування великої кількості людей, що знаходяться в різних частинах світу, і, отже, живуть у різних культурах,

по-друге, неможливість використання більшої частини невербальних засобів комунікації і самопрезентації,

по-третє, збіднення емоційного компоненту спілкування;

по-четверте, анонімність і зниження психологічного ризику в процесі спілкування.

Зазначені характеристики приводять до вироблення нових форм і стилів взаємодії і виникнення своєрідного Інтернет-етикету.[2].

Так Інтернет-етикет містить у собі негласні правила спілкування, так звані заповіді, основні з яких такі:

1. пам'ятати про людину! Не забувати, що навіть через посередництво «мертвої мережі» та напханого електронікою комп'ютера ми спілкуємося з живою людиною, а часто з багатьма людьми одночасно. Складаючи електронне послання, слід уявити, що все це говоримо людині прямо в обличчя і, щоб при цьому не було соромно за свої слова.

2. Дотримуватися у Мережі тих правил, яких дотримуємося у реальному житті.

3. Пам'ятати, що знаходимося у кіберпросторі! Його межі куди ширші, ніж кордони звичного нам людського суспільства, і в різних його частинах можуть діяти свої закони. Тому, стикаючись з новим для нас видом спілкування в Мережі, вивчаймо його закони і визнаємо їхній пріоритет. Скажімо, у будь-якій групі новин, форумі або навіть каналі існують власні, локальні правила, необхідно ознайомитися з ними, перш, ніж відправляти своє перше повідомлення.

4. Дбайливо ставитися до часу і думки інших людей! Звертатися за допомогою тільки тоді, коли це дійсно необхідно і в цьому випадку ми завжди можемо розраховувати на допомогу і підтримку наших колег. Однак не

смикаймо інших користувачів по дрібницям інакше, врешті-решт, з нами просто перестануть спілкуватися. Пам'ятаймо, що мережевий час не тільки обмежений, але і для багатьох вельми дорогий!

5. Не економимо свій час на "умовності" типу правил хорошего тону або, скажімо, правил граматики та орфографії. Навіть щирі компліменти втрачають у вазі і переконливості, будучи втіленими в граматично і орфографічно неправильній та помилковій формі.

6. Стримуймо пристрасті. Вступати в дискусії ніякий етикет не забороняє, однак не опускаймося до лайки навіть тоді коли наш опонент свідомо провокує нас на це.

7. Будьмо терпимі до недоліків оточуючих вас людей.

Отже, при спілкуванні в Мережі слід уникати грубих, а особливо нецензурних виразів. Необхідно, пам'ятати, що написане вами можуть читати різні люди, в тому числі діти. Це також справедливо для будь-яких публічних висловлювань, в тому числі для текстів, які розміщені в гостьовій книзі і дошці оголошень, при написанні електронних листів, і особливо при написанні текстових повідомлень у групи новин. [4].

Не слід надсилати занадто великих повідомлень, і якщо до листа приєднуються файли, то при відправці їх потрібно упакувати або розбити архів на частини і послати його кількома листами. За правилами внутрішнього етикету будь-які листи повинні бути підписані. У підпис звичайно входить не тільки ім'я-прізвище, але і мережеві адреси, адреса e-mail і адреса домашньої веб-сторінки (при її наявності). Отже, якщо всі користувачі Інтернету будуть дотримуватися таких правил поведінки при комунікації в Інтернеті, то таке спілкування стане простіше, толерантніше, приємніше, а головне результативніше.

Список використаних джерел

1. Бондаренко Е. Социальные сети как инструмент развития: виды и возможности. URL: <http://www.trainings.ru/library/articles/?id=1006> (дата звернення: 11.03.2024)

2. Галіч Т.О. Соціальні Інтернет-мережі та віртуалізація суспільного життя. Соціологія майбутнього. 2010. № 1. С. 145–152.

3. Тверезовська Н.Т. Роль і місце соціальних мереж у формуванні освітньо-інформаційного середовища аграрних університетів. URL: http://www.mnau.edu.ua/files/02_02_01_10/mygovich/2012-mygovichrmsm.pdf (дата звернення: 10.05.2019).

4. Пасічник В. В. Глобальні інформаційні системи та технології (моделі ефективного аналізу, опрацювання та захисту даних) / В. В. Пасічник, П. І. Жежнич, Р. Б. Кравець та ін. Львів: Вид-во Національного університету “Львівська політехніка”, 2006. 350 с.8.

5. Пелещишин А. М. Оптимізація форумів та інших форм спільнот користувачів WWW/Інформаційні системи та мережі // Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. 2004. № 519. С.275–284.

СПОСОБИ ВИРІШЕННЯ ВНУТРІШНЬООСОБИСТІСНИХ КОНФЛІКТІВ ЗДОБУВАЧІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Фурс О.Й., доцент кафедри педагогіки, психології та менеджменту
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО
«Університет менеджменту освіти» НАПН України м. Біла Церква

Один із найскладніших психологічних конфліктів – внутрішньоособистісний конфлікт який панує у внутрішньому світі людини – гостре негативне переживання, яке викликано боротьбою структур внутрішнього світу, що затягнулась та відображає зв'язки із соціальним середовищем, які є антагоністичними.

Переживання здобувачем своєї неоднозначності, нездатності вирішити ту життєву чи навчальну проблему, складності й суперечності внутрішнього

світу, усвідомлення мінливості власних бажань, прагнень і домагань, часто неможливості їх реалізації, коливання, сумніви, боротьба мотивів – усе це є полем внутрішньоособистісного конфлікту. Такий конфлікт, природно притаманний внутрішній структурі особистості і це нормальне явище.

Вирішення внутрішньоособистісного конфлікту може бути конструктивним і деструктивним.

Під час конструктивного подолання внутрішньоособистісного конфлікту досягається душевна рівновага, поглиблюється розуміння життя, виникає нова ціннісна свідомість.

Вирішення внутрішньоособистісного конфлікту усвідомлюється через відсутність хворобливих станів, пов'язаних із конфліктом; зниження проявів негативних психологічних і соціально-психологічних чинників внутрішньо особистісного конфлікту; підвищення якості й ефективності професійної діяльності.

З метою вирішення внутрішньоособистісного конфлікту застосовують спеціальну програму поведінки особистості

Програма вирішення внутрішньоособистісного конфлікту

ПРОГРАМА	СУТНІСТЬ ДІЙ
Компроміс	Здійснення вибору на користь певного варіанта, поступившись при цьому іншими
Уникнення	Ухилення від вирішення проблеми
Переорієнтація	Зміна домагань відносно об'єкта, який викликав внутрішню проблему
Сублімація	Переведення психічної енергії в інші сфери діяльності: заняття творчістю, спортом, музикою й ін.
Ідеалізація	Мрії, фантазії, відхід від дійсності
Витіснення	Придушення відчуттів, бажань, устремлінь

До механізмів психологічного захисту належать витіснення,

раціоналізація, заперечення, проєкція, придушення, відособлення, компенсація та ін.

Заперечення – один з онтогенетично найбільш ранніх і простих механізмів захисту. Заперечення розвивається з метою стримання негативних емоцій, викликаних попаданням людини у складну ситуацію і передбачає інфантильну підміну ухвалення рішення відповідно до нових обставин та їх ігнорування.

Проєкція – розвивається порівняно рано в онтогенезі для заборони відчуття неприйняття себе через нездатність впоратися з труднощами. Проєкція передбачає приписування джерелу труднощів різних негативних якостей як раціональної основи для його неприйняття і само прийняття на цьому фоні.

Регресія розвивається в нашому ранньому дитинстві для обмеження відчуття невпевненості в собі та страху, невдач, пов'язаних із проявом ініціативи. Регресія передбачає повернення до дитячих стереотипів поведінки в ситуації внутрішнього конфлікту.

Заміщення розвивається для заборони емоції гніву на сильнішого або значущішого суб'єкта, щоб уникнути у відповідь агресії або ігнорування. Індивід знімає напругу, спрямовуючи агресію на слабший об'єкт або на самого себе. Заміщення має активні та пасивні форми і може використовуватися індивідами незалежно від типу конфліктного реагування.

Придушення розвивається для заборони страху, прояви якого неприйнятні для позитивного самосприйняття і загрожують потраплянням у пряму залежність від агресора. Страх блокується за допомогою забування його джерела, а також обставин, асоціативно пов'язаних із ним.

До придушення належать близькі до нього механізми ізоляції й інтродекції.

Ізоляція – сприйняття травмуючих ситуацій або спогад про них без відчуття тривоги.

Інтроєкція – привласнення цінностей або рис вдачі інших людей для попередження погроз із їх боку.

Інтелектуалізація розвивається в ранньому підлітковому віці та передбачає довільне тлумачення подій для розвитку відчуття суб'єктивного контролю над ситуацією.

Сублімація – задоволення витісненого неприйняттого відчуття (агресивного або сексуального) здійсненням соціально схвалюваних альтернатив шляхом перемикавання на інший вид діяльності, а також здійснення привабливих, суспільно значущих вчинків.

Раціоналізація – пошук об'єктивних причин для виправдання дій, викликаних подавленими неприйнятними почуттями шляхом: дискредитації мети (знецінювання); дискредитації значущого іншого, який відмовляє в увазі; перевищення ролі умов, долі; утвердження шкоди на благо; переоцінка цінностей, всієї мотиваційної системи; самознеславлення.

Компенсація – онтогенетично найпізніший і складніший захисний механізм, який розвивається і використовується, як правило, свідомо і призначений для уникнення відчуття печалі, горя з приводу реальної або уявної втрати, неповноцінності. До нього входять механізми ідентифікації і фантазії.

Ідентифікація – моделювання поведінки іншої особи шляхом підвищення самооцінки або задоволення почуття обов'язку через можливу втрату.

Фантазія – втеча здобувача в уяву з метою відходу від реальних проблем, пов'язаних із вирішенням внутрішньоособистісного конфлікту.

Механізми захисту, що розвиваються в онтогенезі як засіб адаптації і вирішення конфліктів здобувачів, можуть, за певних умов, викликати стани дезадаптації. В основі цієї невизначеності є позиція, що механізми захисту здебільшого є продуктами конфліктів раннього онтогенезу.

Вирішення внутрішньоособистісних конфліктів передбачає застосування основних принципів і способів, які з урахуванням

індивідуальної специфіки можуть використовуватись у різних ситуаціях.

До них належать такі дії:

1. Адекватна оцінка ситуації і прагнення виявити ті суперечності, які послуговували причиною конфлікту і викликали відчуття тривоги, страху або гніву.
2. Усвідомлення екзистенціального сенсу конфлікту, аналіз міри його важливості, оцінка місця і ролі з погляду наслідку.
3. Локалізація причини конфлікту, виявлення його суті.
4. Аналіз причин внутрішньоособистісного конфлікту.
5. «Випущення пару» з виходом накопиченого гніву, тривоги або емоції з використанням фізичних вправ та творчих занять.
6. Проведення індивідуального розслаблювального тренінгу.
7. Зміна умов або стилю навчання чи роботи, якщо внутрішньоособистісний конфлікт виникає постійно через несприятливі умови діяльності.
8. Вивчення можливості зниження рівня домагань, якщо здібності та можливості не відповідають прагненням та інтересам.
9. Відпрацювання вміння прощати не лише інших, але і себе.

Окрім вищевикладених дій, можна використовувати можливості сліз і при необхідності поплакати. Американський біохімік У. Фрей, який активно досліджував людські сльози, виявив, що у випадку, коли вони викликані негативними емоціями, в їх склад входить речовина, яка діє, як морфій і має заспокійливі якості. На його думку, сльози є захисною реакцією на стрес. Плач зі сльозами слугує сигналом для головного мозку, послаблюючи емоційну напругу, надаючи емоційну розрядку і полегшення.

ВПЛИВ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ НА ФОРМУВАННЯ ЗГУРТОВАНOSTІ КОЛЕКТИВУ

Цимбал І. П., здобувач освіти 2 курсу Білоцерківського Інституту неперервної професійної освіти, спеціальність «053 Психологія», група ПС-23-11-ЗМ

Згуртованість – це форма об'єднання групи осіб на основі ціннісних орієнтацій, взаємної симпатії, спільності інтересів та певною мірою особистісних вигод, які отримує кожен індивід від такого типу взаємодії. Згуртованість трудового колективу трактується схожим визначенням, проте окрім вигод для самих учасників колективу, саме трудова згуртованість має позитивний вплив на показники успішності організації.

У згуртованому колективі учасники відрізняються своєю єдністю. Ставлення учасників між собою визначається в залежності від професійних, ділових та моральних якостей, а не від особистих суб'єктивних відносин між працівниками. На рівень такої взаємодії впливають певні зовнішні чинники. У цьому випадку, самомотивації учасників є недостатньо, оскільки особи з бажанням бути приналежними до маленької спільноти (навіть якщо це трудовий колектив) вичерпають свій ресурс та креативність, якщо зовнішні обставини не відповідають підтримці загального духу. Основним поштовхом до зародження процесу згуртування колективу є профілактичні заходи з боку керівництва організації. Одним із таких інструментів є корпоративна культура.

Корпоративна культура визначається як сукупність моделей поведінки в організації. Такі моделі поведінки укладаються за рахунок цінностей, сформованих всередині команди, що покращує мікроклімат та продуктивність роботи компанії. Якщо корпоративна культура відсутня, працівники не синхронізують свої знання, навички, дії, а зазвичай повертаються до вже набутого способу здійснення роботи. Таким чином це призводить до швидкої плинності кадрів, внесення нових учасників до колективу, що призупиняє процес згуртованості доки новоприбулі члени адаптуються до комфортного рівня взаємодії з робочим середовищем та його учасниками.

Ефективна корпоративна культура відіграє вирішальну роль у досягненні успіху для багатьох провідних міжнародних компаній. Вона сприяє згуртованості колективу, сприяє розвитку почуття приналежності до організації та об'єднує працівників навколо спільних цілей [1].

Завданням корпоративної культури є формування загального духу колективу, розроблення ролі кожного співробітника та у довгостроковій перспективі розробка іміджу компанії. Окрім зовнішніх проявів корпоративної культури, таких як дрес-код, символіка, інтер'єр офісу, етичний кодекс, історія компанії, традиції тощо, найбільшу роль у взаємодії учасників відіграють способи комунікації між ними та політика ведення переговорів. Завданням корпоративної культури є створення кращих робочих умов для уже наявних працівників, та створення міцних зв'язків у самій організації, що стане привабливим чинником для залучення в компанію нових працівників.

З точки зору психології, залучення людини до корпоративної культури організації можна віднести до одного з рівнів з піраміди потреб Абрагама Маслоу. Ця теорія розкриває пріоритетність потреб людини, та як їй закриття впливає на щастя особи. Згодом його теорія стала цілою концепцією, на основі якої психологи у роботі з клієнтами розглядають основні елементи людської самореалізації та мотивації.

Піраміда Маслоу складається з п'яти рівнів: фізіологічні потреби, потреби у безпеці, соціальні, потреби у повазі та у самовираженні. Усі згадані 5 рівнів можна перевести на людину в процесі здійснення професійної діяльності в організації та залучення до згуртованості колективу. Першопричиною, яка є мотивацією для людини працевлаштуватися, є перший та другий рівні піраміди Маслоу, а саме задоволення фізіологічних потреб, та потреб у безпеці, що включають у себе фінансову безпеку. Третій рівень Піраміди Маслоу (соціальні потреби) розкриває себе у робочому місці як дружба та приналежність до різних соціальних груп. Людина почуває себе причетною до колективу. І вже на четвертому рівні особа як окремий індивід відчуває імпульс до потреби у повазі. Така потреба в повазі складається з

почуття впевненості в собі / відчуття власної гідності, та відчуття того, що таку особу цінують.

Корпоративна культура створює безпечні умови для розкриття потенціалу людини. Як уже було згадано раніше, такі інструменти організації як способи комунікації між учасниками та спосіб проведення якісних переговорів повністю закриває потреби людини на третьому та четвертому рівнях піраміди Маслоу, оскільки в таких умовах особа відчуває себе причетною до малої соціальної групи, де її поважають, а також цінують її думку під час обговорення важливих питань, тобто розраховують на її вклад, дають людині почуття важливості та внеску до спільноти (що і є потребами четвертого рівня піраміди Маслоу). Закриття потреб піраміди Маслоу допомагає людині відчути так зване щастя, і діяти зі стану профіциту, створювати з потоку креативності. Закриті потреби третього та четвертого мотивують особу стати згуртованими з іншими учасниками колективу, оскільки на такому рівні зникає деструктивна конкуренція, людина припиняє проявляти свої дефіцитарні програми, які виходять з почуття тривоги та небезпеки.

Отже, для підвищення згуртованості у групі необхідно розуміти, що мотивація учасників не виникає сама. Аби проявлятися у колективі людині спочатку необхідно закрити свої потреби, що може бути досягнуто за рахунок створення сприятливих зовнішніх умов для цього з боку самої організації. Одним з інструментів створення таких обставин є корпоративна культура. Саме завдяки успішно розробленій корпоративній культурі людина відчуває себе причетною до групи, закриває свої потреби у прояві своїх навичок та здібностей, і вже зі стану закритих потреб може здорово долучатися до колективної роботи і продуктивно та проактивно взаємодіяти з іншими, що і є згуртованістю трудового колективу. Така об'єднана трудова спільнота швидко досягає цілей організації.

Список використаних джерел:

1.Воронкова А. Е., Баб'як М. М., Коренев Е. Н., Мажура І. В. Корпорації: управління та культура: Монографія./ За ред. А. Е. Воронкової. – Дрогобич: Вимір, 2006. – 376 с.

2. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://indigohire.com/blog/korporativnaya-kultura-organizacii-kak-sformirovat-i-vnedrit> (дата звернення 12.05.2024)

РОЛЬ МЕДІАГРАМОТНОСТІ В ЕПОХУ ЦИФРОВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Чертов В. І., викладач кафедри педагогіки, психології та менеджменту
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти

Цифрова революція є однією з найбільш значущих ознак нашого часу, що докорінно змінює різні аспекти людського життя, включаючи економіку, культуру та соціальну взаємодію. Основу цифрової революції становлять інновації в інформаційних та комунікаційних технологіях, що спричинили перехід від традиційних механічних та аналогових способів передачі інформації до цифрових, автоматизованих і мережевих систем. Застосування комп'ютерних технологій, Інтернету, мобільних пристроїв та хмарних обчислень трансформує не лише виробничі процеси та бізнес-моделі, але й способи спілкування, освіти та розваг. Ключові риси цифрової революції включають швидкий розвиток і поширення інформаційних та комунікаційних технологій, зростання обсягів оброблюваної та доступної інформації. Наслідки цифрової революції охоплюють підвищення ефективності та продуктивності, зростання інноваційної діяльності, а також появу нових галузей економіки та робочих місць.

Цифровізація створює нові виклики – проблеми кібербезпеки, загрози приватності та необхідність регулювання цифрового середовища. Соціальні наслідки включають зміну способів спілкування, вплив на освітні процеси та культурні практики, а також зростання цифрової нерівності. Цифрова революція є визначальним фактором сучасного розвитку, який суттєво трансформує суспільство, економіку та культуру, формуючи нові умови для майбутнього розвитку людства та зумовлюючи виникнення феномену медіаграмотності.

При першому наближенні до визначення медіаграмотності її можна

розцінювати як закономірний результат глобальної цифровізації сучасного суспільства. І у цьому контексті є очевидним, що медіаграмотність виступає провідною компетентністю сучасної людини. Навіть поверховий аналіз семантичного наповнення терміну «медіаграмотність» свідчить на користь того, що її сформованість у структурі особистості дозволяє людині вміло розрізняти факти та судження, перевіряти інформацію, яку транслює телебачення та Інтернет. У сучасній джерельній базі можна знайти більш глибокі та ґрунтовні тлумачення феномену медіаграмотності (Т. Заїка, О. Лабенко, М. Осюхіна, С. Терепищій, Н. Шакур, М. Швардак тощо) [2; 3; 4; 5].

О. Лабенко, Н. Шакур, Т. Заїка зазначають, що медіаграмотність спрямована на забезпечення розуміння та користування сучасними цифровими медійними засобами, а також на розвиток практичних умінь раціонального застосування цифрових технологій. Вона дозволяє здійснювати аналіз та критичне оцінювання медійного контенту, представленого у вигляді зображень, звуків і повідомлень, які ми сприймаємо щодня і які мають значення для сучасної культури. Зокрема, це вміння здійснювати ефективну комунікацію з використанням інформаційних технологій [2, с. 338].

На думку С. Терепищого медіаграмотність передбачає вміння критично мислити про медіа, усвідомлювати їхню сутність, цінності та етичні аспекти. Вона також включає здатність реагувати на медійні повідомлення, зокрема забезпечувати свою безпеку в інтернеті, оцінювати надійність інформації та критично аналізувати рекламу [4, с. 8]. М. Осюхіною було визначено конкретні навички, що у сукупності складають медіаграмотність: навички роботи зі ЗМІ, (зокрема, розуміння їх ролі та функцій); сприйняття, аналіз, інтерпретація медіатекстів; навички цілепокладання в інформаційному просторі; уміння правильно поставити питання, створення власних інформаційних та медіапроектів [3, с. 213].

Нам імпонує думка М. Швардак, що медіаграмотність виступає структурним компонентом інформаційної компетентності та виражається у вмінні

користуватися локальною та глобальною мережею Інтернет, офісними програмними застосунками, хмарними сервісами, а також шукати, опрацьовувати, зберігати, критично оцінювати інформацію, створювати певний продукт із використанням цифрових ресурсів [5, с. 294]. У свою чергу сама інформаційна компетентність тлумачиться І. Когут як розвинене вміння добувати, осмислювати, опрацьовувати та використовувати інформацію з різних джерел [1, с. 250]. Її сформованість у структурі особистості передбачає вміння використовувати інформаційні технології, засоби і методи.

З опорою на здійснений аналіз сучасних уявлень про сутність медіаграмотності нами було сформульоване власне визначення феномену медіаграмотності: медіаграмотність – це здатність отримувати, аналізувати, оцінювати та створювати медіа-повідомлення в різних формах, що передбачає розуміння ролі медіа в суспільстві, критичне мислення щодо медіаконтенту, здатність розрізняти факти від думок або пропаганди, а також використання медіа для ефективного спілкування.

Формування медіаграмотності в сучасному цифровому суспільстві є необхідним з кількох ключових причин. У першу чергу значне збільшення обсягів інформації вимагає вміння критично оцінювати джерела, розпізнавати достовірність та маніпулятивні техніки, що використовуються в медіа. Медіаграмотність допомагає знижувати ризики дезінформації та фейкових новин, що набули значного розповсюдження внаслідок активного використання соціальних мереж та різноманітних онлайн-платформ для комунікації та обміну інформацією. Медіаграмотність допомагає знижувати ці ризики, сприяючи розвитку навичок критичного мислення та самостійного аналізу медіа-контенту.

Крім цього формування медіаграмотності сприяє підвищенню рівня громадянської свідомості та активності, оскільки обізнані громадяни здатні приймати більш зважені рішення, беручи участь у суспільному житті. Відповідно, медіаграмотність є ключовою компетенцією для професійного розвитку в багатьох галузях, де важливо вміти ефективно використовувати

медіа-ресурси та критично оцінювати інформацію.

Виражений попит на медіаграмотність як сучасної інформаційної компетенції дозволяє зробити прогноз її подальшої природної еволюції. На нашу думку процес природної еволюції медіаграмотності буде пов'язаний з необхідністю щоденного використання цифрових пристроїв та Інтернету все більшою кількістю людей, що зумовлюється зростанням доступності інформаційно-комунікаційних технологій. Збагачення досвіду користування соціальними мережами, електронними засобами розповсюдження новин (розширення репертуару джерел інформації) буде стимулювати користувачів до критичного оцінювання контенту та розпізнавання фейкових повідомлень. Не можна також відкидати природний процес адаптації людей до нових інформаційних реалій, який включає розвиток навичок критичного мислення та аналітичного підходу до медіа. Необхідно також констатувати суттєву еволюцію медіаіндустрії, яка здійснюється на наших очах. Реагуючи на зростання запитів аудиторії на якісний контент, вона поступово підвищує стандарти журналістики та інформаційної етики.

Відповідно природна еволюція медіаграмотності відбувається завдяки взаємодії технологічних, соціальних та освітніх чинників, що поступово підвищують здатність людей критично оцінювати медіа та ефективно використовувати інформаційні ресурси. Не дивлячись на природні процеси зростання медіаграмотності населення, важливо цілеспрямовано розвивати її компетентності шляхом широкого впровадження медіаосвіти.

Отже, численні ефекти цифрової революції пов'язані з появою новітніх викликів та загроз, що зумовлені зі стрімким зростанням інформаційного навантаження на кожну людину, виникненням кіберзлочинності, необхідністю постійної верифікації та перевірки достовірності інформації, що надходить за допомогою електронних медіазасобів. У цьому контексті медіаграмотність виступає фундаментальною навичкою для успішної інтеграції людини в сучасне цифрове суспільство, що зумовлює її визначну роль як в аспекті ефективності окремої особистості, так і в плані сталого

розвитку суспільства на сучасному етапі його розвитку. Перспективи розвитку медіаграмотності як провідної компетентності інформаційного суспільства пов'язані з природними процесами її еволюції, а також цілеспрямованим формування відповідних навичок за рахунок медіаосвіти.

Список літератури:

1. Когут І. Інформаційна компетентність як структурний компонент професійно-педагогічної комунікативної компетентності педагога в сучасному освітньому просторі. *Освітологічний дискурс*. 2018. № 3–4. С. 246–258. URL: DOI: <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2018.3-4.3281> (дата звернення: 19.06.2024).
2. Лабенко О. В., Шакун Н. В., Заїка Т. П. Критичне мислення та медіаграмотність у цифрову епоху: виклики та можливості для української освіти. *Перспективи та інновації науки*. 2023. № 12. С. 331–345. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-12\(30\)-331-345](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-12(30)-331-345) (дата звернення: 20.06.2024).
3. Осюхіна М. О. Медіа- та інформаційна грамотність як складова сучасних інформаційно-комунікаційних обмінів (національна концепція у контексті світового досвіду): дис.... канд. н. з соц. комунікацій: 27.00.01 / Дніпровський національний університет ім. О. Гончара. Дніпро, 2018. 217 с. URL: https://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/dissertations/K08.051.19/dissertation_5b9e2dfa48400.pdf (дата звернення: 20.06.2024).
4. Терепиций С. О. Розвиток системи медіаграмотності в освітньому контексті: наукові підходи до визначення медіаграмотності освітян. *Цифрова культура: медіаграмотність, соціальна відповідальність, права людини: матеріали доповідей та виступів учасників міжнародної-науково практичної конференції* (м. Київ, Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 27–28 березня 2023 року). Київ: Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2023. С. 8–10.

URL: https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/39593/Digital_culture_conference_2023_1.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 20.06.2024).

5. Швардак М. В. Система підготовки майбутніх керівників закладів загальної середньої освіти до застосування технологій педагогічного менеджменту: дис.... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Мукачівський державний університет. Мукачево, 2022. 401 с.

РОЛЬ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНИХ НАВИЧОК ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗП(ПТ)О

**Чолак Т. Д., здобувачка вищої освіти 1 курсу група ПВШ-23-11-ЗМ
Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти, спеціальність
011 Освітні, педагогічні науки**

Швидкий розвиток цифрових технологій в сучасному світі, стрімка діджиталізація всіх сфер професійного та суспільного життя робить необхідним для педагогічних працівників володіння високим рівнем інформаційно-цифрової компетентності, яка передбачає впевнене та критичне використання цифрових технологій у професійній діяльності, повсякденному житті та спілкуванні.

Згідно з Законом України «Про освіту» [1] інформаційно-комунікаційна компетентність є однією з ключових компетентностей, необхідних сучасній людині для успішного функціонування в суспільстві.

Європейські дослідження свідчать про те, що сформована цифрова компетентність є однією з 8 ключових компетентностей для навчання впродовж життя (Council Recommendations on key competences for lifelong learning, 2018).

Як зазначається у професійному стандарті [3], інформаційно-цифрова

компетентність вчителя є однією з базових компетентностей, віднесених до трудової функції навчання здобувачів освіти предметів (інтегрованих курсів). Ця компетентність передбачає наявність навичок та вмінь функціонувати в цифровому суспільстві, опрацьовувати та критично оцінювати інформаційні дані, розуміти принципи безпеки та співпраці в мережі Інтернет, використовувати відкриті ресурси та технології для професійного розвитку, формувати у здобувачів освіти уміння ефективно користуватися цифровими технологіями та сервісами у навчальних та життєвих ситуаціях для розв'язування різних проблем та завдань, застосовувати інноваційні технології для оцінювання результатів їх навчальної діяльності, розв'язувати професійні проблеми за допомогою використання цифрових технологій.

Сучасні педагогічні працівники мають підтримувати професійну комунікацію та співпрацю і застосовувати творчі та інноваційні підходи за допомогою цифрових технологій, усвідомлювати їхні функціональні особливості, обмеження, наслідки та ризики використання; розуміти загальні принципи, механізми та логіку, що лежать в основі створення цифрових сервісів, а також знати основи функціонування та використання різних цифрових пристроїв, комп'ютерних програм та мереж.

Важливим аспектом в діяльності педагогічних працівників є усвідомлення та дотримання принципів безпеки в цифровому просторі, критична оцінка достовірності та надійності джерел інформації, їхнього впливу на свідомість та розвиток особистості, та усвідомлення юридичних та етичних аспектів, пов'язаних з використанням цифрових технологій.

Цифрові технології в освітньому процесі закладів професійно-технічної освіти (далі - ЗПТО), з одного боку, використовуються під час проведення уроків теоретичного та виробничого навчання, з іншого - з метою формування навичок майбутньої професійної діяльності, оскільки сучасні виробничі процеси й процеси обслуговування перебувають під впливом цифровізації.

Тому педагогічні працівники закладу ЗПТО повинні на високому рівні володіти навичками роботи з цифровими ресурсами.

Педагогічні працівники мають розуміти, як цифрові технології можуть підтримувати комунікацію, співпрацю, творчість та інноваційність, усвідомлювати їх функціональні особливості, обмеження, наслідки та ризики використання; загальні принципи, механізми та логіку, що лежать в основі створення цифрових сервісів, які постійно розвиваються, а також знати основи функціонування й використання різних цифрових пристроїв, комп'ютерних програм та мереж [2, 125].

Цифрова компетентність педагога успішно виконує ключову роль у формуванні професійних навичок здобувачів освіти ЗПТО. З одного боку, цифрові технології можуть допомогти викладачу та майстру виробничого навчання у роботі зі здобувачами освіти. Наприклад, використання відеоконференційних засобів дасть змогу проводити заняття віддалено, що особливо актуально в зоні бойових дій. Це також може бути корисно у випадках, коли здобувачі освіти не можуть з'явитися до освітнього закладу через обставини, пов'язані з конфліктом. Використання різноманітних онлайн-ресурсів із навчання матеріалу дасть змогу здобувачам освіти продовжувати навчання в будь-який час та в будь-якому місці.

З іншого боку, у зв'язку зі складністю ситуації в країні, цифрова компетентність викладача має включати в себе і знання про безпеку в інтернеті. Викладач має бути готовим до запобігання можливих кібератак, які можуть загрожувати навчанню та безпеці здобувачів освіти. Для цього необхідно вміти захистити від злому дані, що зберігаються на комп'ютерах, телефонах та інших пристроях.

Цифрова компетентність дозволяє використовувати онлайн-ресурси, електронні підручники, відеоуроки та інші цифрові матеріали для навчання. Це дозволяє розширити доступ до навчальних ресурсів і забезпечити більш різноманітні та інтерактивні уроки [5, 7].

Також, цифрова компетентність викладача та майстра виробничого навчання включає в себе вміння працювати з програмним забезпеченням та різними онлайн-сервісами. Викладач повинен бути готовим до роботи з

такими програмами, як Google Classroom, Google Meet, Zoom та іншими. Вміння користуватися цими програмами допоможе педагогам організувати освітній процес, створити ефективну комунікацію зі здобувачами освіти та їх батьками, а також зберегти максимально можливий рівень навчання під час воєнних дій [4, 18].

Виконуючи різні ролі в навчально-виховному процесі, викладачі досягають трьох головних цілей: натхнення - надихають здобувачів освіти своєю любов'ю до предмета й спонукають їх досягти висот; упевненість - допомагають здобувачам освіти набути вмінь і поглибити знання, які роблять їх впевненими в собі, самостійними людьми, які надалі вдосконалюватимуть свої вміння; творчість - дають дітям змогу експериментувати, досліджувати, ставити запитання й розвивати навички та схильність до нестандартного мислення. Здобувачі освіти потребують викладачів, які вміють знайти до них підхід і які вірять в них, зосереджуючись на позитиві. Викладач дає основу, від якої можна відштовхуватись і рухатись далі, заохочує не здаватись, вболіває за здобувачів освіти. Діти ліпше засвоюють матеріал і краще розуміють, як його застосовувати на практиці, коли викладач виконує роль наставника на засадах співпраці в освітньому процесі.

Оскільки здобувачі освіти мають доступ до будь-якої інформації, немає сенсу вчити за принципом «всі однакові». Здобувачі освіти мають різні особливості, цілі й потреби, і потрібен персональний підхід педагога-професіонала. Здобувачі освіти в даний час можуть виготовляти власний цифровий контент, вести творчі блоги, створювати інфографіку, відео та ділитися ними з іншими. Для того, щоб мати можливість запропонувати здобувачам освіти вибір, в нагоді стане власний досвід і знання. Технології продовжують розвиватись, їх потрібно розуміти. Перевага в тому, що нові технології є новими як для новачків, так і досвідчених викладачів [4, 24].

Сьогоднішні інструменти дозволяють зв'язатись із будь-ким у будь-якому місці, у будь-який час. Якщо є питання до експерта або колеги, викладач або майстер виробничого навчання може просто підключити їх за допомогою

соціальних медіа. Дуже актуальним є використання смартфонів для проведення тестів та вікторин. Коли здобувачі освіти бачать свої пристрої в якості цінних інструментів, які підтримують знання, а не відволікають, вони починають їх використовувати з навчальною метою. Цікавими для здобувачів освіти є сервіси Kahoot, Quizizz, Triventy, LearningApps.

Нові технології дозволяють також співпрацювати з іншими викладачами та здобувачами освіти. Створення цифрових ресурсів, презентацій та проєктів разом з іншими педагогами й здобувачами освіти зробить діяльність у групі реальною. Для викладача важливо моделювати, як правильно використовувати соціальні медіа, як виробляти й публікувати цінний контент, як організувати спільне використання ресурсів онлайн. Підтримання професійної поведінки й в групі, і онлайн допоможе побудувати позитивну поведінку здобувачів освіти. Здобувачі освіти цінують новинки - не нові інструменти, але нові, більш продуктивні й цікаві способи їх використання. Оскільки нові технології продовжуватимуть з'являтися, навчання і при звичаювання до них є надзвичайно необхідним для зростання професійної компетентності викладача.

Таким чином, цифрова компетентність педагога є невід'ємною частиною сучасного освітнього процесу закладу ЗПТО, яка сприяє: підвищенню ефективності та якості підготовки здобувачів освіти; посиленню мотивації до навчальної діяльності; створенню стандартних, об'єктивних і незалежних умов оцінювання якості навчання; адаптації майбутніх випускників до реальних виробничих умов; упровадженню європейських стандартів професійної підготовки кваліфікованих робітничих кадрів.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про освіту» №2145-VIII від 05.09.2017 зі змінами 2024 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Каменєва П. Цифрова компетентність педагога закладу професійної (професійно-технічної) освіти як необхідна умова підвищення

якості освітнього процесу. Матеріали XVII Всеукраїнської науково-практичної конференції (звітної) Інституту професійної освіти НАПН України (м. Київ 27 – 30 березня 2023 р.). Том 2 № 9 (2023). С. 123-127

3. Професійний стандарт за професіями "Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти", "Вчитель закладу загальної середньої освіти", "Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)". Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України 23.12.2020 № 2736-20. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#Text>

4. Цифрова компетентність сучасного вчителя нової української школи: 2023 (Пошук рішень в період війни): зб .матеріалів всеукр.наук.-практ. семінару (Київ, 21 березня 2023 р.) / за заг.ред. О.В. Овчарук. Київ: ЦОНАПН України, 2023. 208 с.

5. Шевченко Т. О., Павленко І. М. Цифрова компетентність здобувачів освіти: методичні рекомендації. Суми: НВВ СОІППО, 2023. 72 с.

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ: ДЕЯКІ АСПЕКТИ УДОСКОНАЛЕННЯ

Швидка С.П., к.ф.-м.н., доцент, доцент кафедри технологій навчання, охорони праці та дизайну Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України

Дистанційне навчання – це спосіб організації освітнього процесу з використанням сучасних комп’ютерних та телекомунікаційних технологій, що дає можливість здобувати освіту шляхом інтерактивної взаємодії між здобувачами освіти та викладачем, й учнями (студентами) між собою.

Дистанційне навчання створює неймовірні можливості для системи освіти у цілому.

Наразі питання підвищення ефективності дистанційної освіти та якнайкращого використання нових освітніх середовищ є актуальними [1,2].

Розглянемо деякі аспекти удосконалення такого навчання.

По-перше, викладачі мають бути дуже активними модераторами, більш організованими з необхідними навчальними ресурсами та поясненням матеріалу максимально доступно і систематизовано, залученням різних форматів навчання одночасно, більше залучати студентів до групової діяльності, чітко пояснювати їм очікування від них та їх очікування від викладачів.

По-друге, доречно мати єдину онлайн-платформу однаково комфортну для всіх учасників освітнього процесу, щоб навчатися та демонструвати свої навички, а також для адміністрування, відстеження, звітування навчальних програм. Навіть якщо студенти мають обмежений або відсутній доступ до інтернету вдома, вони можуть отримати доступ до диска у режимі офлайн і завантажувати відеолекції, щоб переглянути їх пізніше. Користування зручними онлайн інструментами допомагає оптимізувати схему навчання, що, у свою чергу, економить час викладачів та студентів і надає можливість більшого зосередження на прогресі кожного.

Незважаючи на переваги онлайн платформ, існують й певні обмеження. Найбільшим недоліком онлайн-навчання є те, що багато речей, які потрібно зробити фізично, неможливо виконати. Вплив комунікації зменшується, оскільки для навчання не потрібно збиратися. Це збільшує тунельний ефект навчання, отже, обсяг широкого мислення може зменшитися, залишаючи таким чином багато можливостей поза межами. Оскільки речі стають цифровими, навчання стає цікавішим завдяки появі відеоуроків, кліпів, гейміфікації тощо.

По-третє, гейміфікація наразі є одним із найсучасніших трендів в освіті. Концепція використання ігрових механізмів для стимулювання навчання виявилася надзвичайно ефективною. Як результат, вона широко використовується у навчальних закладах, починаючи від класів початкової школи і закінчуючи модулями бізнес-навчання.

Яким же чином гейміфікація може покращити результати навчання.

Першим кроком до впровадження гейміфікованого навчання є визначення освітніх цілей курсу або навчального модуля. Після цього потрібно продумати структуру таких занять. Важливо, щоб учасники мали автономію для експериментування під час заняття, що буде сприяти їх зацікавленості і допоможе швидко засвоїти матеріал курсу. Однією з найбільших переваг гейміфікації є її здатність залучати студентів ефективніше, ніж традиційне практичне або лабораторне заняття. Коли здобувачі освіти опановують навчальні матеріали, вони отримують оцінки за свої досягнення та поступово переходять до більш складних завдань.

Гейміфіковане навчання допомагає запам'ятати більше вивченого матеріалу. Дослідження свідчать, що у здобувачів освіти, які набувають навичок за допомогою модулів навчання з використанням гейміфікації, приблизно на 40% збільшується засвоєння знань.

Окрім того, що навчання стає цікавішим, гейміфікація в освіті є чудовим способом зв'язку занять з реальними задачами. Винагороди та виклики гейміфікованого навчання створюють безризикове середовище, у якому студенти можуть навчитися застосовувати знання чи навички, які вони здобувають. Коли студентам буде запропоновано використовувати ці навички в реальному житті, вони краще розумітимуть, як вони можуть успішно їх застосовувати.

Навчання у інтерактивній грі сприяє миттєвому отриманню зворотного зв'язку та результатів на відповіді. Це дозволяє швидко виправляти неправильні відповіді, а правильні відповіді – винагороджувати. Гейміфікація робить процес навчання набагато приємнішим. Завдяки цьому студенти мають можливість захопитися навчанням і опанувати нові навички. Гейміфікована освіта є однією з багатьох корисних стратегій навчання. Щоб допомогти учням навчатися найефективніше, викладачам бажано поєднувати декілька з цих стратегій. Традиційне навчання у класі, наприклад, досі залишається найкращим методом для викладання менш технічних предметів і предметів, що базуються на навичках. Часто поєднання традиційного викладання та

дистанційного навчання з іграми може допомогти учням засвоїти та запам'ятати інформацію краще, ніж будь-який підхід окремо.

Гейміфікація також поєднується з іншими інноваційними підходами до навчання. Навчання на основі навичок, наприклад, є природним доповненням до гейміфікації. Цей підхід до навчання зосереджується не на інформації чи результатах тестів, а на конкретних корисних навичках. У поєднанні з ігровою механікою, навчання, засноване на навичках, може допомогти здобувачам освіти швидко покращити необхідні їм навички щоб залишатися конкурентоспроможними на ринку праці.

Четвертим кроком є змістовний зворотний зв'язок, який є дуже важливою частиною будь-якого навчального середовища, що дозволяє здобувачам освіти контролювати та відстежувати свою успішність, одночасно переконуючись, що вони на правильному шляху до своїх цілей. Зворотний зв'язок також є цінним інструментом для викладачів, коли обговорення зі студентами допомагає оцінити ефективність навчальних матеріалів.

Зворотній зв'язок є важливою складовою підтримки мотивації студентів. Коли вони відчують, що викладач щиро зацікавлений в успіху свого курсу або програми, то матимуть більший рівень мотивації.

Під час онлайн-навчання зворотній зв'язок дозволяє студентам (учням) оцінити свій прогрес і визначити потенційні сфери самовдосконалення. Це сприяє самоаналізу, покращує засвоєння знань і заохочує до конструктивної дискусії з викладачами чи іншими онлайн-слухачами. Для викладачів зворотній зв'язок надає важливу інформацію для підвищення ефективності запропонованих онлайн-матеріалів. Як автор контенту, викладач, безумовно, хочете переконатися, що його онлайн-курси є максимально привабливими, змістовними та мотиваційними. Відгуки дозволяють постійно вдосконалювати контент, покращуючи досвід навчання для здобувачів освіти і допомагаючи їм досягти цілей у опануванні матеріалу.

Зворотній зв'язок можна надавати на всіх етапах онлайн-навчання – протягом усього курсу, відразу після закінчення курсу та навіть через кілька

місяців після завершення. Надання зворотного зв'язку протягом усього курсу – чудовий спосіб підтримувати зацікавленість і мотивацію. Надання показників ефективності може допомогти студентам (учням) зосередитися, дозволяючи їм бачити, як вони просуваються протягом курсу. Завдяки коротким опитуванням або тестам можна перевірити, наскільки успішно проходить запам'ятовування матеріалу курсу. Це може бути використано для мотивації та винагороди здобувачів освіти, коли вони відповідають правильно, а також допомогти їм зрозуміти правильну відповідь, коли вони відповідають неправильно. Викладачі можуть використовувати показники проходження різних сегментів онлайн-курсу для оцінки відгуків щодо фактору залученості – якщо користувачі не завершують певні курси або певні частини курсів, варто переглянути та вдосконалити матеріал.

Спілкування зі здобувачами освіти безпосередньо після завершення курсу – найкращий час для збору точного відгуку про їх досвід навчання, поки їх думки ще свіжі та незатьмарені. Просте опитування – це дуже швидкий і ефективний спосіб, щоб поміркувати над своєю успішністю, оцінивши свої результати з точки зору їх цілей і очікувань. Метою більшості навчальних курсів є вдосконалення навичок або підвищення рівня знань. Попросіть учасників надати чесний відгук про те, чи відповідав курс їх очікуванням, надавши їм необхідні навички та знання. Ця інформація також може бути дуже корисною для викладачів, надаючи їм зрозуміти, що спрацювало, а що ні протягом курсу. Завдяки цьому відгуку розробники вмісту зможуть краще зрозуміти потенційне покращення матеріалів своїх курсів.

Варто поспостерігати за якістю знань через кілька місяців після закінчення онлайн-курсу, щоб побачити, наскільки успішно здобувачі освіти запам'ятали набуті знання чи навички. Коротке опитування чи вікторина дозволить побачити, скільки вмісту засвоїли учасники. Студенти також зможуть побачити, як покращилася їх продуктивність після проходження курсу, і чи є якісь сфери, що потребують додаткової роботи. Таким чином, доступ до ефективного та змістовного зворотного зв'язку має багато переваг

для всіх учасників освітнього процесу.

Онлайн-освіта надала студентам свободу моделювання свого досвіду навчання відповідно до своїх уподобань. У той час як традиційна освіта має свої переваги і ніколи не буде замінена, дистанційне навчання набуває популярності в усьому світі, особливо у надзвичайні часи.

Список використаних джерел

1. Андрюкайтене, Р., Олексенко, Р., Дяденчук, А. Перехід до дистанційного навчання як виклик сьогодення. *Розвиток сучасної науки та освіти : матеріали IV Міжнародної наук.-практ. інтернет-конф. Запоріжжя: ТДАТУ, 2023. С. 239-243.*
2. Березяк, К., Тенькова, З., Шкраб'юк, В. Особливості дистанційного навчання під впливом воєнної ситуації в Україні. *Інноваційна педагогіка, № 51, 2022. С. 141-144.*

ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ В ЕПОХУ ЦИФРОВОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА ІНСТРУМЕНТИ

Юденкова О.П.,

*кандидат пед.наук, доцентка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН
України*

В умовах стрімкого розвитку інформаційних технологій та інтернету цифрове освітнє середовище стає невід'ємною частиною сучасного освітнього процесу в закладах професійної освіти. Сучасний світ переживає значний технологічний стрибок, який впливає на всі сфери життя, включаючи освіту. Цифрові інструменти дозволяють зробити навчання більш доступним,

інтерактивним та ефективним.

Пандемія COVID-19 прискорила впровадження дистанційного навчання, загострила проблему відсутності цифрової компетентності у педагогічних працівників ЗП(ПТ)О, сформувала готовність закладів професійної освіти до переходу на дистанційне навчання в разі необхідності. Військові дії в Україні остаточно вплинули на процес створення цифрового освітнього середовища у кожному закладі професійної освіти. Перший воєнний 2022 рік поставив нові виклики для цифрової держави та системи освіти, з якими не стикалася жодна країна. Перебої зі зв'язком, блекаути, кібератаки, тисячі українців, які виїхали за кордон, відновлення деокупованих територій, нові технології для освітян. У перші тижні з 24 лютого цифровізація стала основою для ефективної роботи держави в цілому та освіти зокрема. По-перше, загострилась необхідність швидкого переходу на дистанційне навчання з безпекових питань, що вимагало розширення доступу до цифрових технологій і ресурсів для всіх учасників освітнього процесу. По-друге, зросла важливість забезпечення безпеки даних, зокрема захисту персональної інформації про здобувачів освіти і їх батьків, педагогічних працівників, через підвищені ризики окупації у прифронтових територіях та кіберзагроз у цілому, бо російські хакери атакували Україну ще 2014 року. По-третє, збільшилася потреба в цифровій грамотності, оскільки багато педагогічних працівників і здобувачів освіти були змушені швидко освоювати нові технології та інструменти для дистанційного навчання. Крім того, військові дії стимулювали розвиток і впровадження нових методик навчання, що дозволяють підтримувати освітній процес навіть в умовах кризи. Нарешті, виникла необхідність у психологічній підтримці здобувачів освіти і педагогічних працівників, які постраждали від війни, що також стало важливою частиною цифрового освітнього середовища.

Метою даного дослідження є аналіз впливу військових дій в Україні на розвиток та функціонування цифрового освітнього середовища в закладах професійної освіти, визначення основних сучасних підходів та інструментів,

пов'язаних з переходом на дистанційне навчання, а також розробка завдань для розвитку цифрового середовища.

Цифрове освітнє середовище в закладах професійної освіти представляє собою сукупність інформаційних технологій та ресурсів, які використовуються для оптимізації навчального процесу. Теоретико-методологічні основи цього підходу включають інтеграцію електронних підручників, онлайн-курсів та інтерактивних платформ, що сприяють підвищенню доступності та якості освіти. Важливим аспектом є забезпечення цифрової грамотності педагогічних працівників та здобувачів освіти, що дозволяє ефективно використовувати сучасні технології в навчальній діяльності. Також необхідно враховувати питання безпеки даних і захисту персональної інформації в цифровому просторі. Сьогодні перспективи розвитку цифрового освітнього середовища включають впровадження штучного інтелекту та аналізу великих даних для персоналізації навчання і підвищення його ефективності.

Цифрові технології сприяють підвищенню мотивації та успішності здобувачів освіти, відкривають можливості для персоналізованого навчання, адаптованого до індивідуальних потреб кожного здобувача освіти, що є надзвичайно важливим в умовах військового стану та повоєнного відновлення економіки держави. Завдяки цифровим технологіям освітні ресурси стають доступними для більш широкої цільової аудиторії, не тільки для здобувачів освіти ЗП(ПТ)О (первинна професійна підготовка), а й для учасників бойових дій, внутрішньо переміщених осіб, яким потрібно отримувати іншу професію чи мікрокваліфікації. Це сприяє забезпеченню рівного доступу до знань, сучасних навичок, а також глобалізації.

Відповідно, ключовою проблемою для дослідження постає педагогічна діяльність в епоху цифрового освітнього середовища, формування готовності до роботи з цифровими інструментами, що вимагає розвитку нових професійних компетенцій.

Проектування освітнього процесу в умовах цифрової дидактики

базується на нашу думку на впровадженні нових технологій та створенні цифрового освітнього середовища, виконання нових вимог економіки до сучасних професійних навичок, підготовку зі здобувачів освіти «нового цифрового покоління».

Успішне впровадження сучасних цифрових технологій у систему професійної освіти України передбачає не лише вибір найбільш прогресивних, адаптивних платформ, але й узгодження вибраних ресурсів чи то інструментів з відповідними освітніми або професійними стандартами. Крім того, необхідно систематично проводити моніторинг та тестування рівня знань здобувачів освіти, що сформовані в умовах дистанційної освіти. Такі дії науково-педагогічних працівників закладів професійної освіти будуть сприяти підвищенню якості освітніх послуг в умовах дистанційної освіти як важливого напрямку формування людського капіталу відповідно до викликів ринку праці. Ці стратегії можуть бути реалізовані при високому рівні цифровізації освітнього процесу відповідно до програми «Освіта 4.0: український світанок», що базується на використанні сучасних засобів комунікації в цифровому просторі.

Використання елементів дистанційної системи навчання в освітньому процесі є важливою інновацією в галузі освіти. Проте, маємо усвідомлювати, що інновації в системі освіти не виникають самі по собі, вони є результатом наукових пошуків, передового педагогічного досвіду окремих викладачів, науковців і цілих колективів. Інновації в освіті зазвичай виникають завдяки впровадженню нових ідей, методів навчання, технологій та підходів, які базуються на дослідженнях і практичному досвіді практиків. Цей процес сприяє постійному розвитку освітньої системи та покращенню якості навчання. Тому важливо підтримувати наукові дослідження та обмін передовим педагогічним досвідом для створення і впровадження нововведень в освітню практику.

Загальна зміна стратегії розвитку професійної освіти, що зорієнтована на формування професійних компетентностей у здобувачів освіти дійсно

вимагає модернізації змісту та форм навчання. Дистанційне навчання є важливим елементом цієї модернізації, оскільки воно відображає технологічну революцію та дозволяє обслуговувати учнів закладів професійної освіти віддалено чи у змішаному форматі.

Основними принципами системи дистанційної освіти є гнучкість, модульність, динамічність, адаптивність, безперервність, креативність та відкритість.

Успіх дистанційної освіти залежить від її ефективної організації, управління самим процесом і кваліфікації залучених до нього педагогічних працівників ЗП(ПТ)О. Навчання в будь – якій галузі у випадку дистанційної освіти має свої особливості та характеристики, які дозволяють значно розширити види навчальної роботи в порівнянні з традиційним навчанням. Звичайні лекції можуть бути замінені відео- або слайд-лекціями. Практичні заняття можуть бути замінені індивідуальним комп'ютерним навчанням або лабораторними заняттями. Підсумковий контроль може здійснюватися за допомогою колективних тренінгів, тестового навчання, заліків та іспитів. Ключовими елементами якості дистанційної освіти є наступні: забезпечення підтримки навчання за допомогою широкого спектру засобів масової інформації; професійні та освітні стандарти; прозорість та доступність інформації про сучасні професійні кваліфікації; результати навчання, зміст (у тому числі довідкові матеріали), методи викладання і навчання та матеріали на веб-сайті.

Слід зазначити, що дистанційне навчання значно збільшує частку самостійної роботи здобувачів освіти. Завдання викладача чи майстра виробничого навчання полягає в координації цієї роботи, плануванні та розробці спеціальних завдань і рекомендацій. Допомогти в цьому можуть посібники для самостійної роботи.

Крім основних освітніх цілей, слід зазначити, що технології дистанційної освіти дають можливість допитливим здобувачам освіти брати участь у наукових конференціях на відстані, спілкуватися на наукових

форумах та обмінюватися результатами досліджень на відстані. Розвиток технологій дистанційної освіти є дуже важливим напрямком у системі професійної освіти (коли відсутні кошти на оновлення матеріальної бази), і діяльність педагогічних працівників ЗП(ПТ)О, які організують дистанційне навчання, дуже відрізняється від діяльності в минулому.

Комунікаційні технології уможливають більш активну та інтенсивну взаємодію між педагогічними працівниками та здобувачами освіти. Змінюється спрямованість каналів передачі інформації від викладача до учня. Функції викладача стають більш допоміжними, спрямованими на підтримку ефективного навчання та розвиток навичок самостійної роботи здобувачів освіти. Використання цифрових інструментів дозволяє впроваджувати нові методики навчання, такі як гейміфікація, інтерактивні заняття, віртуальні лабораторії та інші інноваційні підходи, що робить процес навчання більш цікавим і ефективним.

Сучасний ринок праці вимагає від випускників знань та навичок роботи з цифровими технологіями. Впровадження таких технологій в освітній процес забезпечує підготовку конкурентоспроможних фахівців. Зважаючи на ці причини, дослідження сучасних підходів та інструментів педагогічної діяльності в цифровому освітньому середовищі є надзвичайно важливим для підвищення якості освіти та підготовки майбутніх фахівців в ЗП(ПТ)О.

Зазначені теоретичні засади та особливості організації дистанційного навчання в закладах професійної освіти обумовлюють потребу у глибокому розумінні та дослідженні цього педагогічного підходу. Вирішення цих проблем передбачає зміщення фокусу на проєктування навчання.

Зміст навчання проєктується викладачем, а отже роль викладача - проєктувальник освітнього процесу. Відповідно, висуваються нові компетенції:

- проєктування цілей навчання: формування високотехнологічного середовища, що сприяє цілепокладанню, відстеженню й оцінюванню учнем свого прогресу в навчанні;

- проектування змісту: визначення інтерактивного змісту, досвіду навчання через відбір і складання навчальних завдань, проєктів, що включають цифрові інструменти й електронні ресурси;

- проектування оцінювання: відбір і впровадження дієвих способів оцінювання відповідно до цілей і змісту навчання.

У зв'язку з цим, побудова цифрового освітнього середовища має базуватися на принципах цифрової дидактики: персоналізація, центральна роль процесу навчання, доцільність, гнучкість та адаптивність, успішність у навчанні, інтерактивність, принцип свідомості та активності, практикоорієнтованість, наростання складності, насиченість освітнього середовища, полімодальність /мультимедійність, педагогічний контроль.

Цифрова дидактика – результат взаємодії психолого-педагогічних, інформаційних і цифрових технологій з використанням трансдисциплінарного підходу до формування навчальних середовищ з матеріальною та інформаційно-технологічною складовими, що ґрунтуються на сучасних цифрових засобах навчання. Вона спрямована на їх ефективне використання як методу, так і результату навчання усіма учасниками освітнього процесу в XXI ст.

Практичні аспекти впровадження цифрових інструментів у педагогічну діяльність закладів професійної освіти передбачають наявність у педагогічних працівників навичок роботи з онлайн-платформами та інструментами для організації навчального процесу (Moodle, Google Classroom, Microsoft Teams); організація ефективної комунікації засобами вебінарів та відеоконференцій (Zoom, Skype, Google Meet), застосування інтерактивних дошок та додатків (Padlet, Mentimeter) та інструментів для створення та використання навчального контенту (Canva, Kahoot, Quizlet).

У контексті дослідження означеної проблеми можемо виокремити завдання для розвитку цифрового середовища: формування комплексу онлайн-курсів (дидактичних одиниць) за професією; підготовка здобувачів освіти до ефективного використання ресурсів ЦОС/ формування та розвиток

навчальної самостійності; модель організації навчання здобувачів освіти за індивідуальними освітніми маршрутами в цифровому середовищі; розробка адаптивних моделей навчання, що забезпечують налаштування ЦОС на індивідуальні особливості здобувача освіти; розробка комплексу прийомів організації навчальної та навчально-виробничої діяльності з використанням ресурсів ЦОС; система діагностико-формуючого оцінювання персональних освітніх результатів; мережева модель освітнього процесу на основі розподілено-командної (проектної) технології навчання; формування єдиного цифрового навчально-виробничого середовища у взаємодії ЗП(ПТ)О та підприємства-роботодавця; навчання особливих категорій здобувачів освіти (особи з обмеженими можливостями здоров'я) у цифровому середовищі; формування та оцінка загальних (цифрових) компетенцій здобувачів освіти, що спроектовані освітніми та професійними стандартами, вимогами цифрової економіки; педагогічне супроводження процесу мережевої соціалізації здобувачів освіти; функціональна модель діяльності педагогічного працівника у цифровому освітньому процесі; модель підготовки педагогічних працівників ЗП(ПТ)О до розробки та впровадження онлайн-курсів.

Таким чином, професійний розвиток педагогів в умовах цифровізації освіти є необхідною умовою для забезпечення високої якості освіти, що відповідає вимогам сучасного суспільства та ринку праці. полягає в систематичному навчанні та підвищенні кваліфікації, що дозволяє педагогам залишатися актуальними та відповідати сучасним освітнім стандартам. Навчання педагогічних працівників ЗП(ПТ)О новим методикам та технологіям сприяє створенню інтерактивного та персоналізованого навчального середовища, яке підвищує мотивацію здобувачів освіти і їхню залученість у навчальний процес. Це особливо важливо в умовах дистанційного навчання, яке стало необхідністю через різні кризові ситуації, включаючи військові дії. Крім того, цифровізація освіти дозволяє педагогічним працівникам використовувати аналіз великих даних для індивідуалізації навчання, що сприяє кращому розумінню потреб кожного

учня та адаптації навчальних програм відповідно до цих потреб. Це, у свою чергу, підвищує якість освіти і забезпечує більш ефективну підготовку майбутніх фахівців для різних галузей економіки.

Перспективи подальших досліджень та розвитку цифрового освітнього середовища включають кілька ключових напрямків: інтеграція штучного інтелекту (ШІ), розробка віртуальної та доповненої реальності (VR/AR), кібербезпека та захист даних, аналітика великих даних (використання великих даних для аналізу успішності здобувачів освіти, виявлення прогалин у знаннях та надання рекомендацій щодо покращення навчальних програм), цифрова грамотність педагогічних працівників, психологічна підтримка (розробка програм та інструментів для надання психологічної підтримки здобувачам освіти та викладачам в умовах цифрового навчання та кризових ситуацій, таких як військові дії в Україні).

Список використаних джерел:

1. Юденкова О.П. Освіта 4.0: вимоги до навичок та освітнього процесу в закладах професійної освіти в епоху цифрової трансформації // Розвиток науково-методичної компетентності педагогічних працівників на засадах цифрової дидактики. Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України, м. Біла Церква, Україна. 2023. С. 164 – 168. URL: <http://surl.li/udqcc>

2. Юденкова О., Височан З., Сопіна О. Технології EdTech як засіб стабільності та неперервності освіти // Інноваційна педагогіка. Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій. 2023. № 62. С. 9 – 12. URL: <https://bit.ly/3QOUHms>

**БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ
НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ**

ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ» НАПН УКРАЇНИ

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК
УКРАЇНИ ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ
ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ**

Кафедра технологій навчання, охорони праці та дизайну

**«ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ В ЕПОХУ ЦИФРОВОГО
ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА
ІНСТРУМЕНТИ»**

Матеріали

регіонального науково-практичного семінару

(25 червня 2024 року)

Упорядкування

Г.О. Коссова-Сіліна,

А. М. Геревенко,

Д.Ю. Головка

МАТЕРІАЛИ

РЕГІОНАЛЬНОГО НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО СЕМІНАРУ

**«ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ В ЕПОХУ ЦИФРОВОГО
ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА
ІНСТРУМЕНТИ»**

